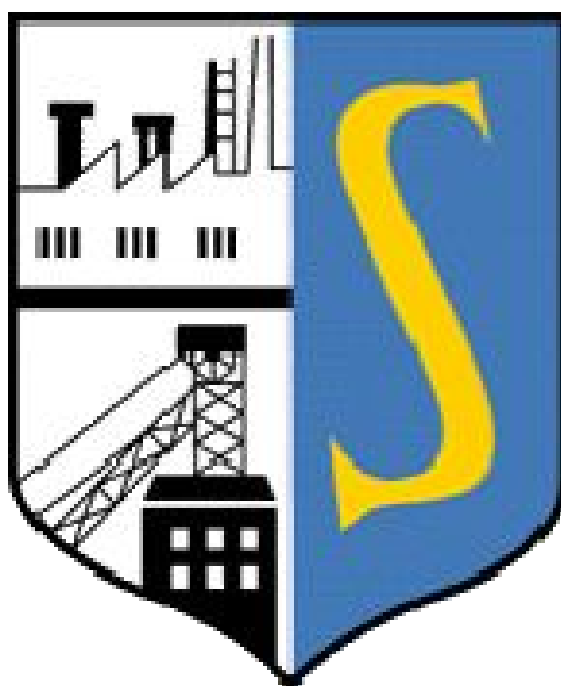

**Program Ochrony Środowiska
dla gminy Stąporków na lata 2017- 2020
z perspektywą do 2024**

Stąporków, listopad 2016r.

Spis treści

1. Wstęp	5
1.1. Podstawa opracowania	5
1.2. Cel i zakres opracowania	5
1.3. Metodyka opracowania.....	5
1.1. Położenie administracyjne	6
1.2. Sieć drogowa.....	8
1.3. Sieć kolejowa.....	9
1.4. Położenie fizyczno- geograficzne	9
1.5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	11
1.6. Warunki klimatyczne	11
1.7. Sytuacja demograficzna.....	12
1.8. Gospodarka	12
1.9. Odnawialne źródła energii	12
2. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla gminy Stąporków	16
2.1. Uwarunkowania prawne	16
2.1.1. Uwarunkowania wynikające z „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009- 2012 z perspektywą do roku 2016”	17
2.1.2. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025”	19
2.1.3. Uwarunkowania wynikające z „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016- 2022”	21
2.1.4. Uwarunkowania wynikające z krajowych, wojewódzkich oraz gminnych Programów Usuwania Azbestu	25
2.1.5. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu”, ...	25
2.1.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu”	26
2.1.7. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5 wraz z Planem Działań Krótkoterminowych”	27
2.1.8. Uwarunkowania wynikające z „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”	29
2.1.9. Uwarunkowania wynikające z „Planu Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”	30
2.1.10. Uwarunkowania wynikające z „Programu wodno-środowiskowego kraju”	31
2.1.11. Uwarunkowania wynikające z „Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej”	32

2.1.12. Uwarunkowania wynikające z „IV Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.....	33
2.1.13. Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”.....	33
2.1.14. Uwarunkowania wynikające z „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023”	34
2.1.15. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla powiatu koneckiego na lata 2008- 2015”	36
2.2. Uwarunkowania ekonomiczne	37
2.3. Uwarunkowania przestrzenne	38
2.4. Uwarunkowania społeczne	38
3. Rozwiązania systemowe	39
3.1. Zarządzanie środowiskiem	39
3.1.1. Cele i kierunki działań.....	41
3.2. Edukacja ekologiczna	41
3.2.1. Cele i kierunki działań.....	42
4. Ochrona zasobów naturalnych	43
4.1. Ochrona przyrody	43
4.1.1. Stan aktualny.....	43
4.1.2. Zagrożenia	55
4.1.3. Cele i kierunki działań.....	56
4.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	56
4.2.1. Stan aktualny.....	56
4.2.2. Zagrożenia	58
4.2.3. Cel i kierunki działań	58
4.3. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią	59
4.3.1. Stan aktualny.....	59
4.3.2. Zagrożenia	66
4.3.3. Cel i strategia działań	66
4.4. Ochrona powierzchni ziemi	66
4.4.1. Stan aktualny.....	66
4.4.2. Zagrożenia	68
4.5. Ochrona zasobów geologicznych.....	68
4.5.1. Stan aktualny.....	68
4.5.2. Zagrożenia	70
4.5.3. Cel i strategia działań	70
5. Poprawa jakości środowiska.....	70

5.1. Ochrona wód	70
5.1.1. Stan aktualny.....	70
5.1.2. Zagrożenia	76
5.1.3. Cel i strategia działań	76
5.2. Jakość powietrza	77
5.2.1. Stan aktualny.....	77
5.2.2. Zagrożenia	79
5.2.3. Cel i strategia działań	80
5.3. Gospodarka odpadami	81
5.3.1. Stan aktualny.....	81
5.3.1. Zagrożenia	82
5.3.2. Cel i strategia działań	82
5.4. Oddziaływanie hałasu	83
5.4.1. Stan aktualny.....	83
5.4.2. Zagrożenia	88
5.4.3. Cel i strategia działań	88
5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	89
5.5.1. Stan aktualny.....	89
5.5.2. Zagrożenia	90
5.6. Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia	90
5.6.1. Stan aktualny.....	90
5.6.2. Zagrożenia	93
5.6.3. Cel i strategia działań	93
6. Plan operacyjny	94
6.1. Wprowadzenie	94
6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć.....	94
6.3. Lista przedsięwzięć	94
6.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	105
7. Uwarunkowania finansowe	108
7.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych	108
7.1.1. Fundusze krajowe.....	109
7.1.2. Fundusze Unii Europejskiej.....	112
8. Wdrożenie i monitoring programu	117
8.1. Zarządzanie środowiskiem	117
8.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	119

8.3. Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska	119
9. Streszczenie	121
10. Spis rysunków i tabel	124

1. Wstęp

1.1. Podstawa opracowania

Programy ochrony środowiska są jednymi z narzędzi, które pozwalają na realizację założeń polityki ekologicznej państwa. Do sporządzania programów i ich aktualizacji, zgodnie z wymaganiami prawnymi, zobligowane są organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy (art.17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska-t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 672 ze zm.).

Niniejszy dokument został opracowany przez Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach przy wsparciu pracowników Urzędu Miejskiego w Stąporkowie.

1.2. Cel i zakres opracowania

Głównym celem „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020” z perspektywą do 2024 jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy dla rozwoju społeczno- gospodarczego, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie.

Zakres opracowania obejmuje:

- Charakterystykę gminy Stąporków;
- Aktualny stan środowiska naturalnego w gminie;
- Zagrożenia środowiska występujące na terenie gminie;
- Cele oraz priorytety polityki ekologicznej gminy Stąporków;
- Strategię działań w zakresie ochrony środowiska do 2020 roku w perspektywie do 2024 roku;
- Listę przedsięwzięć priorytetowych na lata 2017 - 2020 w perspektywie do 2024.

1.3. Metodyka opracowania

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w gminie Stąporków były:

- raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (publikowane przez WIOŚ w Kielcach),
- publikacje GUS,
- publikacje RDOŚ Kielce, RZGW Warszawa,
- informacje uzyskane od jednostek samorządu lokalnego oraz organizacji społecznych.

Dodatkowo, w trakcie opracowywania charakterystyki przyrodniczej gminy Stąporków, uwzględniono dokumenty opisujące cele oraz priorytety ekologiczne na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym.

1.1. Położenie administracyjne

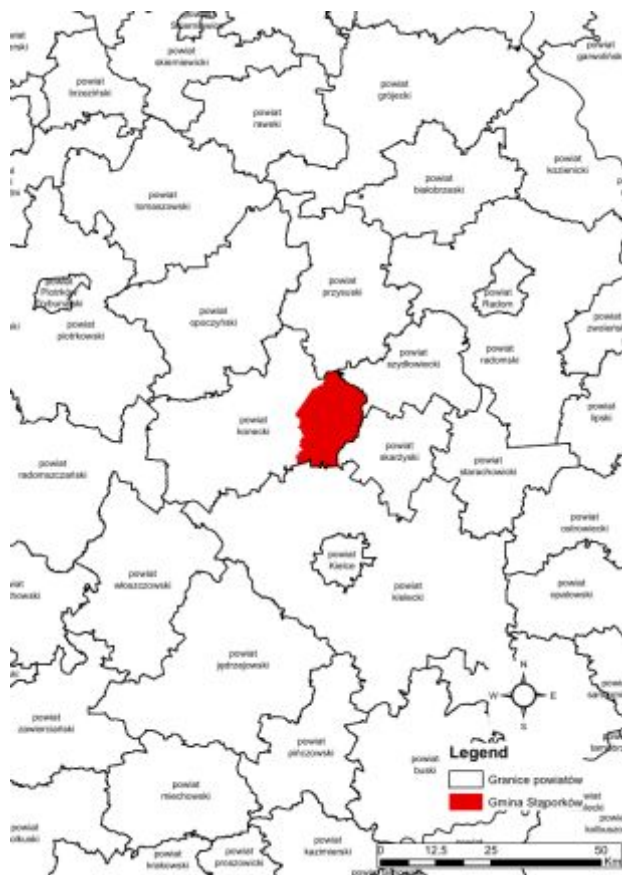
Gmina Stąporków położona jest w południowej części kraju, w północnej części województwa świętokrzyskiego, we wschodniej części powiatu koneckiego. Siedzibą gminy jest miasto Stąporków. Poniżej przedstawiamy mapy poglądowe obrazujące lokalizację gminy Stąporków.

Rysunek 1 Położenie gminy Stąporków na tle granic Państwa (Źródło: dane GIS)

Rysunek 2 Położenie gminy Stąporków na tle granic województwa Świętokrzyskiego (Źródło: dane GIS)

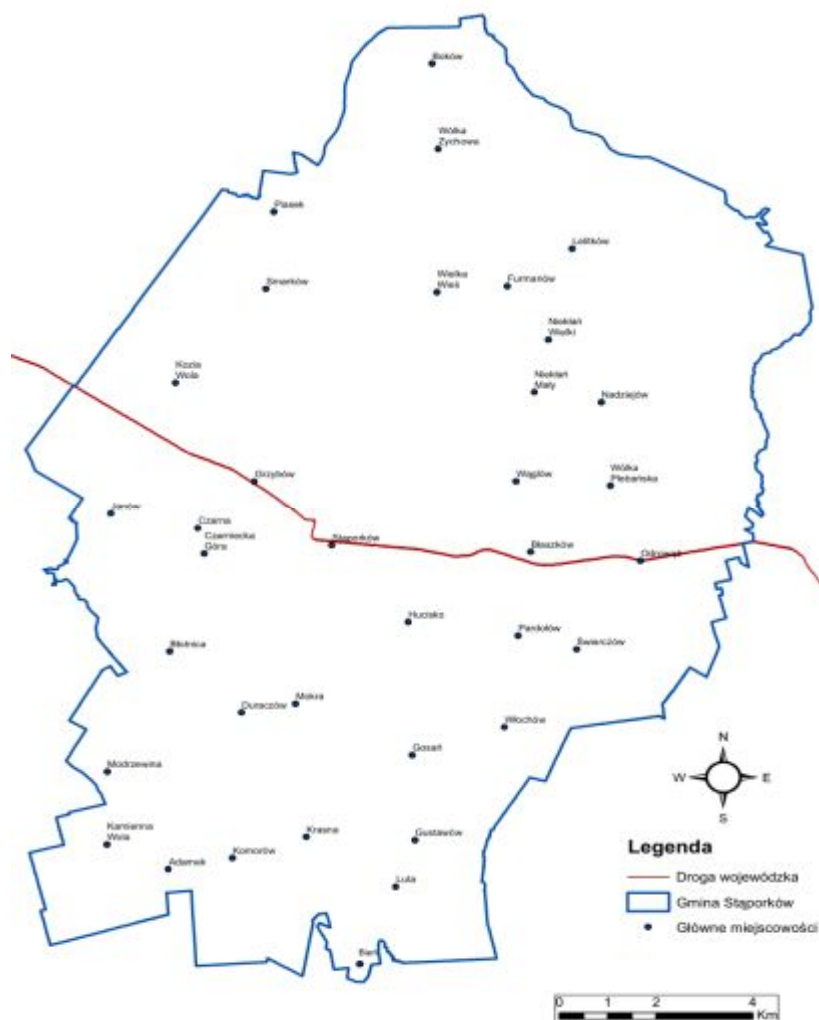
Rysunek 3 Położenie gminy Stąporków na tle granic powiatu (Źródło: dane GIS)

W skład gminy Stąporków wchodzi Miasto Stąporków i 35 sołectw. Są to: Adamek, Bień, Błaszki, Błotnica, Boków, Czarna, Czarniecka Góra, Duraczów, Furmanów, Gosań, Grzybów, Gustawów, Hucisko, Janów, Kamienna Wola, Komorów, Kozia Wola, Krasna, Lelitków, Luta, Modrzewina, Mokra, Nadziejów, Niekłań Mały, Niekłań Wielki, Odrowąż, Pardołów, Piasek, Smarków, Świerczów, Wąglów, Wielka Wieś, Włochów, Wólka Plebańska oraz Wólka Zychowa.

1.2. Sieć drogowa

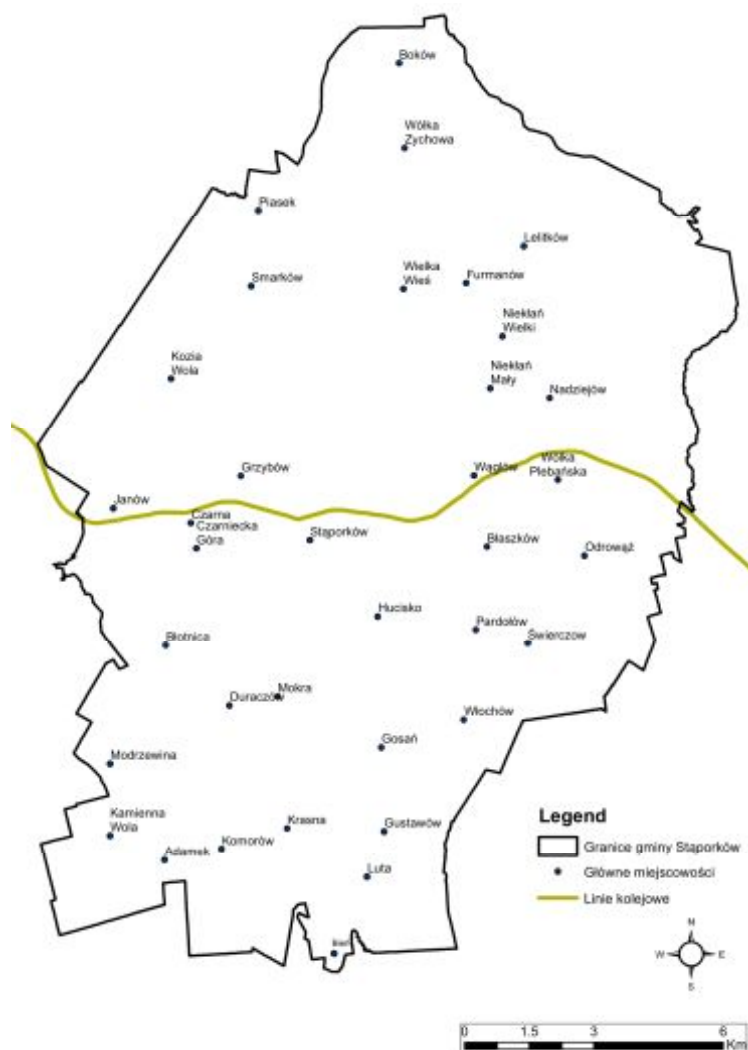
Przez obszar gminy Stąporków przebiega droga krajowa nr 42 oraz liczne drogi powiatowe i gminne. Brak jest natomiast w granicach gminy dróg wojewódzkich. Poniżej prezentujemy mapę poglądową obrazującą lokalizacje dróg krajowych na tle granic gminy Stąporków.

Rysunek 4 Przebieg dróg krajowych na tle gminy Stąporków (Źródło: Dane GIS)

1.3. Sieć kolejowa

Przez centralną część gminy (w osi wschód- zachód) na chwilę obecną przebiega czynna linia kolejowa relacji Łódź Kaliska- Dębica (linia kolejowa nr. 25). Poniżej prezentujemy mapę poglądową obrazującą przebieg czynnych linii kolejowych na tle granic gminy.

Rysunek 5 Przebieg czynnych dróg kolejowych na tle granicy gminy Stąporków
(Źródło: Dane GIS)

1.4. Położenie fizyczno- geograficzne

Położenie geograficzne gminy wyznaczają współrzędne geograficzne (Układ współrzędnych WGS 84) określające najbardziej wysunięte: na północ ($51^{\circ} 14' 52'' \varphi N$), południe ($51^{\circ} 02' 57'' \varphi N$), wschód ($20^{\circ} 42' 18'' \lambda E$) i zachód ($20^{\circ} 27' 36'' \lambda E$) punkty.

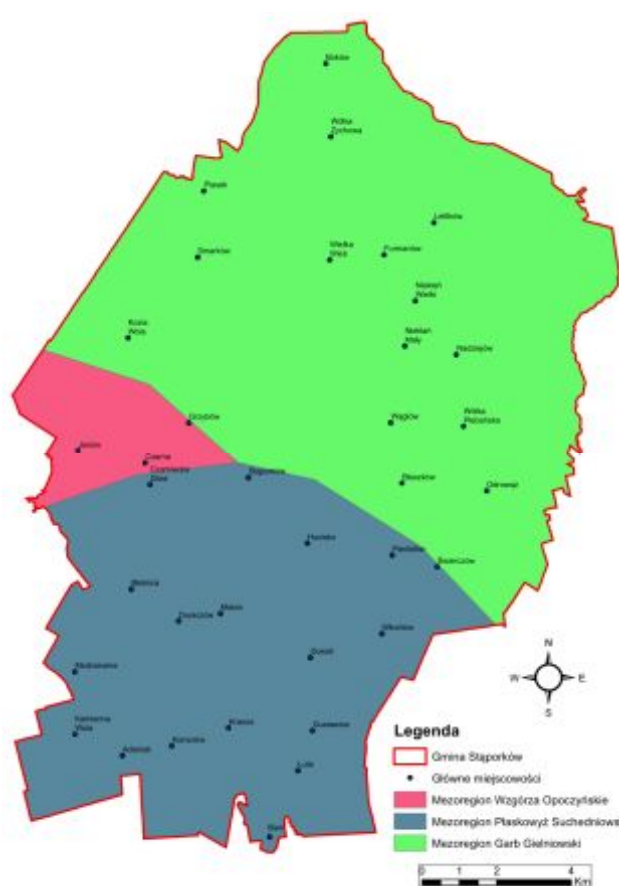
Pod względem podziału fizycznogeograficznego (Kondracki J., 1998) teren gminy Stąporków wchodzi w skład:

Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa
Prowincja	Wyżyny Polskie
Podprowincja	Wyżyna Małopolska
Makroregion	Wyżyna Kielecka
Mezoregion	Garb Gielniowski
Mezoregion	Płaskowyż Suchedniowski

oraz

Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa
Prowincja	Wyżyny Polskie
Podprowincja	Wyżyna Małopolska
Makroregion	Wyżyna Przedborska
Mezoregion	Wzgórza Opoczyńskie

Poniżej prezentujemy mapę poglądową obrazującą obszary mezoregionów (wg. Kondrackiego) na tle granic gminy Stąporków.

Rysunek 6 Mezoregiony wg. Kondrackiego na tle granicy gminy Stąporków

(Źródło: Dane GIS)

1.5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Stąporków posiada sieć wodociągową i kanalizacyjną. Wg. danych GUS z 2014 roku z instalacji wodociągowej korzysta 75,2% a sieci kanalizacyjnej 30,2% mieszkańców.

Na terenie Gminy zlokalizowane są 3 oczyszczalnie ścieków, 1861 zbiorników bezodpływowych oraz 88 oczyszczalni przydomowych.

1.6. Warunki klimatyczne

Według podziału Polski na dzielnice klimatyczne R. Gumińskiego opisywana gmina znajduje się w łódzkiej dzielnicy klimatycznej, która to charakteryzuje się warunkami przejściowymi pomiędzy obszarami nizin a Wyżyną Małopolską. Średnia temperatura na tym obszarze jest tylko nieznacznie niższa niż na nizinach i wynosi $-2,5^{\circ}\text{C}$ w styczniu i $17,5^{\circ}\text{C}$ w lipcu. Natomiast opady są wyższe 550- 600 mm, co jest bardziej charakterystyczne dla terenów wyżynnych. Najwyższe opady występują w lecie, najniższe na wiosnę i jesień. W ciągu roku liczba dni z opadem oscyluje w granicach 120-160. Trwała pokrywa śnieżna zaczyna się tworzyć na badanym obszarze około 16 grudnia, a zanika około 26 marca. Okres wegetacji wynosi 210–217 dni, liczba dni z przymrozkami waha się od 100–118 dni.

Kolejnym, bardzo istotnym elementem klimatu jest wiatr, czyli poziomy ruch mas powietrza pomiędzy dwoma różnymi ośrodkami barycznymi. Wiatr opisują dwie wielkości - kierunek oraz zwrot. Częstotliwość występowania poszczególnych kierunków wiatru zmienia się bardzo niewiele w okresie rocznym na badanym terenie. W ciągu całego roku zdecydowanie dominują wiatry z sektorów zachodnich. W półroczu chłodnym wiatry wieją najczęściej z sektora zachodniego i południowo-zachodniego, a w półroczu ciepłym z sektora północno-zachodniego i zachodniego. Jest to typowe zjawisko dla całej Polski Środkowej. Charakterystyczne są ruchy mas powietrza o niewielkiej prędkości, czyli do 5 m/s. Wiatry o dużych prędkościach występują średnio przez 17 dni na rok i są znamienne dla okresu zimy oraz wiosny.

Stopień nasycenia powietrza parą wodną określa wilgotność względna, wyrażona w procentach. Na badanym obszarze wartość tego wskaźnika wykazuje niewielką zmienność w skali roku. Najwyższa wilgotność, osiągająca 91% występuje w grudniu, natomiast najniższa 73% w maju. Średnia roczna wilgotność powietrza wynosi 82% i jest to stosunkowo wysoka wartość w porównaniu z obszarami sąsiednimi.

1.7. Sytuacja demograficzna

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego obejmującym 2014 r na terenie gminy Stąporków:

- Liczba ludności wynosiła 17752 os.
- Powierzchnia wynosiła 232 km²
- Gęstość zaludnienia wynosiła 77 os/km²
- Przyrost naturalny wynosił -73

1.8. Gospodarka

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego obejmującym 2014 r na terenie gminy Stąporków:

- Liczba pracujących osób wynosiła 2011 os.
- Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 1705 os.
- Wydatki poniesione na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska wynosiły 4,7% budżetu gminy.

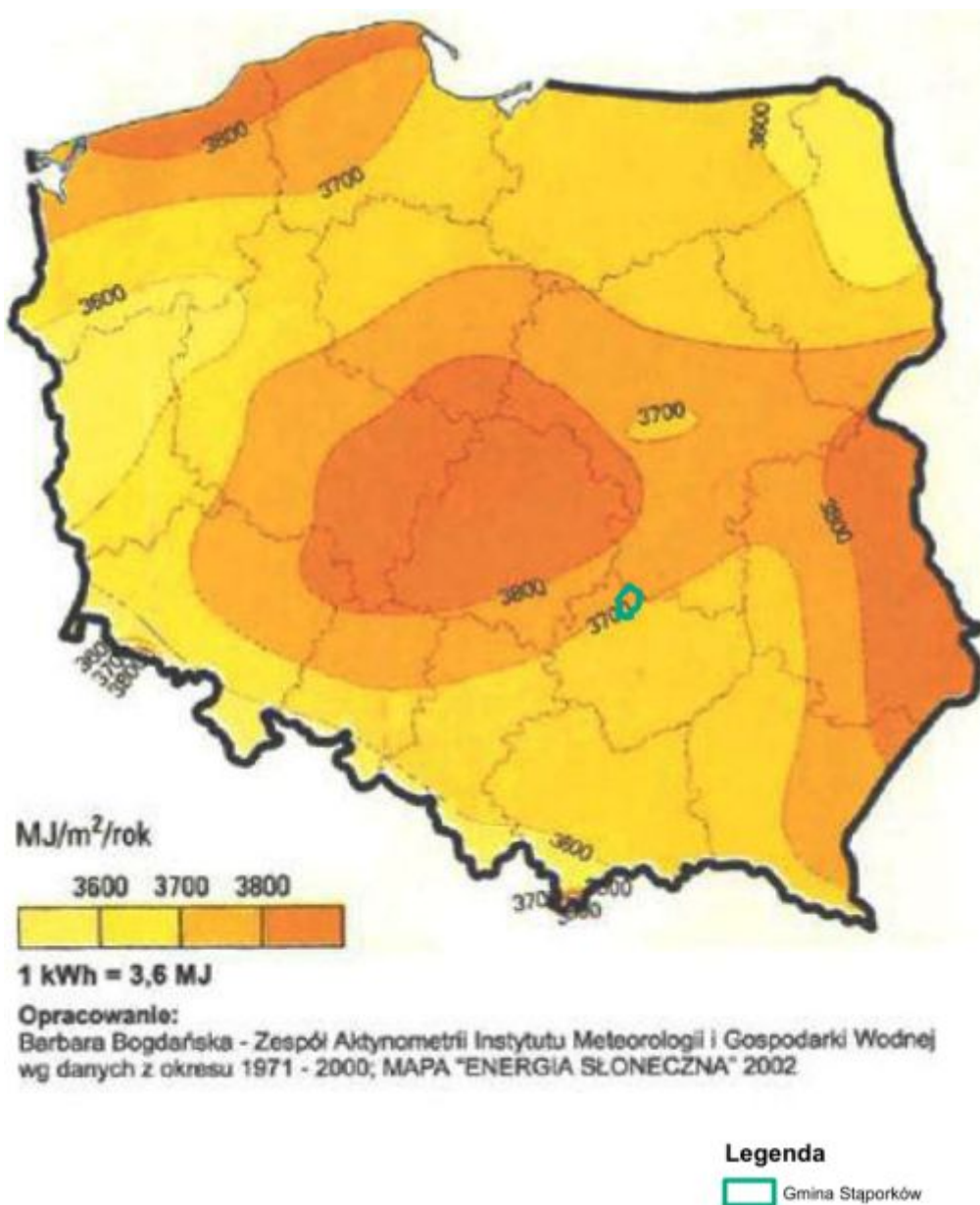
1.9. Odnawialne źródła energii

Wśród odnawialnych źródeł energii wyróżnić można:

- Energię słoneczną,
- Biomasę, w tym biogaz,
- Energię wiatru,
- Energię geotermalną,
- Energię wodną.

Potencjał dla rozwoju energetyki odnawialnej terenu gminy Stąporków wynika z warunków geograficznych, klimatycznych oraz dostępności surowców.

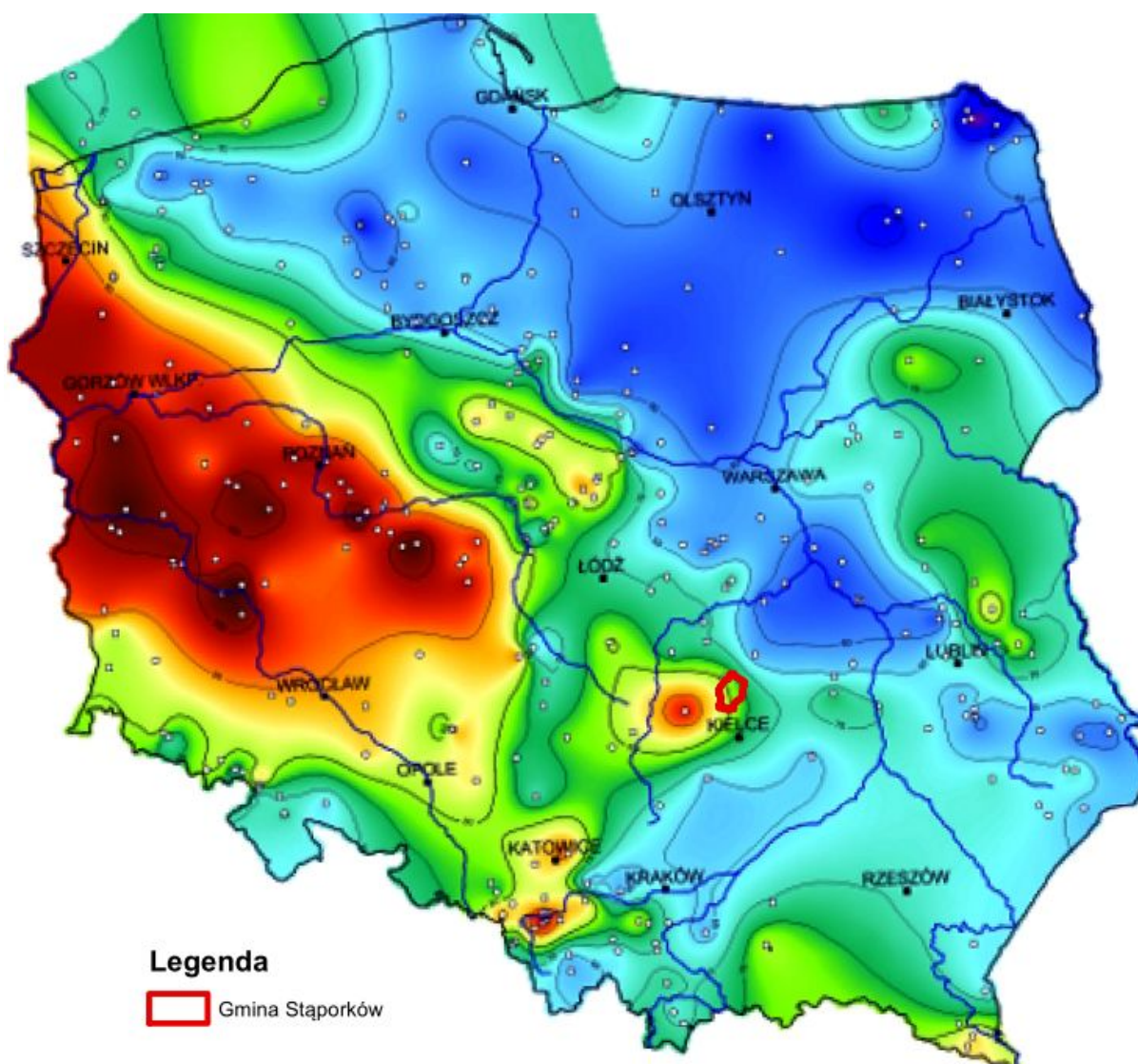
W przypadku energii słonecznej uwzględnia się stopień nasłonecznienia, który na ww. obszarze jest na przeciętnym poziomie w porównaniu z innymi częściami kraju. Poniżej przedstawiamy mapę poglądową obrazującą lokalizację gminy (zaznaczono kolorem zielonym) na tle nasłonecznienia Polski.

Rysunek 7 Położenie gminy Stąporków na tle nasłonecznienia Polski

(Źródło: dane IMGW)

Przeciętne są także na terenie Gminy Stąporków warunki do wykorzystywania energii geotermalnej. Poniżej przedstawiamy mapę poglądową obrazującą lokalizację Gminy Stąporków (zaznaczono kolorem czerwonym) na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski.

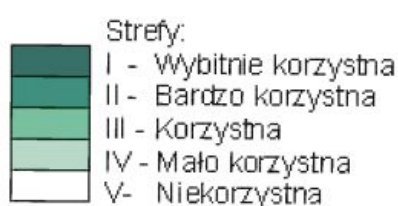
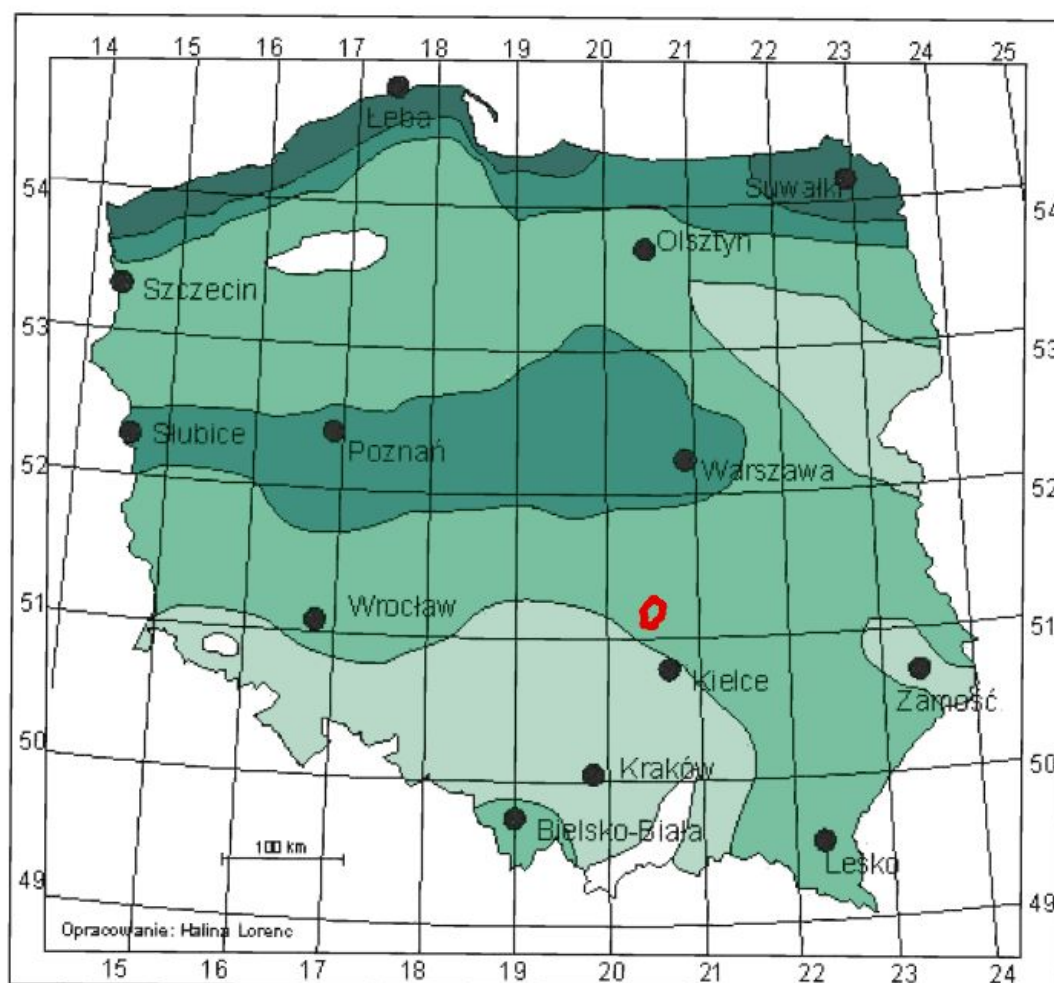

Rysunek 8 Położenie gminy na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski
(Źródło: dane PIG)

Najlepsze możliwości rozwoju energetyki geotermalnej występują zazwyczaj na obszarach o wysokich wartości strumienia ciepłego (na powyższej mapie zaznaczone kolorem czerwonym), przy jednoczesnej obecności formacji wodonośnych o dobrych warunków hydrogeologicznych. Praktyka wskazuje, że ten drugi warunek ma w większości przypadków bardziej istotne znaczenie.

Natomiast z punktu widzenia rozwoju energetyki wiatrowej można stwierdzić, że gminy posiada korzystne warunki terenowe. Poniżej przedstawiamy mapę poglądową obrazującą lokalizację gminy (zaznaczono kolorem czerwonym) na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski.

Strefy energetyczne wiatru w Polsce Mezoskala

Ośrodek
Meteorologii

Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Legenda

Rysunek 9 Położenie gminy na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski

(Źródło: dane IMGW)

Energetyka wodna na terenie gminy ma potencjalnie dobre warunki do rozwoju, związane jest to z obecnością dobrze rozwiniętej sieci rzecznej, z optymalnymi spadkami podłużnymi rzek. W przypadku energetyki opartej na biogazie na terenie gminy mamy do czynienia z przeciętnymi warunkami do jej rozwoju. Związane jest to z ilością potencjalnych dostawców surowca do produkcji biogazu tj. upraw, odpadów zwierzęcych itp.

Należy jednak nadmienić, że w celu dokonania dokładnej oceny potencjału energetycznego terenu należy przeprowadzić szczegółowe analizy uwzględniające wielokryterialną ocenę potencjalnej lokalizacji oraz lokalne uwarunkowania, które to mogą odbiegać od uśrednionych danych.

2. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla gminy Stąporków

Realizacja Programu „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020” z perspektywą do 2024 odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze gminy instrumentów prawnych, ekonomiczno– finansowych i społecznych oraz Funduszy Europejskich. Koordynatorem i głównym wykonawcą niniejszego Programu Ochrony Środowiska będzie organ władzy wykonawczej- Burmistrz Stąporkowa.

2.1. Uwarunkowania prawne

„Program Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020” z perspektywą do 2024 jest zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009- 2012 z perspektywą do roku 2016;
- Program ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą do roku 2025;
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016- 2022;
- Krajowy, Wojewódzki Program Usuwania Azbestu;
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu;
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu;

- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM_{2,5} wraz z Planem Działań Krótkoterminowych;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego;
- Krajowego Programu zwiększania lesistości;
- Program wodno-środowiskowego kraju (PWŚK);
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (PGW);
- Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
- Krajowy Plan Działania w zakresie Energii ze Źródeł Odnawialnych;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023;
- Program ochrony środowiska dla powiatu koneckiego na lata 2008-2015.

2.1.1. Uwarunkowania wynikające z „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009- 2012 z perspektywą do roku 2016”

Główną zasadą polityki ekologicznej Państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza ona konieczność takiego gospodarowania dostępnymi zasobami, aby zachować środowisko i jego zasoby w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Tak więc kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych.

Inne zasady, jakimi kieruje się Polityka Ekologiczna Państwa, to:

- Zasada prewencji (zapobiegania), która oznacza przede wszystkim zapobieganie powstawania zanieczyszczeń, recykling, a także wprowadzanie pro - środowiskowych systemów zarządzania środowiskiem,
- Zasada „zanieczyszczający płaci”, która wskazuje jednostki użytkujące środowisko jako podmioty odpowiedzialne za skutki zanieczyszczeń i innych zagrożeń środowiska,
- Zasada integracji, która oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej, oznaczająca potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego,
- Zasada uspołecznienia, oznaczająca dostęp ludności do informacji o środowisku.

W Polityce Ekologicznej Państwa zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów:

W zakresie zadań systemowych:

- a) Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do ustaleń zawartych we wszystkich dokumentach strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem;
- b) Upowszechnienie Systemów Zarządzania Środowiskowego;
- c) Zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie;
- d) Współpraca z sąsiednimi gminami.

W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- a) Zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu;
- b) Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych;
- c) Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych;
- d) Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne;
- e) Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;
- f) Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego;
- g) Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin;
- h) Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- a) Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez uporządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, trafiających do wód, wraz ze spływami powierzchniowymi;
- b) Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza;
- c) Minimalizacja zagrożenia mieszkańców gmin ponadnormatywnym hałasem;
- d) Wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- e) Dokonanie wiarygodnej oceny narażania mieszkańców na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków w celu zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

2.1.2. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025”

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa świętokrzyskiego.

Głównym celem Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie oraz ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń na środowisko, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Istotne jest także uwzględnienie w dążeniu do poprawy warunków środowiskowych zasady zrównoważonego rozwoju oraz działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

Jako cel nadrzędny Programu wskazano: zrównoważony rozwój regionu sprzyjający klimatowi z zachowaniem walorów przyrodniczych i racjonalnej gospodarki zasobami.

Oprócz ww. celu nadrzędnego ww. Program wykazuje potrzebę realizacji celów strategicznych (tj. długoterminowe do roku 2025) oraz operacyjnych (tj. krótkoterminowe do roku 2020). Zostały one przedstawione poniżej:

- Cel długoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i georóżnorodności województwa
  - Cel krótkoterminowy: Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności
  - Cel krótkoterminowy: Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo
  - Cel krótkoterminowy: Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa
- Cel długoterminowy: Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiającego osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód
  - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych
  - Cel krótkoterminowy: Rozwój infrastruktury wodno – ściekowej

- Cel długoterminowy: Poprawa jakości powietrza w województwie świętokrzyskim
  - Cel krótkoterminowy: Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW
  - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
  - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych
  - Cel krótkoterminowy: Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza
  - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu
  - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza
  - Cel krótkoterminowy: Obniżenie wskaźnika średniego narażenia dla miasta Kielce
- Cel długoterminowy: Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
  - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE
- Cel długoterminowy: Poprawa klimatu akustycznego w województwie świętokrzyskim
- Cel długoterminowy: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Cel długoterminowy: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.
  - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.
  - Cel krótkoterminowy: Wzrost selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

- Cel krótkoterminowy: Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów.
- Cel krótkoterminowy: Koordynacja gospodarki odpadowej w województwie i edukacja ekologiczna
- Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi
  - Cel krótkoterminowy: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z ich eksploatacją
- Cel długoterminowy: Ochrona przed zagrożeniami środowiskowymi oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju w warunkach zmian klimatu
  - Cel krótkoterminowy: Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi
  - Cel krótkoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej i gleb oraz gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu
  - Cel krótkoterminowy: Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
- Cel długoterminowy: Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
  - Cel krótkoterminowy: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
- Cel długoterminowy: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu
  - Cel krótkoterminowy: Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb
  - Cel krótkoterminowy: Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
- Cel długoterminowy: Kształtowanie postaw proekologicznych i świadomości poszanowania zasobów środowiska wśród mieszkańców województwa

2.1.3. Uwarunkowania wynikające z „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016- 2022”

Ww. Plan stanowi aktualizację „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” (WPGO), która została opracowana w trybie i na zasadach określonych w przepisach o odpadach, z uwzględnieniem rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie sposobu i formy sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki

odpadami oraz wzoru planu inwestycyjnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1016). Wspomniana aktualizacja dotyczy odpadów wytworzonych na terenie województwa świętokrzyskiego, przywożonych na jego teren oraz przetwarzanych w latach 2011–2014.

W omawianym Planie gospodarki odpadami zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów nadrzędnych:

- a) Ochrona środowiska,
- b) Zapobieganie powstawaniu odpadów,
- c) Zrównoważony rozwój województwa,
- d) Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa.

Osiąganie celów nadrzędnych określonych w Planie wymaga realizacji wyznaczonych poniżej celów pośrednich:

Odpady komunalne

Cele przyjęte na lata 2016 - 2022

1. Osiągnięcie 50% w 2020 r. wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło,
2. Osiągnięcie 70% w 2020 r. wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
3. Ograniczenie masy składowanych odpadów pochodzenia komunalnego corocznie o 4,9% w stosunku do masy tych odpadów zdeponowanych w 2014 r.,
4. Zapobieganie powstawaniu „dzikich wysypisk” oraz ich likwidacja.

Cele przyjęte na lata 2023 - 2028

1. Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia łącznej masy odpadów komunalnych w wysokości 60% do 2025 r.

Odpady ulegające biodegradacji

Cele przyjęte na lata 2016 - 2022

1. Ograniczenie do dnia 16 lipca 2020 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
2. Sukcesywne wdrażanie w gminach selektywnego zbierania i odbierania odpadów zielonych i stopniowo innych bioodpadów.

Cele przyjęte na lata 2023 - 2028

1. Wdrożenie do 2025 r. w każdej gminie selektywnego zbierania i odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów.

Odpady niebezpieczne

Cele przyjęte na lata 2016 – 2022

Odpady zawierające PCB

1. Usunięcie odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane.

Oleje odpadowe

1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a poziomu recyklingu na poziomie co najmniej 35%.

Odpady medyczne i weterynaryjne

1. Zabezpieczenie odpowiednich mocy przerobowych spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych,

Zużyte baterie i akumulatory

1. osiągnięcie minimalnego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych,
2. Utrzymanie poziomu wydajności recyklingu:
  - a. W przypadku zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych – 65%,
  - b. W przypadku zużytych baterii niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo- kadmowych – 75%,
  - c. W przypadku pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów – 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

1. Osiągnięcie i utrzymanie poziomów zbierania, odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wynikających z przepisów prawa,
2. Zapobieganie powstawaniu odpadów - minimalizacja wytwarzanych odpadów (np. poprzez ponowne wykorzystanie, naprawę).

Pojazdy wycofane z eksploatacji

1. Osiągnięcie corocznych poziomów odzysku i recyklingu na poziomie odpowiednio 95% i 85% masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu.

Odpady zawierające azbest

1. Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Przeterminowane środki ochrony roślin

1. Selektywne zbierania i odbieranie przeterminowanych środków ochrony roślin.

Odpady pozostałe

Cele przyjęte na lata 2016 – 2022

Odpady z przemysłu

1. Zmniejszenie masy wytwarzanych odpadów,
2. Ograniczenie corocznie o 3% wytwarzania odpadów żywnościowych,
3. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
4. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem.

Zużyte opony

1. Utrzymanie poziomu odzysku zużytych opon na poziomie co najmniej 75%, a poziomu recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

1. Utrzymanie wysokiego udziału odpadów poddanych odzyskowi.

Komunalne osady ściekowe

1. Zwiększenie wykorzystania substancji biogenych poprzez stosowanie ustabilizowanych i przetworzonych komunalnych osadów ściekowych na powierzchni ziemi,
2. Zwiększenie udziału procesów termicznego przekształcania w zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych.

Odpady opakowaniowe

1. Osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych wynikających z przepisów prawa.

Odpady wydobywcze

1. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

2.1.4. Uwarunkowania wynikające z krajowych, wojewódzkich oraz gminnych Programów Usuwania Azbestu

Programy Usuwania Azbestu dla jednostek terytorialnych różnego szczebla powstały w celu wyeliminowania negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych powszechnym niegdyś stosowaniem azbestu w budownictwie. Cele te osiągnięte zostaną poprzez sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów i odpadów zawierających azbest. Celem wspomnianych Programów jest również stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Cele nadrzędne Programów Usuwania Azbestu to:

- Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko.

2.1.5. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu”,

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu” w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny powstawania tych zanieczyszczeń, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2012 –2020

Celem głównym ww. programu jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę.

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,

- poprawa stanu środowiska.

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
  - upowszechnienie wysokosprawnej kogeneracji,
  - rozwój odnawialnych źródeł energii,
  - rozwój transportu ekologicznego,
  - zastąpienie niskosprawnych bloków jednostkami pracującymi w warunkach nadkrytycznych,
  - rozwój ciepłownictwa rozproszonego;
- wdrożenie instrumentów finansowych i fiskalnych sprzyjających poprawie jakości powietrza:
  - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
  - określenie akcyzy od paliw w sposób pozwalający na zwiększenie opłacalności stosowania paliw niskoemisyjnych,
  - realizacja działań wynikających z programów ochrony powietrza.

2.1.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu”

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia ozonu w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny tego przekroczenia, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2012 –2020

Celem głównym ww. programu jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę.

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,

- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,
- poprawa stanu środowiska.

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
  - upowszechnienie wysokosprawnej kogeneracji,
  - rozwój odnawialnych źródeł energii,
  - rozwój transportu ekologicznego,
  - zastąpienie niskosprawnych bloków jednostkami pracującymi w warunkach nadkrytycznych,
  - rozwój ciepłownictwa rozproszonego;
- wdrożenie instrumentów finansowych i fiskalnych sprzyjających poprawie jakości powietrza:
  - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
  - określenie akcyzy od paliw w sposób pozwalający na zwiększenie opłacalności stosowania paliw niskoemisyjnych,
  - realizacja działań wynikających z programów ochrony powietrza.

2.1.7. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM_{2,5} wraz z Planem Działań Krótkoterminowych”

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia pyłu PM_{2,5} w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny tego przekroczenia, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2013 –2020.

Celem głównym zaprezentowanym w strategii jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego

zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,
- poprawa stanu środowiska.

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
  - upowszechnienie instalacji odpylania, odazotowania i odsiarczania spalin,
  - opracowanie katalogu działań wpływających pozytywnie na rozwój transportu ekologicznego,
  - wspieranie stosowania „paliw ekologicznych” w transporcie publicznym,
  - rozpoznanie zjawiska „niskiej emisji” i określenie katalogu działań ograniczających skalę tego zjawiska,
  - zmiany legislacyjne umożliwiające kontrolę i egzekwowanie, działań dotyczących ograniczania niskiej emisji w szczególności:
    - w zakresie uchwały o zakazie stosowania paliw nieodpowiedniej jakości,
    - w zakresie możliwości dofinansowania osób fizycznych w programach ograniczania niskiej emisji (PONE),
    - w zakresie ustanowienia ulgi podatkowej dla dofinansowania osób fizycznych w ramach PONE,
    - wprowadzenie zakazu sprzedaży odpadów powstających przy wydobyciu węgla, którymi często opalane są budynki,
  - przygotowanie Krajowego Programu Ochrony Powietrza, wyznaczającego główne cele do realizacji programów ochrony powietrza na szczeblu regionalnym i wojewódzkim,
- wdrożenie instrumentów sprzyjających poprawie jakości powietrza:
  - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),

- określenie zmiany w strukturze cen paliw, w tym obniżenie cen ekologicznych nośników energii cieplnej,
- wspieranie rozwoju ekologicznych form transportu miejskiego,
- rozwój i popularyzacja analizy cyklu życia (LCA):
  - wspieranie badań w zakresie metod oceny cyklu życia w obszarze energetyki,
  - popularyzacja wykorzystania metod analizy cyklu życia, rachunku energetycznego i carbon trace (w tym w ocenie skutków regulacji prawnych i dokumentów strategicznych).

2.1.8. Uwarunkowania wynikające z „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”

Krajowy Program Zwiększania Lesistości jest instrumentem polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju i zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości. Przyjęte w KPZL założenia metodyczne i kryteria określania preferencji zalesieniowych mogą być pomocne w tworzeniu programów regionalnych oraz lokalnych.

W KPZL wskazuje się, że istotnym problemem jest nierównomierne występowanie lasów na terenie kraju oraz znaczne rozdrobnienie i rozproszenie kompleksów leśnych. Ocenia się, że lasy w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe podzielone są na kilkadziesiąt tysięcy kompleksów leśnych. Przeciętna wielkość prywatnego gospodarstwa leśnego nie przekracza 1 ha. Gospodarstwo tej wielkości często stanowi kilka oddzielnych działek. Szczególną funkcją zalesień powinno być odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień.

Głównym celem ww. programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30% w 2020 r., ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Planuje się, że w dalszej perspektywie, do roku 2050, lesistość kraju powinna zwiększyć się do 33%.

Ważnym zadaniem programu zalesień jest również:

- Lokalizacja zalesień z uwzględnieniem potrzeby zmniejszania rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych.
- Dążenie do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień.
- Zalesianie gruntów porolnych z uwzględnieniem tworzenia zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych.
- Lokalizacja zalesień z uwzględnieniem tworzenia korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.
- Na terenach, na których nie byłoby wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia.
- Wprowadzanie zadrzewień które należy traktować jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej.

2.1.9. Uwarunkowania wynikające z „Planu Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”

Plan Gospodarowania Wodami jest podstawowym dokumentem planistycznym gospodarki wodnej według Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Plany gospodarowania wodami w dorzeczach przyjmowane są na kolejne sześcioletnie cykle planistyczne (2003-2009; 2009-2015; 2015-2021; 2021-2027). PGW powinien stanowić podstawę podejmowania wszelkich decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Aktualnie trwają zaawansowane prace nad dokonaniem aktualizacji ww. planu.

Podstawowym celem środowiskowym wód w myśl RDW jest:

- Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego;
- Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.

Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Z kolei dla wód podziemnych określono następujące główne cele środowiskowe:

- Zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- Zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych;
- Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych;
- Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka;
- Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących, w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu;

2.1.10. Uwarunkowania wynikające z „Programu wodno-środowiskowego kraju”

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) określa działania niezbędne do wprowadzenia dla potrzeb utrzymania lub poprawy jakości wód. Razem z planami gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (PGW) PWŚK stanowią podstawowe dokumenty planistyczne służące osiągnięciu nadrzędnego celu Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) tj.: osiągnięcia dobrego stanu wszystkich wód w Europie. PWŚK po raz pierwszy został opracowany w 2010 r. Zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej Program wodno-środowiskowy kraju podlega przeglądowi co 6 lat i aktualizacji. Na dzień dzisiejszy prowadzone są prace mające na celu aktualizację ustaleń ww. dokumentu.

Cele określone w PWŚK:

- Niepogarszanie stanu części wód;
- Osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;
- Spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności

w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

2.1.11. Uwarunkowania wynikające z „Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej”

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN) jest dokumentem mającym za zadanie stworzenie ram dla budowy w dłuższej perspektywie, optymalnego modelu nowoczesnej materiało- i energooszczędnej gospodarki zorientowanej na innowacyjność i zdolną do konkurencyjności na europejskim i globalnym rynku.

Celem głównym NPRGN jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Celami szczegółowymi NPRGN są:

- Niskoemisyjne wytwarzanie energii;
- Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami;
- Rozwój zrównoważonej produkcji - obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo;
- Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności;
- Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Ww. cele będą realizowane poprzez następujące cele strategiczne:

- Poprawa jakości powietrza;
- Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych;
- Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza;
- Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii;
- Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE;
- Wzrost masy odpadów zagospodarowanych na cele energetyczne.

2.1.12. Uwarunkowania wynikające z „IV Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków komunalnych jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach.

Wykaz inwestycji planowanych po 2015 r. wynika z dalszych niezbędnych potrzeb zgłaszanych przez samorzady w celu zakończenia inwestycji i wypełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG, uwzględniając jednocześnie obecną perspektywę finansową 2014-2020 (lub wynikającą z Umowy Partnerstwa). Biorąc jednak pod uwagę spójność dokumentów planistycznych wszystkie planowane inwestycje powinny zostać zrealizowane w perspektywie do 2021 r., tzn. do zakończenia kolejnego cyklu realizacji planów gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju.

Cel główny ww. programu to ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków zakłada osiągnięcie zakładanego celu poprzez:

- Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej;
- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów.

2.1.13. Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego” określając długofalowe cele i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej przedstawia jednocześnie wizję zagospodarowania przestrzennego regionu świętokrzyskiego na najbliższe 25–30 lat.

Ww. plan nie narusza uprawnień samorządów lokalnych w zakresie planowania miejscowego i nie tworzy prostych odniesień do decyzji inwestorskich podejmowanych przez różnych użytkowników przestrzeni, plan ten stwarza ramy i przesłanki merytoryczne do ustalenia lokalizacji inwestycji zarówno w odniesieniu do planów miejscowych, jak i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zabezpieczając jednocześnie na

obszarach realizacji tych inwestycji interesy krajowe i regionalne. Jako instrument służący integracji polityk rozwojowych stanowił też będzie podstawę do koordynacji i weryfikacji opracowań planistycznych podejmowanych na terytorium województwa.

W sferze realizacyjnej Plan województwa służy następującym działaniom:

- Uzgadnianiu projektów studiów gminnych, planów miejscowych, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy w trybie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jak również wyrażaniu opinii o projektach planów zagospodarowania przestrzennego województw ościennych;
- Opiniowaniu projektów krajowych dokumentów programowych wraz z rekomendacją zadań inwestycyjnych z poziomu województwa na szczebel krajowy;
- Identyfikacji i kreowaniu płaszczyzn współpracy międzywojewódzkiej;
- Identyfikacji obszarów wymagających interwencji i wsparcia procesów rozwojowych;
- Przekazywaniu ustaleń Planu do „Strategii rozwoju województwa...”, „Regionalnego programu operacyjnego...” oraz programów sektorowych;
- Negocjacji i wdrażaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym do planowania miejscowego.

Jednocześnie Plan będąc dokumentem kierownictwa wewnętrznego nie może być wykorzystywany jako podstawa prawna do wydawania decyzji administracyjnych, określających warunki zabudowy i zagospodarowania terenów.

2.1.14. Uwarunkowania wynikające z „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023”

Ww. strategiczny plan wskazuje cele i kierunki działania adaptacyjnych, które należy podjąć w okresie do roku 2020 w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach tj.: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla strategicznym planie scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności Strategią Rozwoju Kraju 2020 i innymi

strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Uwzględniono i przeanalizowano obecne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym scenariusze zmian klimatu dla Polski do roku 2030, które wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp), będące pochodnymi zmian klimatycznych. Zjawiska te będą występować z coraz większą częstotliwością i natężeniem oraz będą dotyczyć coraz większych obszarów kraju.

Głównym celem strategicznego planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Celami szczegółowymi są:

- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska. Przyjętym kierunkiem działań w tym obszarze jest dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu poprzez zapewnienie funkcjonowania w warunkach zarówno nadmiaru, jak i niedoboru wody. Planowane działania poprawią system gospodarki wodnej w Polsce, ułatwią dostęp do wody dobrej jakości, ograniczą negatywne skutki susz i powodzi.
- Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich, szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu. Konieczne są zatem działania dotyczące ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych, jak i odnoszące się do produkcji rolniczej i rybackiej.
- Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu. Wskazane jest prowadzenie właściwego monitoringu, ostrzegania, jak również reagowania, ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości aglomeracji miejskich. Niezbędna jest również koordynacja na poziomie krajowym, szczególnie w kontekście zarządzania kryzysowego, ratownictwa i ochrony ludności. Ponadto miejska polityka przestrzenna powinna uwzględniać zmiany klimatu (adaptacja instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawalnych, mała retencja miejska oraz zwiększenie obszarów terenów zieleni i wodnych w mieście).

- Poszukiwanie i wdrażanie innowacji (organizacyjnych i technicznych) sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Chodzi o promowanie działań zwiększających wiedzę na temat ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.

2.1.15. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla powiatu koneckiego na lata 2008- 2015”

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, projektu „Programu ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego”, oraz szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w powiecie koneckim, ustalono iż nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w powiecie koneckim jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne w Powiecie Koneckim:

Ochrona zasobów przyrody (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- Współdziałanie przy wdrażaniu sieci NATURA 2000;
- Renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;
- Kontynuowanie zalesień;
- Budowa infrastruktury turystycznej;
- Popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi, głównie na terenach objętych formami ochrony przyrody;
- Ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- Racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- Likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne.

Edukacja ekologiczna

- Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- Opracowanie powiatowego programu edukacji ekologicznej;
- Włączenie środków masowego przekazu w proces edukacji ekologicznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- Budowa gminnych oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji sanitarnej;
- Zakończenie wodociągowania terenu powiatu;
- Modernizacja i usprawnienie urządzeń do uzdatniania wody;
- Budowa nowych ujęć wody do zbiorowego zaopatrzenia;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja zbiorników retencyjnych ujętych w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- Uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających;
- Odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw poprzez modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń;
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii z biomasy;
- Wykonywanie termomodernizacji budynków, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej;
- Modernizacja lokalnych kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Oddziaływanie hałasu

- Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.

Poważne awarie

- Działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych;
- Szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

2.2. Uwarunkowania ekonomiczne

Ze względu na fakt, iż działania zmierzające do poprawy stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy Stąporków muszą być podejmowane w wielu różnych

sektorach (ochrona poszczególnych komponentów środowiska wód, gleb, powietrza, gospodarka odpadami, ochrona przyrody itd.), koszt ich kompleksowej realizacji jest bardzo wysoki. Są to środki znacznie przewyższające możliwości budżetu gminy. Stąd też potrzeba wykorzystywania przez jednostki samorządu terytorialnego zewnętrznych źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska. Bez zabezpieczenia dla poszczególnych zadań źródeł i środków pieniężnych nie byłaby bowiem możliwa realizacja Programu Ochrony Środowiska, jego priorytetów i celów.

Oprócz częściowego pokrycia kosztów z budżetu własnego gminy, jako źródła finansowania wspomagające realizację założeń „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stąporków na lata 2017-2020” z perspektywą do 2024 wymienić należy m.in.:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Fundusze pomocowe Unii Europejskiej;
- Banki.

Realizacja Programu Ochrony Środowiska wymaga więc nie tylko dokładnej analizy stanu i potrzeb środowiska przyrodniczego, ale także solidnego wsparcia ekonomicznego.

2.3. Uwarunkowania przestrzenne

Główne zadania gminy Stąporków w zakresie planowania przestrzennego to oparcie zamierzeń inwestycyjnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni o zapisy i ustalenia wynikające z Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, który jest dokumentem regulującym m. in. zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów na określonym terenie.

2.4. Uwarunkowania społeczne

Jednym z niezwykle istotnych elementów prawidłowo prowadzonej polityki społecznej w Państwie jest zapewnienie wszystkim jego obywatelom swobodnego dostępu do informacji o stanie i ochronie środowiska przyrodniczego, w którym funkcjonują i na które oddziałują. W Polsce jest to uwarunkowane zapisami ustawy zasadniczej (art. 74 ust 3 Konstytucji RP z 1997r.), ale także podpisanej i ratyfikowanej przez nasz kraj Konwencji o Dostępie do Informacji, Udziale Społeczeństwa w Podejmowaniu Decyzji oraz Dostępie do Sprawiedliwości w Sprawach Dotyczących Środowiska, w skrócie nazywanej Konwencją

z Aarhus. Zapisy tej Konwencji kładą nacisk nie tylko na kwestie dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, ale także na umożliwienie ogółowi społeczeństwa udziału w przygotowywaniu planów i programów, które mają istotne znaczenie pod względem środowiskowym czy sprecyzowanie zakresu obowiązków przydzielanych organom państwowych w postępowaniach administracyjnych dotyczących kwestii środowiska przyrodniczego. Do obowiązków tych należy m. in.:

- ustalenie zakresu podmiotowego konsultacji społecznych,
- ustalenie rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe do realizacji, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

3. Rozwiązania systemowe

3.1. Zarządzanie środowiskiem

Systemy Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) coraz powszechniej wdrażane w przedsiębiorstwach różnych branż, instytucjach o różnym profilu działalności, jednostkach administracji publicznej czy choćby szpitalach stanowią jedno z wielu użytecznych i przede wszystkim skutecznych narzędzi wspólnotowej polityki europejskiej (EMAS) i międzynarodowej (ISO 14001) w dążeniu do trwałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego jako części całego systemu zarządzania np. przedsiębiorstwem ma na celu minimalizację oddziaływań na środowisko, jakie są skutkiem działalności tego podmiotu. Mnogość specjalistycznych narzędzi, jakimi dysponuje poprawnie wdrożony system zarządzania środowiskowego, umożliwia przedsiębiorstwu pogodzenie aspektów troski o środowisko z utrzymaniem opłacalności działań firmy.

W ostatnich latach obserwuje się w naszym kraju silny trend wzrostowy jeśli chodzi o liczbę przedsiębiorstw, które zdecydowały się wdrożyć system zarządzania środowiskowego zgodny z normą PN-EN ISO 14001 czy system EMAS. Ponad 1000 organizacji w Polsce posiada certyfikowane systemy zarządzania środowiskowego zgodne z wymogami normy ISO.

Alternatywny, do SZŚ wg normy ISO 14001, system EMAS zyskał dużą popularność w krajach zachodniej Europy, natomiast w Polsce wymagał pewnych przygotowań i reorganizacji uwarunkowań rynkowych. Dzięki podjętym staraniom w 2005 r. w systemie tym zarejestrowano pierwszą krajową organizację.

Jeśli porównać Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS) (ang. Eco-Management and Audit Scheme) z SZŚ wdrożonym zgodnie z wytycznymi normy ISO 14001, to system EMAS jest w wielu aspektach systemem dojralszym (mimo, iż jest młodszym systemem) i bardziej zaawansowanym. Oczywiście uczestnictwo w systemie EMAS czy wdrożenie SZŚ zgodnego z normą ISO jest działaniem dobrowolnym, które organizacje, przedsiębiorstwa, firmy, instytucje czy urzędy mogą podejmować w dowolnym momencie swej działalności. Podstawową ideą, jaka przyświecała powstaniu systemu EMAS (ale też opracowaniu norm z serii ISO 14000) było wyróżnienie na rynku (poprzez przyznanie certyfikatów zgodności) tych podmiotów, które w swej działalności wychodzą poza zakres minimalnej zgodności z obowiązującymi przepisami w dziedzinie ochrony środowiska i czynią starania oparte na zasadzie ciągłego doskonalenia, aby swoją aktywność uczynić możliwie jak najbardziej przyjazną środowisku.

Zasady funkcjonowania i uczestnictwa w systemie EMAS zawarto w Rozporządzeniu 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r., które dopuszcza dobrowolny udział organizacji we Wspólnotowym Systemie Ekozarządzania i Audytu. Rozporządzenie to wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej, a więc od 1 maja 2004r. zaczęło obowiązywać także na terenie naszego kraju.

System EMAS cechuje się silnym podobieństwem do normy ISO 14001, jest on jednak, tak jak już wspomniano, nieco bardziej zaawansowany. Aby zintensyfikować ujednolicanie działalności podmiotów gospodarczych i organizacji w zakresie ekozarządzania na terenie całej Unii Europejskiej w 2001 r. treść Normy ISO 14001 włączono do Rozporządzenia EMAS, co umożliwiło ograniczenie się podmiotów czy organizacji wdrażającej do identyfikacji dodatkowych wymagań stawianych przez system EMAS. Wdrożenie SZŚ opartego o wytyczne normy ISO 14001 jest traktowane jako krok w kierunku rejestracji w systemie EMAS.

Oba przedstawione SZŚ działają na zasadzie stałego doskonalenia, cyklicznych audytów i odnawiania certyfikatów przyznawanych przez uprawnione jednostki certyfikacyjne.

3.1.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	Gmina Stąporków
Opracowanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	Gmina Stąporków
Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	Gmina Stąporków

3.2. Edukacja ekologiczna

Kluczem do trwałej poprawy jakości środowiska i utrzymania w dobrym stanie jego poszczególnych komponentów jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa, które dostrzega relacje pomiędzy stanem i charakterem środowiska przyrodniczego a warunkami i jakością życia. Społeczeństwo odpowiedzialne ekologicznie jest także wysoce świadome w kwestii zagrożeń, jakie działalność antropogeniczna generuje względem poszczególnych elementów środowiska i czuje odpowiedzialność za to, by zagrożenia te wyeliminować bądź jak najbardziej ograniczyć. Świadomość ekologiczna jako istotny element świadomości społecznej i wynik wpojonego systemu wartości, kształtowana jest w dużej mierze poprzez edukację ekologiczną.

Edukację ekologiczną traktować należy jako ważny element realizacji polityki środowiskowej na różnych szczeblach organizacji państwa, w tym na szczeblu gminnym. W chwili obecnej obserwuje się ogromną lukę w zakresie ochrony środowiska w naszym kraju spowodowaną niedostosowaniem technologii wykorzystywanych przez przedsiębiorców do wymogów ochrony środowiska (np. poprzez nieodpowiednią gospodarkę odpadami, stosowanie przestarzałych energo i materiałochłonnych technologii itd.) oraz ogólnospołecznym brakiem szacunku do otaczającej przyrody. Aby to zmienić i doprowadzić tym samym do stałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego, należy podejmować

działania nie tylko czysto edukacyjne, ale także podejmować kwestie okołoprzyrodnicze w każdej dziedzinie życia mającej jakikolwiek związek z ochroną środowiska, w tym z ochroną przyrody, tak aby środowisko wyniesione zostało do rangi elementu bezwzględnie wymagającego poszanowania i działań ochronnych.

3.2.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. organizowanie konkursów i sesji popularno- naukowych związanych z tematyką środowiskową	Gmina Stąporków, jednostki gminne
Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym i ponadgminnym	Gmina Stąporków, jednostki gminne, organizacje pozarządowe
Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Stąporków, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Organizacja imprez (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	Gmina Stąporków
Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gminy	Gmina Stąporków
Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	Gmina Stąporków, Media
Udział przedstawicieli gminy, w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	Gmina Stąporków

4. Ochrona zasobów naturalnych

4.1. Ochrona przyrody

4.1.1. Stan aktualny

Ustawa o ochronie przyrody wymienia następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerwaty przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo - krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród wymienionych powyżej form ochrony przyrody na terenie gminy występują:

- obszary Natura 2000 (4),
- rezerwaty (3),
- park krajobrazowy (1),
- obszary chronionego krajobrazu (2),
- użytki ekologiczne (1),
- pomniki przyrody (2).

Poniżej przedstawiono ich krótkie charakterystyki.

Rezerwaty:

GAGATY SOŁTYKOWSKIE

Gagaty Sołtykowskie to rezerwat przyrody nieożywionej na którego terenie chronione są odsłonięcia dolnojurajskich iłów i mułków z wkładkami piaskowców, z widocznymi teksturami sedymentacyjnymi środowiska rzeczno-jeziernego. O wartości przyrodniczej oraz

edukacyjnej rezerwatu decyduje również fakt, że w pokładach mineralnych występuje specyficzna i rzadko spotykana bitumiczna odmiana węgla brunatnego o silnym połysku i nieuporządkowanej teksturze – tzw. gagat. Największą atrakcją ww. terenu są odkryte ślady tropów dinozaura. Według badań paleontologów ślady te należą do dużego dilofozaura.

W.w. rezerwat posiada powierzchnię 13,33 ha.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Zarządzenie MOŚZNiL z 25.07.1997r. (MP Nr 56 z 1997, poz. 533). Obwieszczenie Woj. Świąt. z 15.10.2001 roku (Dz.Urz.Woj. Świąt. Nr 107 poz. 1270).

Plan ochrony został ustanowiony Zarządzeniem Nr 2/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 08.11.2010 r. (Dz.Urz.Woj.Świąt. Nr 298 poz. 3073) oraz Zarządzeniem nr 1/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 26 stycznia 2012r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Gagaty Sołtykowskie” (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 372).

Rezerwat ten nie posiada określonych zadań ochronnych.

GÓRNA KRASNA

Górna Krasna to wodny rodzaj rezerwatu przyrody. Ww. teren stanowi największy w woj. Świętokrzyskim obszar bagien, torfowisk, turzycowisk oraz podmokłych łąk i lasów. Głównym przedmiotem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego odcinka rzeki Krasna i fragmentu jej doliny z występującymi cennymi zbiorowiskami roślinnymi oraz chronionymi i rzadkimi gatunkami zwierząt, głównie ptaków. Na terenie rezerwatu można zobaczyć między innymi: zwierzęta – łosia, jelenia, rośliny – rosiczkę, kruszczyka błotnego (storczyka), ptaki – orlika krzykliwego, żurawia, oraz wiele gatunków ważek, motyli i pajaków.

W.w. rezerwat posiada powierzchnię 413,02 ha.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 1/2004 Woj. Świąt. z 08.01.2004 roku (Dz.Urz.Woj.Świąt. Nr 3 poz. 46).

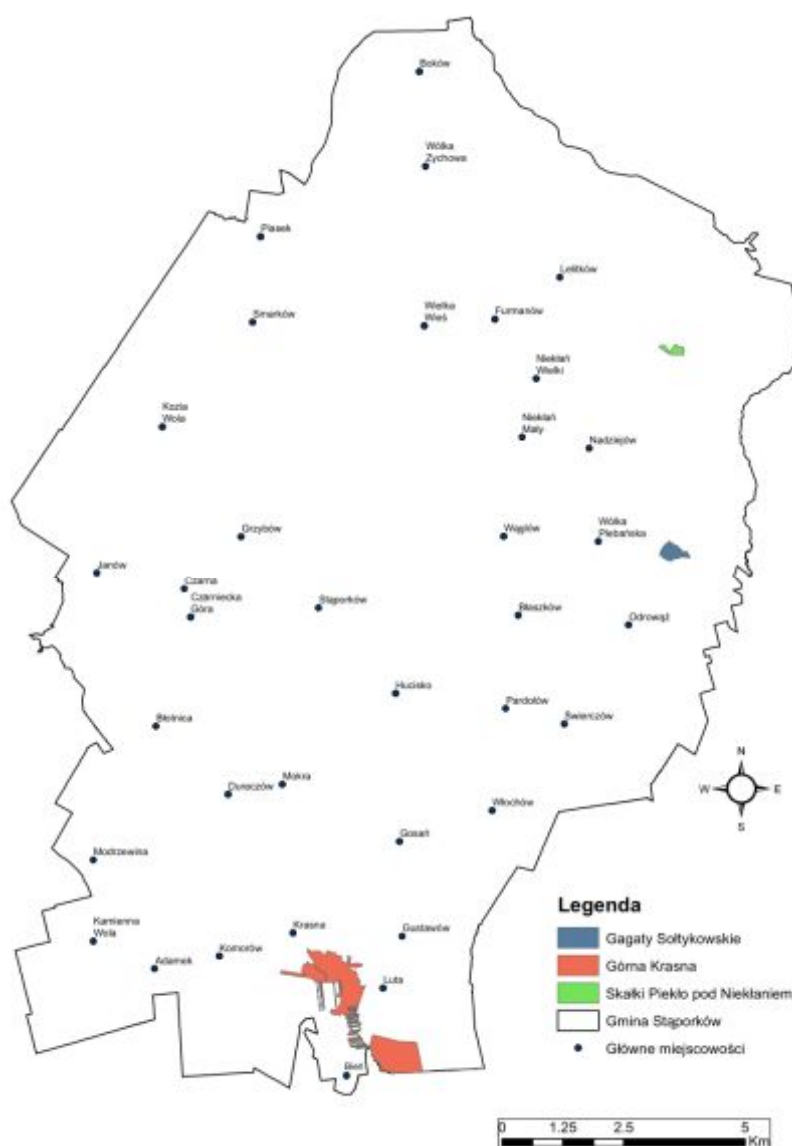
Rezerwat ten nie posiada zarówno planu ochrony jak i określonych zadań ochronnych.

SKAŁKI PIEKŁO POD NIEKŁANIEM

Skalki Piekło pod Niekłaniem to rezerwat przyrody nieożywionej. Osobliwością rezerwatu oraz głównym przedmiotem ochrony są okazałe wychodnie skał piaskowcowych zbudowanych z utworów ery mezozoicznej (w okresie jury i triasu). Skały powstały w strefie

ciepłego morza na jego brzegu lub przybrzeżnych płyciznach. Obecnie skałki mają formę ambon, grzybów, stołów, progów, wyróżniono też 3 niewielkie jaskinie. Wysokość skał dochodzi do 8 metrów. O wartości przyrodniczej rezerwatu decyduje również fakt, że w szczelinach skalnych można napotkać rzadką paproć zanokcice północną (*Asplenium Septentrionale*).

W.w. rezerwat posiada powierzchnię 6,30 ha. Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Zarządzenie MliPD z 01.04.1959 (MP Nr 37 z 1959, poz. 170), zm. Zarządzenie MliPD z 20.10.1965 r. (MP Nr 60 z 1965 r., poz. 311). Obwieszczenie Woj. Święt. z 15.10.2001 r. (Dz.Urz.Woj. Święt. Nr 107 poz. 1270). Plan ochrony dla ww. obszaru został ustanowiony na 20 lat Rozp. Nr 57/2002 Woj.Święt. z 18.11.2002 r. (Dz.Urz.Woj.Święt. Nr 165 poz. 2058). Rezerwat ten nie posiada określonych zadań ochronnych.

Rysunek 10 Lokalizacja rezerwatów na tle granic gminy Stąporków
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Parki krajobrazowe

SUCHEDNIEWSKO-OBŁĘGORSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Ww. obszar leży w zasięgu naturalnego występowania dębu i jesionu. Jodła, buk i jawor osiągają tutaj północne granice swych zasięgów. Kompleksy leśne Parku stanowią w Polsce główną ostoję dla modrzewia polskiego – należącego do największych osobliwości naszej flory. Bogactwem gatunkowym cechuje się roślinność runa leśnego. Na uwagę zasługują m.in.: paprocie - podrzeń żebrowiec i pióropusznik strusi, widłaki - wroniec, jałowcowaty, goździsty i spłaszczony; rośliny kwiatowe - kosaciec syberyjski, goryczka wąskolistna, mieczyk dachówkowaty, pełnik europejski, rosiczka okrągłolistna, lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko, storczyki - buławik czerwony i mieczolistny, storczyk szerokolistny, męski i plamisty, obuwik pospolity.

Spośród zwierzyny spotkać można tu sarnę, zającą, lisa, dziką, kunę domową i leśną, borsuka, jelenia. Z gatunków awifauny występują bocian czarny, cietrzew, słonka, jastrząb. Spośród owadów spotkać można największe krajowe gatunki chrząszczy: jelonka rogacza i kozioroga dębosza.

O dużej wartości kulturowej i historycznej mogą świadczyć występujące na tym terenie liczne stanowiska oraz zabytki starożytnego, średniowiecznego i przypadającego na późniejsze okresy historyczne osadnictwa, górnictwa i hutnictwa. Specjalne miejsce zajmuje tu bogato udokumentowany kompleks przemysłu górniczo – hutniczego Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego.

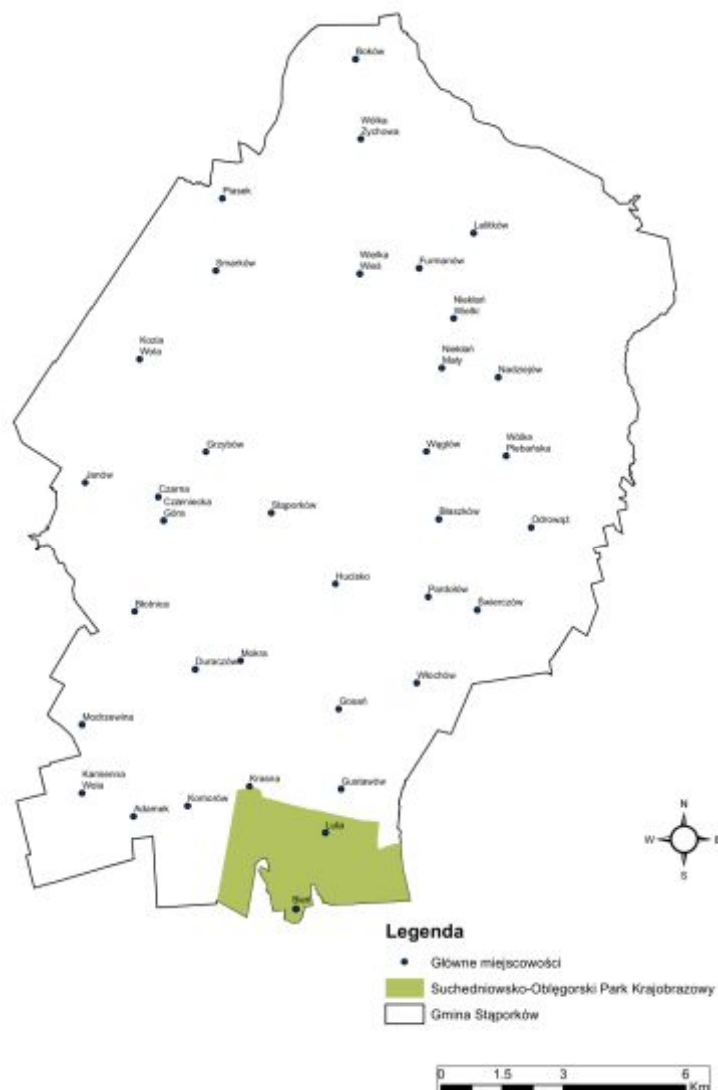
W.w. rezerwat posiada powierzchnię 19 895 ha.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Uchwała Nr XLIX/872/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Suchedniowsko-Oblęgorski Parku Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3147 z dn. 25.11.2014 r.).

Plan ochrony dla ww. obszaru został ustanowiony na 20 lat Rozp. Nr 57/2002 Woj.Święt. z 18.11.2002 r. (Dz.Urz.Woj.Święt. Nr 165 poz. 2058).

Ww. park krajobrazowy nie posiada planu ochrony.

Na terenie otuliny parku utworzono Suchedniowsko-Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Rysunek 11 Lokalizacja Parków Krajobrazowych na tle granicy gminy Stąporków

(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Obszary chronionego krajobrazu:

KONECKO- ŁOPUSZNIĄŃSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Najważniejszą ekologiczną funkcją tego obszaru jest ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, a także funkcja klimatotwórcza i aerosanitarna oraz rekreacyjno-turystyczna. Blisko połowę jego powierzchni zajmują naturalne kompleksy leśne. Do największych należą: Lasy Koneckie i Lasy Radoszyckie. Na ww. terenie można spotkać licznych przedstawicieli fauny łownej (dziki, sarny, jelenie).

Ww. obszar posiada powierzchnię 98 287 ha

Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Uchwała nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 roku

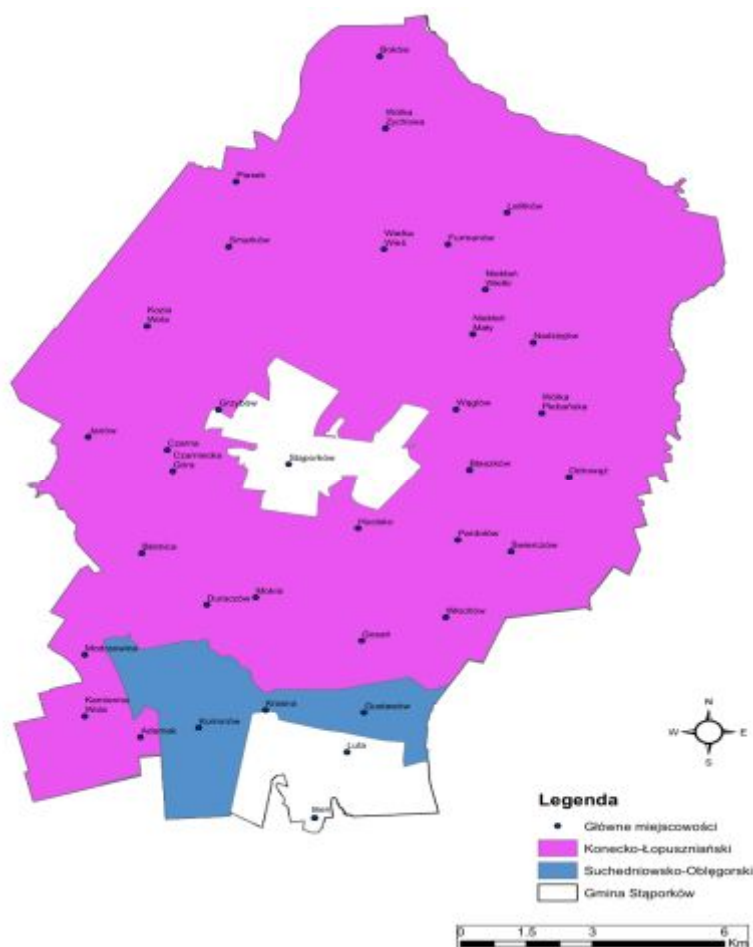

dotycząca wyznaczenia Konecko- Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3308).

SUCHEDNIOWSKO-OBŁĘGORSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar ten stanowi otulinę Suchedniowsko - Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego. Obejmuje tereny rolnicze gęsto zaludnione oraz obszary leśne. Park został ustanowiony w celu ochrony unikatowych zasobów przyrodniczych oraz kulturowych regionu, stanowiących pozostałości Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego. Obszar Parku jest ważnym regionalnym węzłem hydrograficznym i terenem źródłiskowym rzek Krasnej, Bobrzy i Kamionki. Obszar posiada powierzchnię równą 27 514 ha.

Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Uchwała Nr XLIX/880/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj.Świętokrz. poz. 3154 z dnia 25.11.2014 r.)

Rysunek 12 Lokalizacja Obszarów Chronionego Krajobrazu na tle granic gminy Stąporków

(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Obszary Natura 2000:

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY DOLINA CZARNEJ

Obszar ostoi obejmuje naturalną dolinę meandrującej rzeki Czarnej Koneckiej (Malenieckiej) wraz ze starorzeczami. Obszar charakteryzuje duża różnorodność siedlisk Natura 2000, jakie zachowały się w warunkach ekstensywnego użytkowania. Dolina Czarnej uzupełnia geograficzną lukę w rozmieszczeniu obszarów chroniących dobrze zachowane zbiorowiska z włośnicznikami kształtujące się w korycie rzeki. Występują tu 3 podtypy lasów łągowych: łągi i zarośla wierzbowe, łągi olszowo-jesionowe oraz olszyny źródliskowe. Odcinek źródłowy posiada cechy wyżynne, a dolna część doliny ma charakter nizinny. Obszar ma również istotne znaczenie dla zachowania oraz uzupełnienia obszarów chroniących interesujące siedliska nieleśne o acydofilnym charakterze. W górnym odcinku znajduje się duża liczba dobrze zachowanych torfowisk przejściowych oraz łąk trzęślicowych, gdzie występuje wiele cennych i chronionych gatunków roślin naczyniowych.

Status obszaru określony został Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015r.).

Ww. Obszar Natura 2000 posiada Plan Zadań Ochronnych który to został określony w następujących aktach prawnych:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015 (Dz.Urz.Woj.Święt. z 2014 r. poz. 1561 z dn. 13.05.2014 r.).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 grudnia 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015 (Dz.Urz.Woj.Święt. z 2015 r. poz. 257 z dn. 19.01.2015 r.).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 8 kwietnia 2016 r. zmieniające zarządzenie

w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015 (Dz.Urz.Woj.Święt. z 2016 r. poz. 1291 z dn. 15.04.2016 r.).

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY DOLINA KRASNEJ

Obszar obejmuje naturalną, silnie zabagnioną dolinę rzeki Krasnej i jej dopływów. Teren znacznie zróżnicowany pod względem warunków geomorfologicznych i sposobu użytkowania gruntu. W południowej i wschodniej części Doliny Krasnej dominują ekosystemy nieleśne: łąki, pastwiska oraz rozległe tereny mokradłowe. Rzeka Krasna na tym odcinku ma szeroką dolinę a jej spadek jest niewielki. W części północnej największą powierzchnię pokrywają ekosystemy leśne (przeważają bory sosnowe). W tej części obszaru rzeka Krasna biegnie w głęboko wciętym korycie i ma charakter rzeki wyżynnej. Dolina Krasnej uważana jest za jedną z lepiej zachowanych dolin rzecznych w Województwie Świętokrzyskiej. Jest ona miejscem występowania dziewięciu chronionych siedlisk przyrodniczych. Szczególnie cenne są siedliska nieleśne, które powstały w toku ekstensywnego użytkowania i dziś stanowią o wartości przyrodniczej tego obszaru. Występujące tu płaty łąk trzęślicowych, muraw bliźniczkowych oraz torfowisk przejściowych należą do najlepiej zachowanych w regionie. Charakteryzują się one dobrym i typowym wykształceniem. Stwierdzone w granicach obszaru niewielkie płaty torfowisk zasadowych są jedynymi z nielicznych w regionie. Zachowanie tych typów siedlisk w Dolinie Krasnej jest ważnym zadaniem dla zachowania spójności sieci Natura 2000 w regionie. Stwierdzono 12 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Ostoja ma istotne znaczenie dla zachowania przelatki aurinii w Polsce.

Status obszaru określony został Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015 roku)

Ww. Obszar Natura 2000 posiada Plan Zadań Ochronnych który to został określony w następujących aktach prawnych:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 Kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001 (Dz.Urz.Woj.Święt. z 2014 r. poz. 1450 z dn. 29.04.2014 r.).

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 5 listopada 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001 (Dz.Urz.Woj.Święt. poz. 2948 z dn. 07.11.2014 r.).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 11 lutego 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001 (Dz.Urz.Woj.Święt. poz. 572 z dn. 12.02.2016 r.).

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY LASY SUCHEDNIOWSKIE

Obszar obejmuje dwa pasma wzniesień - Płaskowyż Suchedniowski i Wzgórza Kołomańskie. Zbudowane są one z piaskowców dolnotriasowych, gdzieśgdzie przykrytych plejstocenijskimi piaskami i glinami. Tylko na południowych stokach Pasma Oblęgarskiego występują lessy. Łagodne pagórki i wzgórza porośnięte są lasami, zajmującymi łącznie blisko 90% powierzchni ostoi. Są to przede wszystkim lasy mieszane i bory. W obniżeniach terenu zachowały się torfowiska i wilgotne łąki. Mała liczba osad spowodowała, że tylko ok. 8% terenu zajmują użytki rolne - łąki i pola uprawne. Na obszarze ostoi znajdują się tereny źródłiskowe Krasnej, Bobrzy i Kamionki. Są tu również liczne zespoły zabytków techniki przemysłu metalurgicznego i urządzeń hydrotechnicznych. W obszarze zidentyfikowano 6 rodzajów siedlisk z załącznika W obszarze zidentyfikowano 6 rodzajów siedlisk z pierwszego załącznika Dyrektywy Siedliskowej oraz 6 gatunków z drugiego załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Na ww. obszarze dobrze zachował się starodrzew o naturalnym charakterze (14,5% drzewostanów w wieku powyżej 80 lat i 5,4% powyżej 100 lat). Równie ważne do podkreślenia jest to, że omawiany teren stanowi główną ostoję modrzewia polskiego *Larix polonica* w kraju (drzewa do ok. 40 m wys., w wieku ok. 300 lat), i jodły (ok. 40 m wys., w wieku ok. 200 lat).

Status obszaru określony został Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dnia 23.12.2015r.).

Ww. Obszar Natura 2000 posiada Plan Zadań Ochronnych który to został określony w następujących aktach prawnych:

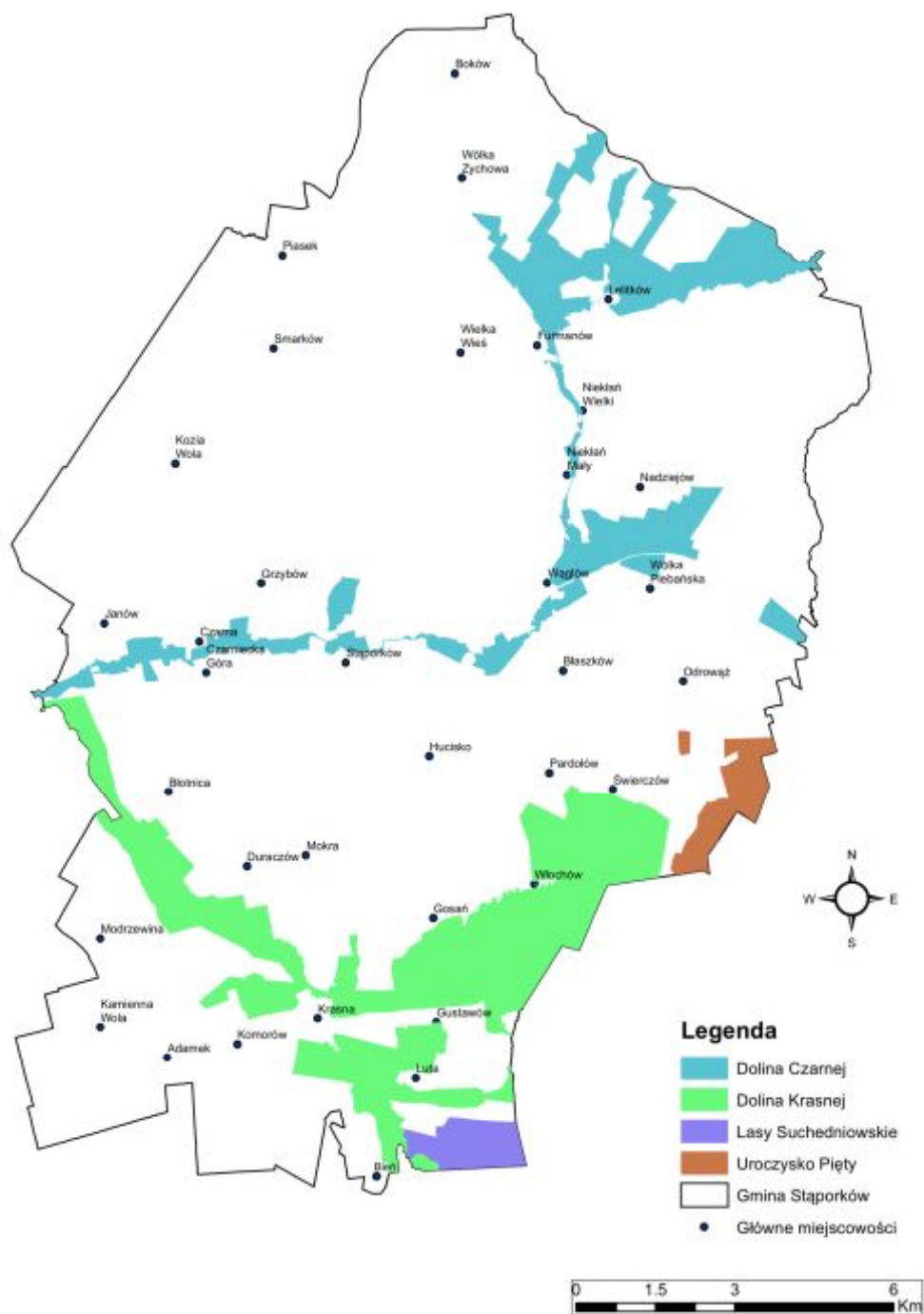
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 29 Kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010 (Dz.Urz.Woj.Święt. z 2014 r. poz. 1458 z dn. 30.04.2014 r.).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 24 listopada 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010 (Dz.Urz.Woj.Święt. poz. 3297 z dn. 04.12.2014 r.).

SPECJALNY OBSZAR OCHRONY UROCZYSKO PIĘTY

Jest to jeden z najpiękniejszych i najbardziej rozległych obszarów łąk i mokradeł w północnej części województwa świętokrzyskiego. Dzięki zróżnicowaniu siedliskowemu – od bagien po suche skrawki wrzosowisk na niewielkich pagórkach - cechuje się niespotykaną liczbą gatunków roślin i zwierząt. Najcenniejszymi zespołami roślinnymi są: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, płaty borów i lasów i brzozowo – sosnowych lasów borealnych, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz zachowane w nieco słabszym stanie grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne. Znajdują się tu jedne z najbogatszych w regionie stanowisk kosańca syberyjskiego, mieczyka dachówkowatego i pełnika europejskiego oraz licznych gatunków storczyków. Szczególne znaczenie ma występowanie gatunków flory i fauny związanych z siedliskami wilgotnymi i podmokłymi. Stwierdzono występowanie 57 gatunków motyli dziennych. Wśród nich występują tzw. gatunki naturowe – przeplata aurinia, modraszek telejus i czerwoczyk nieparek oraz gatunki objęte ochroną gatunkową – paź żeglarek, modraszek bagniczek, strzępotek soplaczek. Stanowisko przeplatki aurinii jest istotne w skali kraju. Jest to ponadto ostoja rzadkich gatunków ptaków: derkacza, żurawia i bekasa kszczyka oraz wielu gatunków ptaków śpiewających i drapieżnych. Zwierzynę płową reprezentują: łoś, jelen szlachetny, sarna i dziki.

Status obszaru określony został Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015r.)

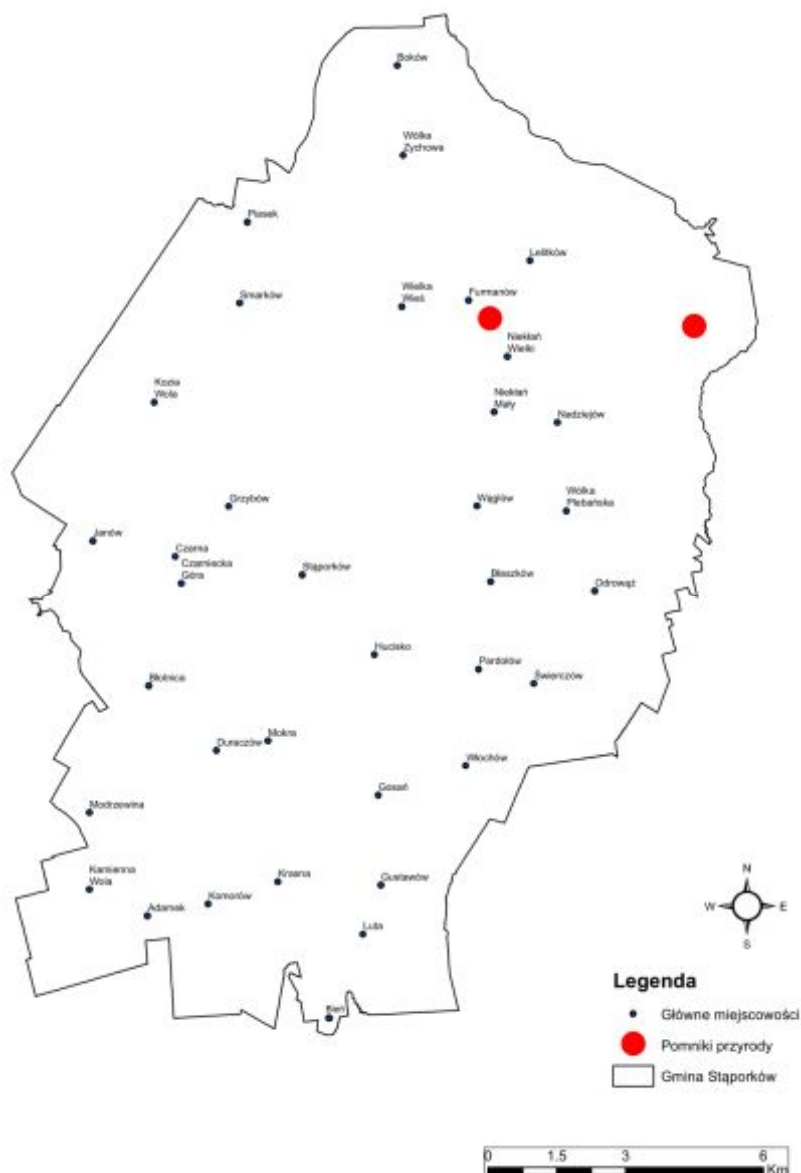
Ww. Obszar Natura 2000 nie posiada planu zadań ochronnych.

Rysunek 13 Lokalizacja obszarów Natura 2000 na tle granic gminy Stąporków
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Pomniki przyrody:

Na terenie gminy Stąporków znajdują się 2 pomniki przyrody. Stanowią one drzewa pomnikowe. Poniżej prezentujemy mapę poglądową obrazującą lokalizację pomników przyrody na tle granic gminy.

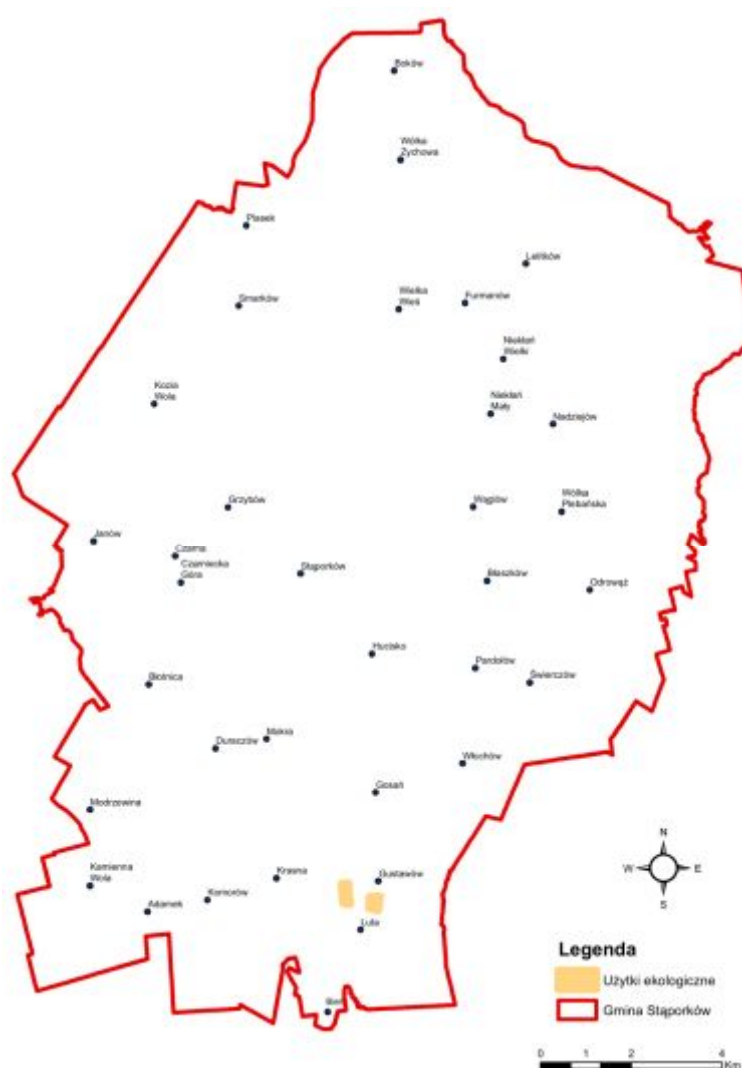

Rysunek 14 Lokalizacja pomników przyrody na tle granic gminy Stąporków
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Użytki ekologiczne:

Na terenie gminy Stąporków znajduje się jeden użytek ekologiczny. Stanowi on siedlisko suchych wrzosowisk i zmienno-wilgotnych łąk trzęślicowych. Omawiany użytek ekologiczny obejmuje dz. ewidencyjne nr. 7/1, 16/2, 233, 226, 227 zlokalizowane w obrębie Luta, Gustawów. Jego powierzchnia wynosi 10,04 ha.

Obowiązującą podstawą prawną dla ww. formy ochrony przyrody jest Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 10/2005 z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 6 kwietnia 2005 r. Nr 72 poz. 964).

Rysunek 15 Lokalizacja użytków ekologicznych na tle granic gminy Stąporków
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

4.1.2. Zagrożenia

Dla obszarów chronionych przyrodniczo, które scharakteryzowano powyżej głównymi zagrożeniami są:

- zmiana stosunków wodnych,
- zanieczyszczenie wód,
- presja urbanistyczna,
- presja turystyczna,
- zmiany sukcesyjne,
- niewłaściwa gospodarka leśna,
- chemizacja rolnictwa,
- niekontrolowane pozyskiwanie drewna.

4.1.3. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Współdział przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	Gmina Stąporków, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Przedsiębiorcy, Organizacje pożytku publicznego,
Współdział w tworzeniu nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych	Gmina Stąporków, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach, Marszałek Województwa, Wojewoda
Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	Gmina Stąporków, Gminne placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

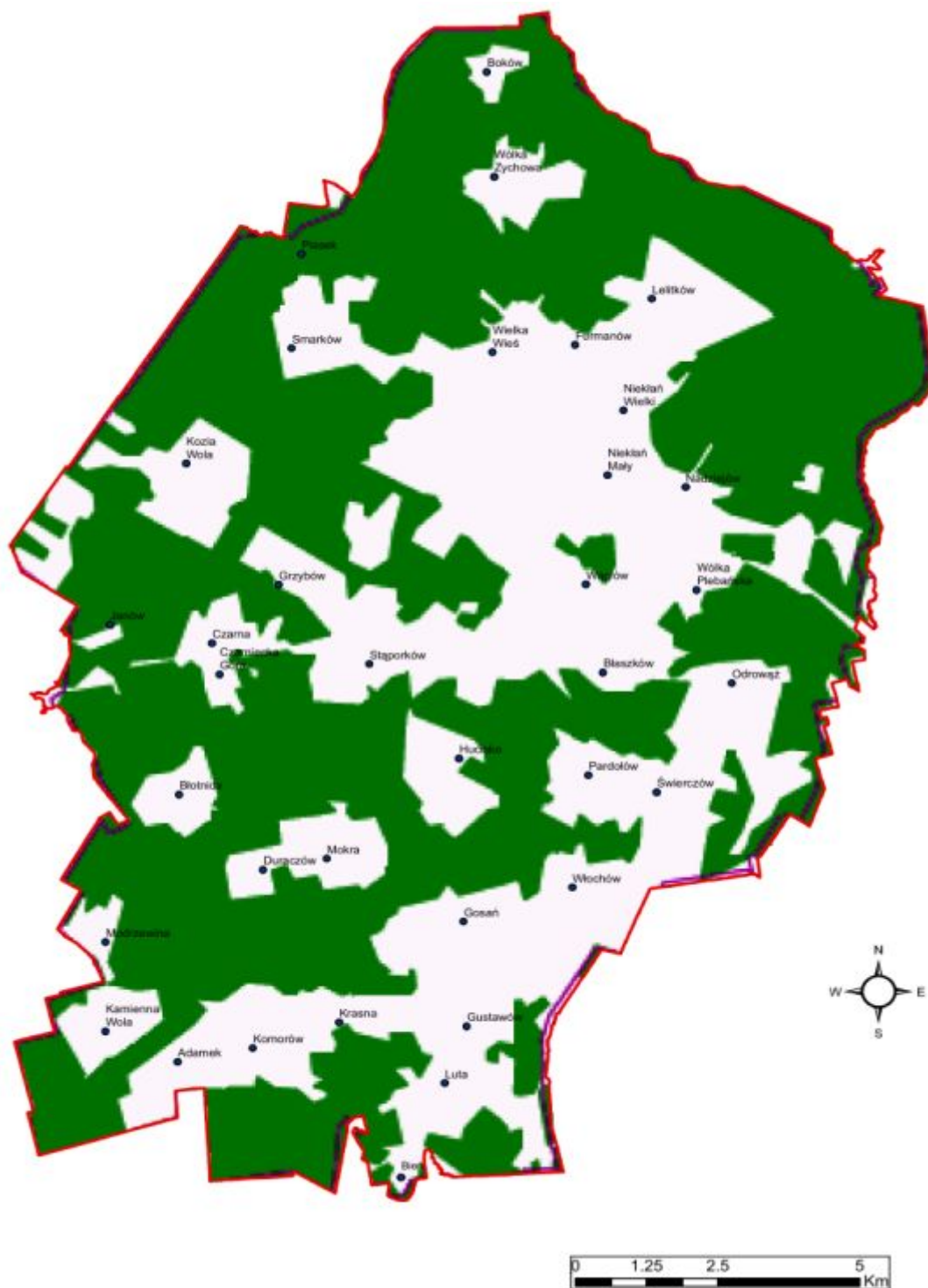
4.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

4.2.1. Stan aktualny

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2014 roku, na terenie gminy Stąporków powierzchnia lasów ogółem wynosiła 14213,83 ha, w tym lasów publicznych 9118,83 ha, natomiast we własności gminy znajdowało się 30,12 ha. Lesistość gminy

Stąporków w 2014r. wynosiła 61,4% co jest wartością znacznie przewyższającą średnią lesistości kraju, która to wg. danych GUS z 2014r. wynosiła 29,4%.

Lasy na terenie gminy Stąporków podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu. Poniżej prezentujemy mapę poglądową obrazującą lokalizację lasów na tle granic gminy Stąporków.

Rysunek 16 Mapa poglądowa z lokalizacją lasów na tle granic gminy Stąporków
(Źródło: <http://www.lasy.gov.pl/>)

4.2.2. Zagrożenia

Siedliska leśne występujące na terenie gminy Stąporków są narażone na następujące zagrożenia:

- Czynniki atmosferyczne w postaci anomalii pogodowych, np. długotrwałe susze i wiatrolomy;
- Pogorszenie właściwości gleby warunkujących jakość siedliska, np. silne wahania wilgotności, zmniejszenie żyzności gleby;
- Gradacje szkodników owadzych (np. foliofagów): pierwotne i wtórne;
- Grzybowe infekcje organów roślin: liści, pędów, pni, korzeni;
- Zbyt duża liczba roślinożernych ssaków, np. saren, gryzoni;
- Zanieczyszczenia powietrza, które swoje źródła mają w takich sektorach gospodarki jak: energetyka, gospodarka komunalna, transport;
- Zanieczyszczenie wód i gleb na skutek działalności człowieka w sferze przemysłowej, gospodarki komunalnej czy rolnictwa;
- Pożary lasów (w tym także wielkoobszarowe pożary lasów);
- Szkody leśne powstałe na skutek kłusownictwa i kradzieży, nadmiernego wykorzystania przestrzeni leśnej do celów rekreacyjnych;
- Niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna, np. schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji.

4.2.3. Cel i kierunki działań

Cel do roku 2024

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Realizacja gospodarki leśnej na terenie gminy w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	Gmina Stąporków, Lasy Państwowe, Starosta konecki (w przypadku lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa)

4.3. **Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią**

4.3.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Sieć wód powierzchniowych płynących na obszarze gminy Stąporków opiera się o Czarną Konecką i jej dopływy.

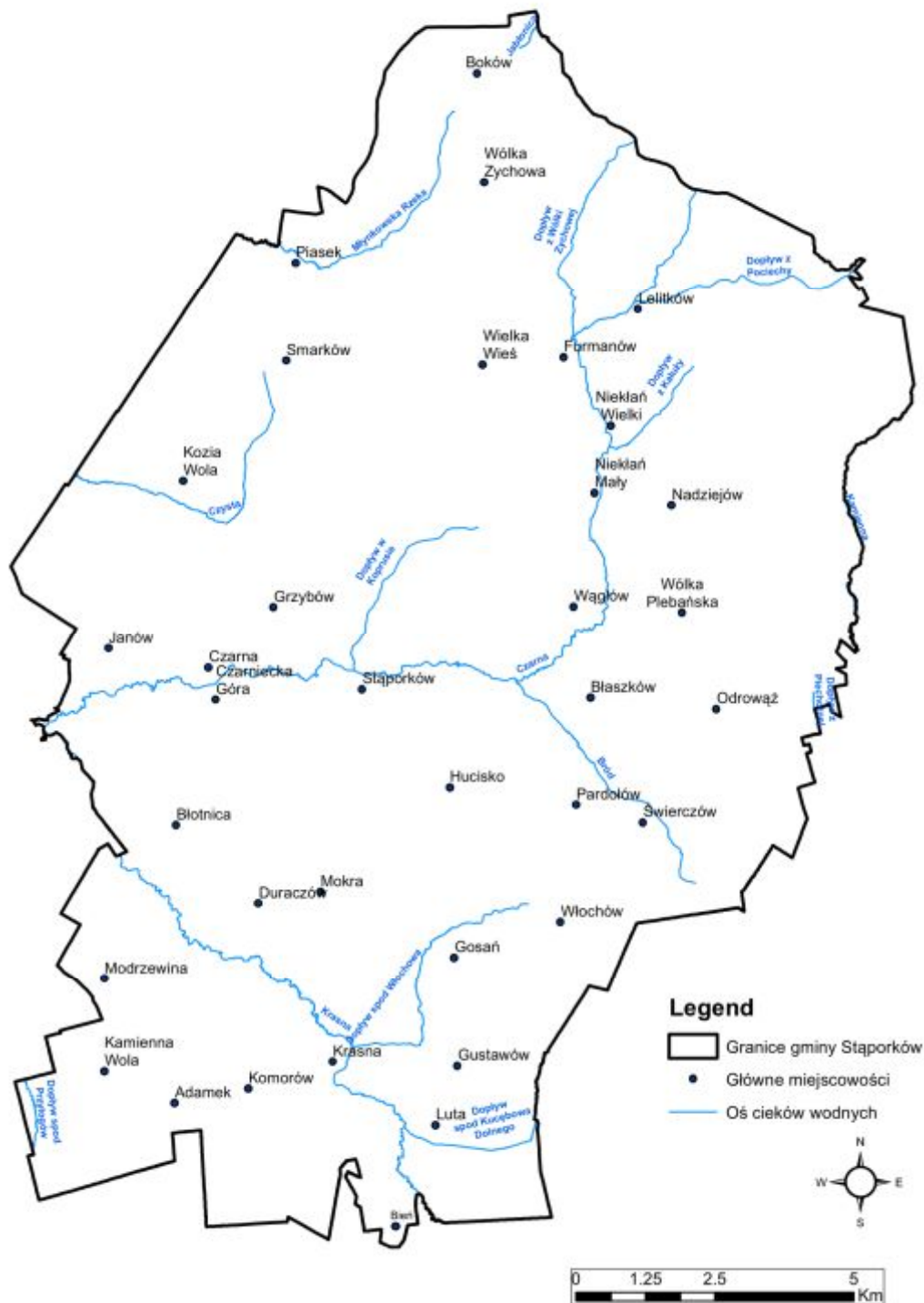
Teren gminy położony jest w większej części w obszarze zlewni rzeki Czarnej Koneckiej która to zlokalizowana jest w centralnej części omawianego obszaru. Jednak nie jest to jedyna zlewnia zlokalizowana w granicach omawianej gminy. Oprócz ww. zlewni Czarnej Koneckiej możemy wyróżnić jeszcze zlewnie rzeki Krasnej, Drzewiczki, Kamiennej, Taraski, Jabłonicy, które to odwadniają graniczne tereny gminy.

Tak jak to wspomniano powyżej rzeka Czarna Konecka jest głównym ciekim Gminy Stąporków. Jest ona najdłuższym dopływem Pilicy. Całkowita długość tej rzeki wynosi 85 km, natomiast na omawianym terenie ma długość 21,2 km. Czarna Konecka (zwana również Czarną, Czarną Maleniecką) odwadnia środkową część gminy, jej obszar źródłowy znajduje się na północ od Lelitkowa. W górnym odcinku rzeka płynie na południe, natomiast od Wąglowa zmienia bieg na zachodni.

Największym dopływem Czarnej Koneckiej jest Krasna, która odwadnia południową część gminy. Rzeka ta bierze początek na Wzgórzach Kołomańskich i prowadzi wody z południowego wschodu na północny zachód. Uchodzi do Czarnej poniżej Wąsosza (tuż za granicą opisywanej gminy). Północny kraniec gminy Stąporków jest odwadniany przez Jabłonicę (dopływ Szabasówki), jej obszar źródłowy leży w rejonie Bokowa. W północno-zachodniej części badanego obszaru wypływają dwa cieki: Młynkowska oraz Czysta. Obie rzeki prowadzą swe wody na zachód, do Drzewiczki. Górny odcinek rzeki Kamiennej stanowi naturalną granicę gminy na odcinku blisko 6 km. Sieć rzeczną uzupełniają ponadto niewielkie bezimienne strumienie o długościach w granicach 2-4 km. Cechą charakterystyczną wszystkich wymienionych rzek jest ich wyżynny charakter, który przejawia się w dużych spadkach podłużnych koryta

W ogólnej ocenie sieć rzeczna na omawianym terenie jest dobrze i w miarę równomiernie rozwinięta. Na podstawie danych KZGW możemy stwierdzić że w granicach

gminy zlokalizowane jest 15 istotnych cieków wodnych. Poniżej prezentujemy dane obrazujące stan ilościowy i rozmieszczenie wód płynących.

Rysunek 17 Lokalizacja największych rzek przepływających przez gminę Stąporków

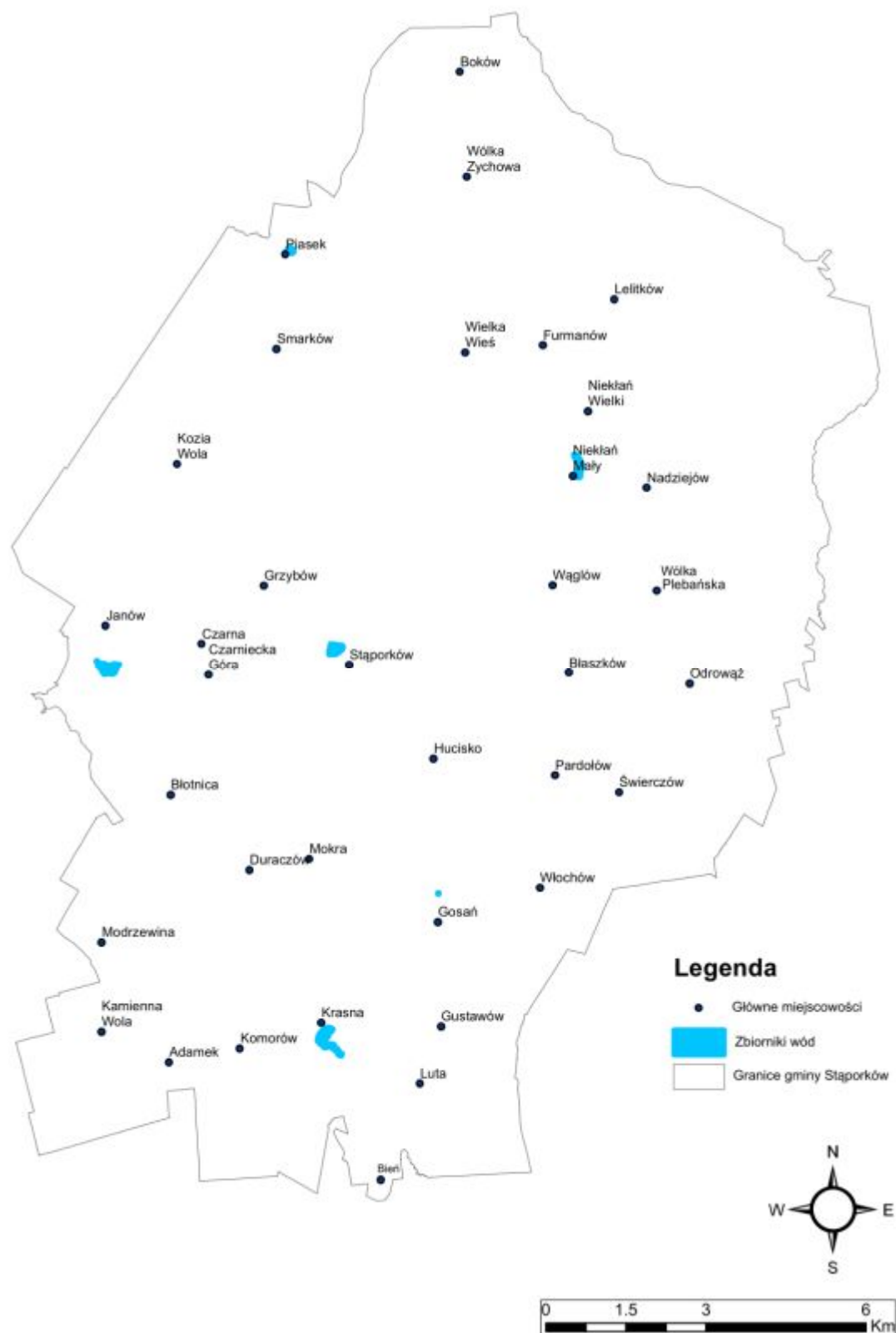
(Źródło: KZGW)

L.p.	Nazwa ciek
1	Bród
2	Dopływ z Wólki Zychowej
3	Kamienna
4	Dopływ z Kałuży
5	Dopływ spod Włochowa
6	Dopływ spod Kucębowa Dolnego
7	Czarna
8	Krasna
9	Młynkowska Rzeka
10	Czysta
11	Dopływ w Koprusie
12	Dopływ z Pociechy
13	Dopływ spod Przyłogów
14	Dopływ z Piechotnej
15	Jabłonica

Tabela 1. Wykaz istotnych cieków znajdujących się w gminie Stąporków
(Źródło:KZGW)

Środowisko wodne rzek i cieków gminy charakteryzują wysokie stany wód na wiosnę oraz niskie stany wód w okresie letnim. W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Na obszarze gminy brak jest większych zbiorników zaporowych i większych kompleksów zbiorników wód. Ogólnie zasoby wody stojącej zlokalizowanej w granicach gminy są słabo rozwinięte. Największymi zbiornikami wody zlokalizowanymi w granicach omawianego obszaru są zbiorniki w: Stąporkowie, Niekłaniu Małym, Krasnej, Janowie i Czarnej. Poniżej prezentujemy dane obrazujące stan ilościowy i rozmieszczenie wód stojących.

Rysunek 18 Lokalizacja największych zbiorników znajdujących się w granicach gminy Stąporków
(Źródło: KZGW)

WODY PODZIEMNE

Na obszarze gminy Stąporków zasoby wód podziemnych należy zaliczyć do przeciętnych.

Różnorodność budowy geologicznej i litologii na badanym terenie wywiera decydujący wpływ na charakter wód podziemnych. Na większości obszaru pierwszy poziom wód podziemnych znajduje się na głębokości 2-5 m pod powierzchnią terenu. Na terasach zalewowych oraz na równinach torfowych horyzont wodonośny jest bardzo płytko, do 2 m. W szczytowych partiach wierzchowin mezozoicznych wody występują najgłębiej, często 10-15 m p.p.t., a nawet głębiej. Wody zawieszane w strefie aeracji (popularnie zwane wierzchówkami) są dość powszechne na całym obszarze, pojawiają się na głębokości 1-3 m. Przestrzenne rozmieszczenie wód wierzchówkowych wykazuje dużą korelację z występowaniem glin polodowcowych. Wszystkie wierzchówki cechują się częstymi wahaniami zwierciadła oraz okresowymi zmianami temperatury. Ze względu na krótką drogę filtracji posiadają znaczne zanieczyszczenie bakteriologiczne, z tego powodu nie powinny być używane do bezpośredniej konsumpcji. Na obszarze gminy Stąporków można wyróżnić następujące piętra wodonośne: triasowe, jurajskie oraz czwartorzędowe, miejscami występują połączone piętra triasowo – czwartorzędowe i jurajsko – czwartorzędowe.

Kolektorem poziomu triasowego są piaskowce, mułowce, a miejscami margle i wapień. Wody triasowe są ujmowane przez kilkanaście studni wierconych (zlokalizowanych w południowej i południowo-wschodniej części gminy). Wydajność tych ujęć waha się w granicach 1,26 m³/h - 52,9 m³/h. Bardziej wydajne są studnie czerpiące z kolektora wapienno-marglowego.

Jurajski poziom wodonośny jest związany z piaskowcami i mułowcami liasu przewarstwionymi iłami oraz łożkami, zwierciadło ma głównie charakter naporowy. W studniach wierconych jurajski horyzont wodonośny występuje na głębokości: 13-48 m. Bardzo zmienna jest również wydajność w poszczególnych ujęciach osiągając od 3,14 m³/h do 200 m³/h.

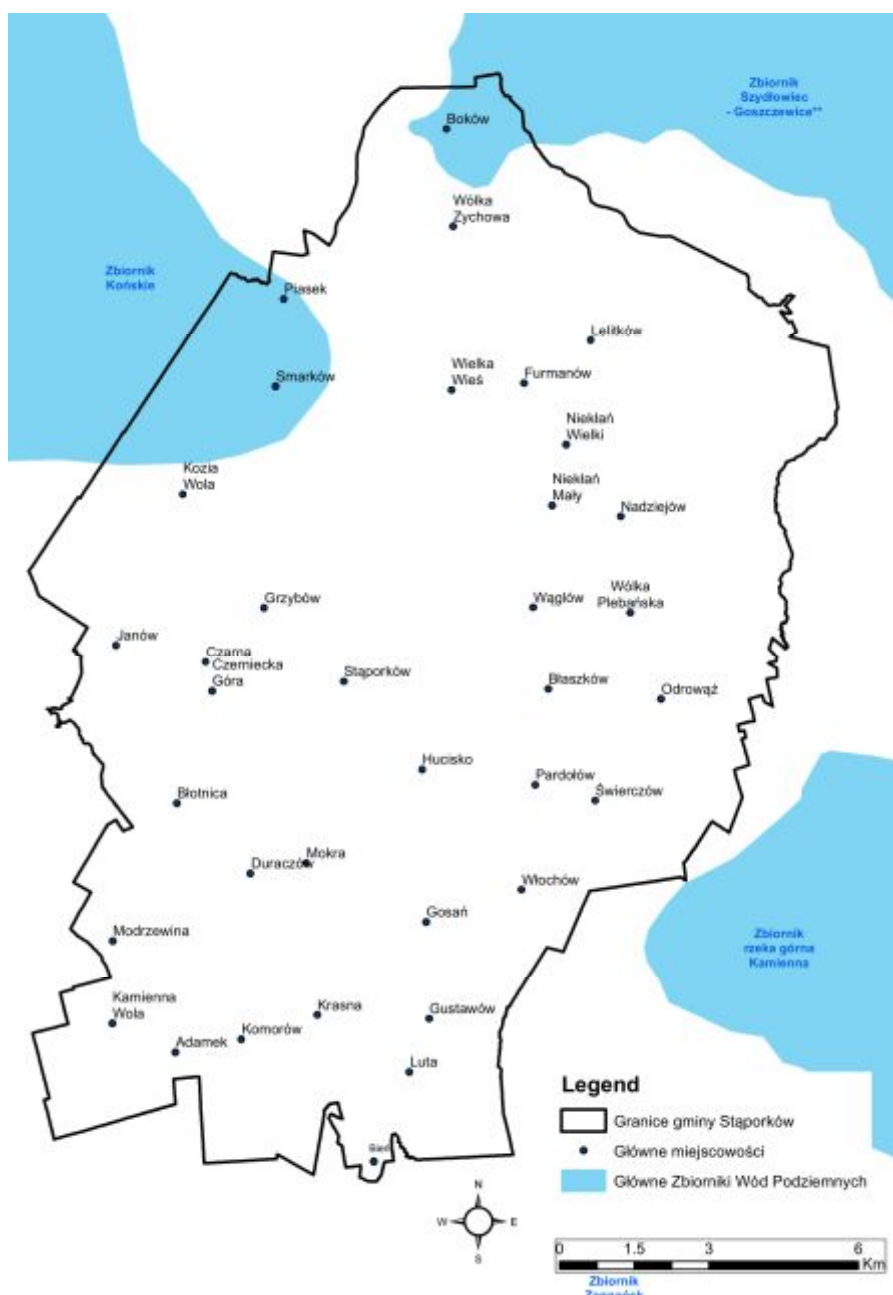
Zwierciadło wód czwartorzędowych jest związane z piaskami fluwioglacjalnymi i fluwialnymi o różnej granulacji. Wody tego poziomu znajdują się na głębokości 2-5 m, wydajność poszczególnych ujęć wykazuje dużą zmienność. Większość studni czerpiących wody czwartorzędowe jest zlokalizowana w dolinach rzek.

W granicach gminy Stąporków można wyróżnić dwa główne zbiorniki wód podziemnych tj.:

- GZWP Końskie numer 411, który wg. PGW na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549) posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 41,0 tys.m³/dobę. Charakteryzuje się on niskim stopniem odporności na zanieczyszczenia,
- GZWP Szydłowiec- Goszczewice numer 412, 413, który wg. PGW na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549) posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 236,36 tys.m³/dobę.

Na mapie poniżej przedstawiono lokalizację zbiorników wód podziemnych na tle granic gminy Stąporków.

Rysunek 19 Lokalizacja GZWP na tle granic gminy Stąporków (Źródło: <http://www.pgi.gov.pl>).

Wyżej przedstawiony rysunek został wykonana na podstawie „Mapy głównych zbiorników wód podziemnych- stan na dzień 30.06.2014r. dostępnej na stronie internetowej Państwowej Służby Geologicznej.

WYKORZYSTANIE WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Poniżej prezentujemy dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie gminy Stąporków oraz dane na temat ujęć wód.

Dane z roku:	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie gminy Stąporków [m ³ /os.]
2011	20,6
2012	21,6
2013	19,4
2014	20,3

Tabela 2. Dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Stąporków (dane GUS stan na lata 2010- 2014 r.)

L.p.	Nazwa ujęcia	Zasięg wodociągu (sołectwa)	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody [m ³ /h]
1	2	3	4
1	Czarwiecka Góra	Stąporków, Czarwiecka Góra, Czarna, Kozia Wola, Grzybów, Błotnica, Duraczów, Mokra, Hucisko	131,0
2	Gosań	Gosań, Włochów, Gustawów, Luta, Krasna, Komorów, Adamek, Kamienna Wola, Modrzewina	52,9
3	Smarków	Smarków, Piasek	16,0
4	Odrawąż	Odrawąż, Błasków, Wólka Plebańska, Niekłań Mały, Niekłań Wielki, Nadziejów, Furmanów, Lelitków, Wielka Wieś, Wólka Zychowa, Boków, Wąglów	48,0
5	Pardołów	Pardołów, Świerczów	14,0
RAZEM:			261,9

Tabela 3. Komunalne ujęcia wód podziemnych na obszarze gminy Stąporków (opracowania UM Stąporków)

4.3.2. Zagrożenia

Dla zasobów wód powierzchniowych i podziemnych głównym zagrożeniem są: spadek jakości wody związany z odprowadzaniem do nich pośrednio lub bezpośrednio zanieczyszczeń powstających w wyniku działalności człowieka oraz spływ powierzchniowy z terenów użytkowanych rolniczo.

4.3.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy Stąporków oraz skuteczna ochrona przed powodzią

Kierunki działań

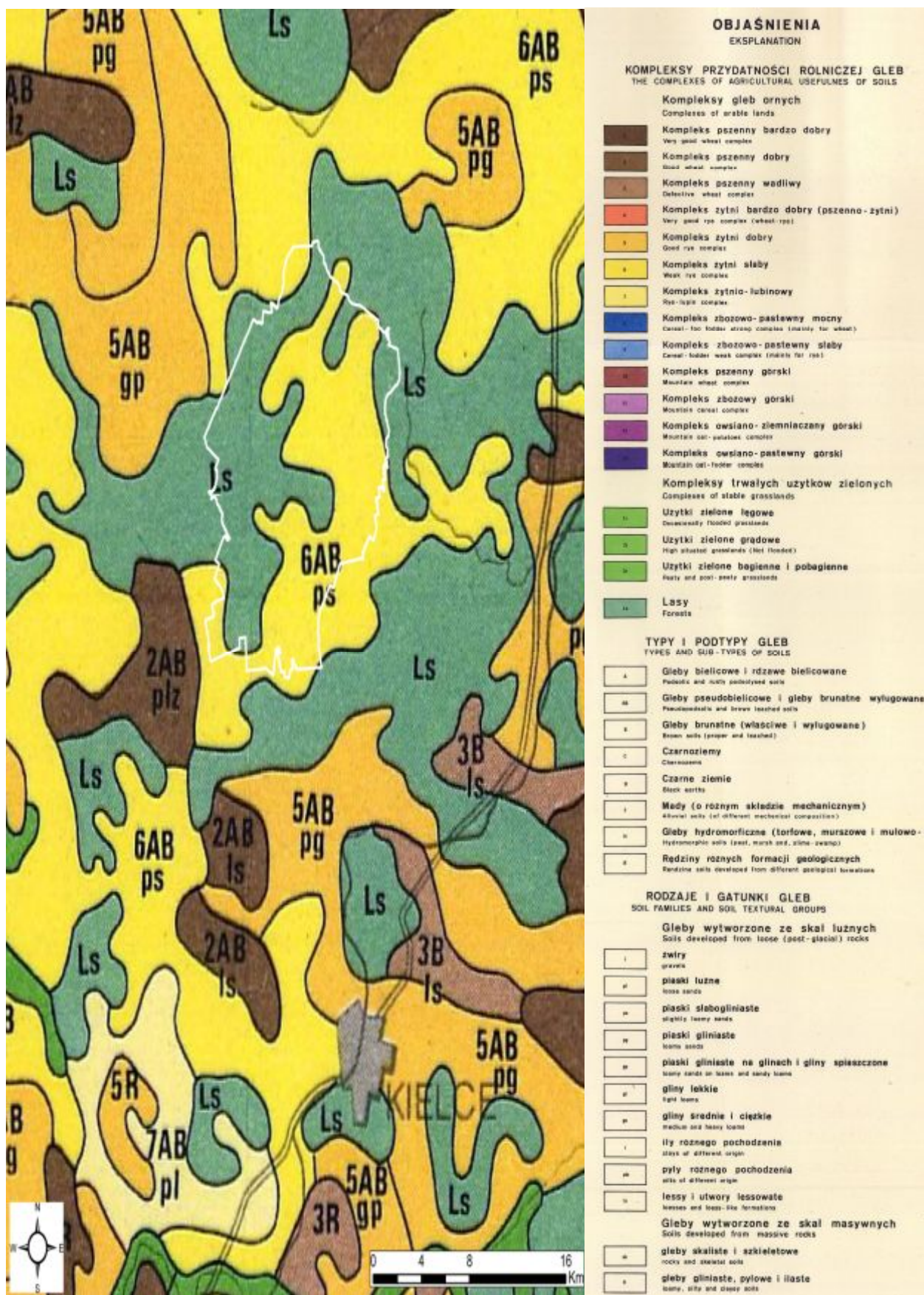
Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Realizacja planów ratowniczych gmin, tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	Gmina Stąporków

4.4. Ochrona powierzchni ziemi

4.4.1. Stan aktualny

Na obszarze gminy Stąporków najczęściej występują gleby pseudobielicowe i gleby brunatne wyługowane, które zostały wykształcone przede wszystkim z piasków słabogliniastych.

W przypadku przydatności rolniczej gleb możemy stwierdzić, że teren gminy posiada słabe warunki dla rozwoju rolnictwa - w znacznej części gmina porośnięta jest lasami a na pozostałych obszarach dominują grunty posiadające słaby kompleks żytni. Poniżej przedstawiamy informacje charakteryzujące warunki glebowo- rolnicze oraz stopień rozwoju rolnictwa na terenie gminy Stąporków.

Rysunek 20 Lokalizacja gminy Stąporków na tle mapy glebowo-rolniczej.

(Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy glebowo-rolniczej Polski- wydawnictwo geologiczne 1975r.)

Ogółem powierzchnia	Użytki rolne										Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Razem	W dobrej kulturze								Pozostałe		
		Razem	Pod zasiewami	Grunty ugorowane	Ogrody przydomowe	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Uprawy trwałe				
								Razem	W tym sady			
W hektarach												
12414	6936	4058	215	34	4	3743	52	9	9	2878	5001	478

Tabela 4 Użytkowanie gruntów w gminie Stąporków

(Źródło: GUS - dane opracowane na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010)

4.4.2. Zagrożenia

Najbardziej istotnymi zagrożeniami dla powierzchni ziemi są:

- fizyczna degradacja gleb poprzez erozję wodną i eoliczną,
- nasilenie naturalnych procesów erozyjnych spowodowane zmianą stosunków wodnych,
- mechanizacja oraz intensyfikacja rolnictwa,
- nadmierne stosowanie środków ochrony roślin oraz nawożenia,
- niewłaściwy wypas bydła oraz likwidacja zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych,
- skażenie gruntów ściekami bytowo - komunalnymi.

4.5. Ochrona zasobów geologicznych

4.5.1. Stan aktualny

Gmina Stąporków charakteryzują się przeciętną bazą surowców skalnych.

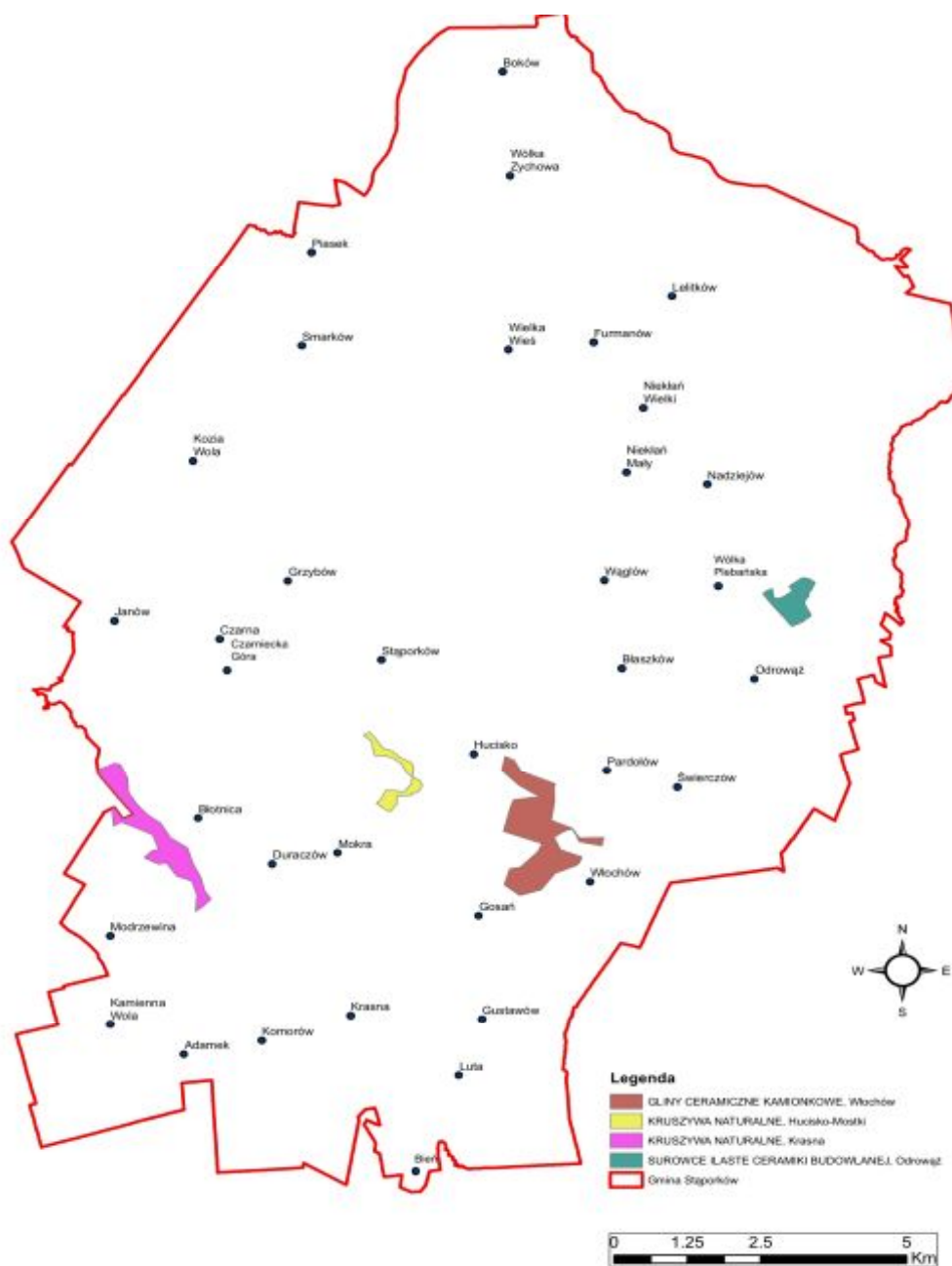
Na ww. terenie znajdują się 4 udokumentowane złoża kopalin, przedstawiono je poniżej.

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj wydobywanego surowca	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. t]		Wydobycie
				Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
1.	Włochów	Gliny ceramiczne	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	16 535	-	-
2.	Hucisko-Mostki	Kruszywa naturalne- piaski i żwiry	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	2 276	-	-

3.	Krasna	Kruszywa naturalne- piaski i żwiry	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	22 285	-	-
4.	Odrawąż	Surowce ilaste ceramiki budowlane	Złoże, z którego wydobyte zostało zaniechane	2 888	-	-

Tabela 5 Zestawienie złóż kopalin występujących na terenie gminy Stąporków

(źródło: <http://www.psh.gov.pl/>, stan na koniec 2015r.)

Rysunek 21 Lokalizacja złóż kopalin na tle granic gminy Stąporków

(Źródło: <http://www.psh.gov.pl/>)

4.5.2. Zagrożenia

Najbardziej istotnym zagrożeniem w przypadku zasobów złóż kopalnych jest nielegalne wydobycie materiału skalnego.

4.5.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków wynikających z art. 96 ww. ustawy	Gmina Stąporków, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy, Organy administracji geologicznej szczebla powiatowego oraz woj.

5. Poprawa jakości środowiska

5.1. Ochrona wód

5.1.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Obecnie klasyfikację stanu wód powierzchniowych określa się analizując poszczególne jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), zgodnie z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2016r., poz. 1187).

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych takich jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik

wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych płynących występujące na terenie gminy Stąporków przedstawione zostały w poniższej tabeli.

L.p.	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*	Derogacja
1	Czarna Maleniecka od źródeł do Krasnej bez Krasnej	PLRW200 05254419	naturalna część wód	dobry	zagrożona	4(4) - 1
2	Krasna	PLRW200 06254429	naturalna część wód	dobry	zagrożona	4(4) - 1
3	Kamienna do Bernatki	PLRW200 05234312	naturalna część wód	zły	zagrożona	4(4) - 1
4	Czarna Taraska	PLRW200 06254449	naturalna część wód	dobry	zagrożona	4(4) - 1
5	Czarna Maleniecka od Krasnej do wypływu ze Zb. Sielpia	PLRW200 09254451	naturalna część wód	dobry	zagrożona	4(4) - 1
6	Drzewiczka od źródeł do Wąglanki bez Wąglanki	PLRW200 06254839	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	-
7	Jabłonica	PLRW200 017252289	naturalna część wód	dobry	zagrożona	4(4) - 1

Tabela 6 JCWP płynące występujące na terenie gminy Stąporków*.

* informacje pozyskane z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

Każda z JCWP ma przypisany cel, jaki musiał zostać dla niej osiągnięty do końca 2015 roku. Cel ten został zdefiniowany poprzez przydzielenie każdej JCWP parametrów charakteryzujących dobry stan/potencjał ekologiczny oraz dobry stan chemiczny, czyli wartości poszczególnych wskaźników biologicznych, a także wspierających je parametrów fizykochemicznych, hydromorfologicznych oraz chemicznych.

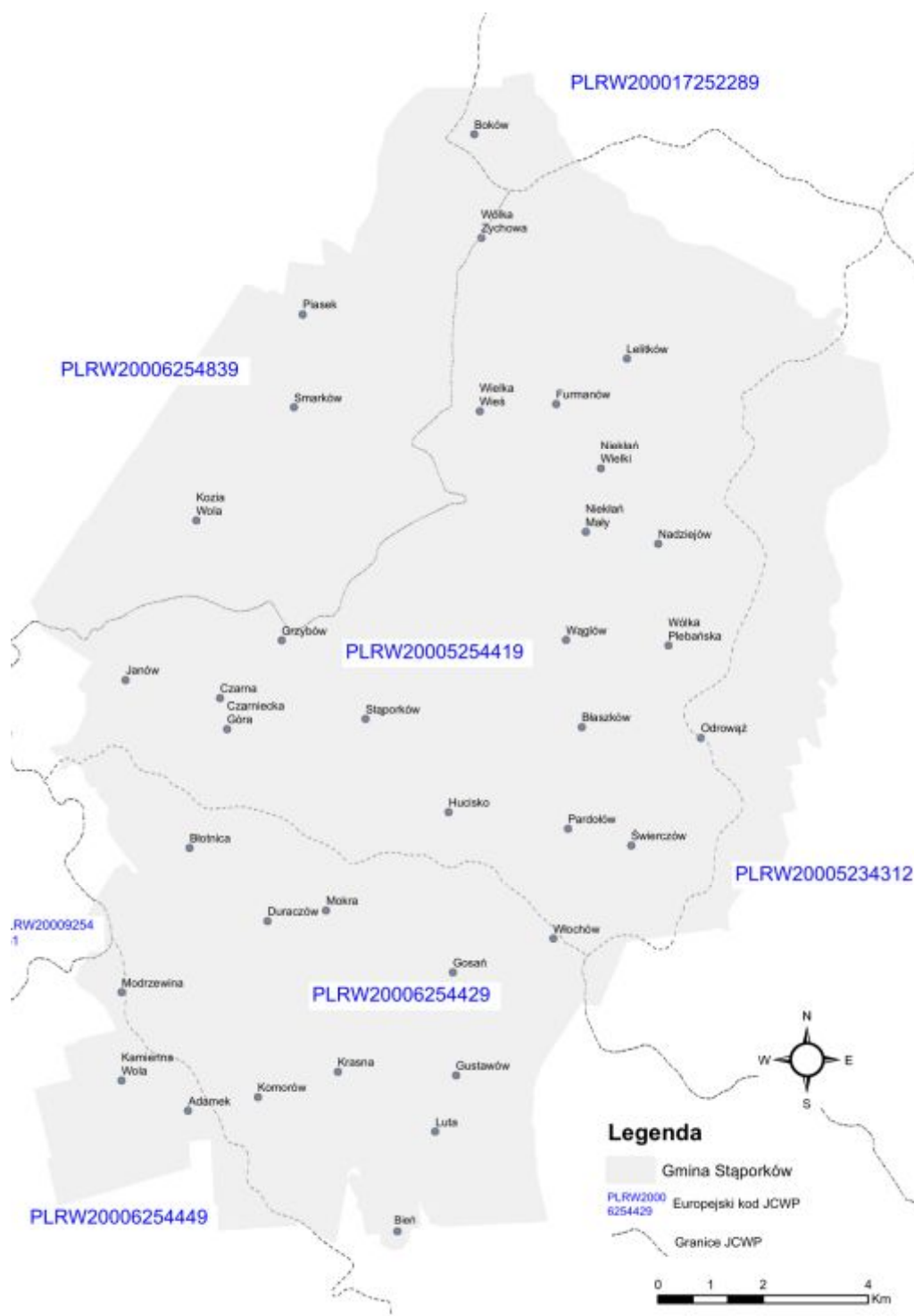
Ogólnie dla JCWP występujących na terenie gminy przypisano następujące cele:

- Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione, jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu,
- Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Na chwilę obecną trwają zaawansowane prace nad aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły a co za tym idzie weryfikacją założeń zawartych w pierwszej jego publikacji. Podkreślamy jednak że na dzień dzisiejszy aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami nie została zakończona, w związku z tym przy opracowaniu niniejszych analiz opierano się o dane zawarte w pierwotnym dokumencie tj. Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549).

Poniżej prezentujemy mapę poglądową z lokalizacją ww. JCWP (na mapie opisane za pomocą kodu JCWP) znajdujących się w granicach gminy Stąporków (zaznaczonym kolorem szarym przezroczystym).

Rysunek 22 Lokalizacja JCWP na tle granic gminy Stąporków
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z KZGW

WODY PODZIEMNE

Obecnie klasyfikację stanu wód podziemnych określa się analizując poszczególne jednolite części wód podziemnych (JCWPd) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych

części wód podziemnych (Dz.U. z 2016r., poz. 85) oraz Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2010r., nr 72, poz. 466).

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd) oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Wszystkie jednolite części wód podziemnych występujące na terenie gminy wskazane zostały w poniższej tabeli.

L.p	Nazwa JCWPd	Kod europejski	Ocena stanu ilościowego JCWPd*	Ocena stanu Chemicznego JCWPd*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*	Derogacja*
1	100	PLGW2300100	zły (w subczęści)	dobry	zagrożony	4(5) - 1
2	98	PLGW230098	dobry	dobry	niezagrożona	-
3	101	PLGW2300101	dobry	dobry	niezagrożona	-

Tabela 7 JCWPd występujące na terenie gminy *.

* informacje pozyskane z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

Każda z JCWPd ma przypisany cel, jaki musiał być dla niej osiągnięty do końca 2015 roku. Cel ten został zdefiniowany poprzez przydzielenie każdej JCWPd parametrów charakteryzujących dobry stan chemiczny oraz dobry stan ilościowy.

Dla JCWPd występujących na terenie gminy Stąporków przypisano następujące cele:

- Zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- Zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- Ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Na chwilę obecną trwają zaawansowane prace nad aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły a co za tym idzie weryfikacją założeń zwartych w pierwszej jego publikacji. Podkreślamy jednak, że na dzień dzisiejszy aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami nie została zakończona, w związku z tym przy opracowaniu niniejszych analiz opierano się o dane zawarte w pierwszej jej publikacji tj. Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

Poniżej prezentujemy mapę poglądową z lokalizacją ww. JCWPd (na mapie opisane za pomocą kodu JCWPd) znajdujących się w granicach gminy Stąporków (zaznaczonej kolorem szarym przezroczystym).

Rysunek 23 lokalizacja JCWPd na tle granic gminy Stąporków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z KZGW

5.1.2. Zagrożenia

Obszary problemowe w zakresie ochrony wód wynikające z aktualnego stanu środowiska na terenie gminy Stąporków to:

- ✓ niezadowalający stopień skanalizowania części gminy Stąporków,
- ✓ zakłady przemysłowe prowadzące niewłaściwą gospodarkę ściekami, niedoinwestowane w dziedzinie ochrony środowiska,
- ✓ „dzikie” składowiska odpadów komunalnych oraz składowiska odpadów przemysłowych.

5.1.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie działań inwestycyjnych mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy
Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy
Wspieranie oraz realizacja inwestycji w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji zbiorczej	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy
Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy, Zarządcy dróg

5.2. Jakość powietrza

5.2.1. Stan aktualny

Do powietrza atmosferycznego emitowane są zarówno zanieczyszczenia pochodzenia naturalnego, jak i powstałe na skutek działalności antropogenicznej. Przy czym jako zanieczyszczenie należy rozumieć wprowadzane do dolnej warstwy atmosfery substancje stałych, ciekłych bądź gazowych, w ilościach większych, niż naturalne, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, rośliny i zwierzęta, a także niekorzystnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Ze względu na trwający od wielu dekad silny rozwój cywilizacyjny, w tym rozwój przemysłu, bardzo trudno jest w dzisiejszych czasach znaleźć miejsca, w których powietrze byłoby całkowicie wolne od antropogenicznych zanieczyszczeń powietrza.

W Polsce największą ilość zanieczyszczeń powietrza emituje sektor energetyczny (ponad 70% emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych) oraz przemysł cementowo-wapienniczy i chemiczny. Wskutek zaostrzenia prawa ochrony środowiska w ostatnich latach obserwuje się wyraźny spadek wielkości emisji z emitorów przemysłowych. Na zły stan aerosanitarny powietrza wpływa jednak nadal bardzo silnie emisja z sektora bytowo-komunalnego, tzw. „niska emisja”, której źródłem jest przede wszystkim spalanie paliw kopalnych w niewielkich lokalnych kotłowniach oraz paleniskach indywidualnych (domowe instalacje centralnego ogrzewania), które nie są wyposażone w żadne urządzenia filtrujące, które chroniłyby powietrze przed zanieczyszczeniem. Skala emisji ze wspomnianego źródła jest trudna do określenia. Wielkość niskiej emisji uzależniona jest od warunków sezonowych i najwyższe nasilenie osiąga w sezonie jesienno-zimowym, co związane jest z trwającym w tej porze roku sezonem grzewczym. Na nasilenie „niskiej emisji” wpływają także zanieczyszczenia emitowane w wyniku wzmożonego ruchu pojazdów po drogach, stanowiących ważne szlaki komunikacyjne (zanieczyszczenia powstałe ze spalania paliw oraz ścierania się opon i nawierzchni drogi).

Stan czystości powietrza atmosferycznego w gminie Stąporków kształtowany jest nie tylko przez lokalne źródła zanieczyszczeń, ale również przez emitory o zasięgu ponadregionalnym zlokalizowane w znacznie oddalonych ośrodkach przemysłowych i miejskich, takich jak: aglomeracja krakowska i śląska czy rejon Bełchatowa. Masy powietrza nanoszone nad obszar gminy znad tych terenów zawierają znaczne ilości

zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, które deponowane są w obrębie poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego na drodze wchłaniania i akumulacji.

JAKOŚĆ POWIETRZA

Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska na podstawie wyników pomiarów prowadzonych na stacjach Państwowego Monitoringu Środowiska Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska są zobowiązane co roku, w terminie do 30 kwietnia, dokonać oceny jakości powietrza w danym województwie za poprzedni rok kalendarzowy.

W rocznej ocenie jakości powietrza uwzględnia się substancje, dla których w prawie krajowym i w dyrektywach unijnych określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego i ochronę roślin.

W ocenach prowadzonych pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się następujące substancje: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył PM10 i PM2,5, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyle PM10 oraz benzo(a)piren (B(a)P) w pyle PM10.

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują następujące substancje: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu NO_x i ozon (O₃).

Oceny jakości powietrza są wykonywane w odniesieniu do obszaru strefy. W celu oceny jakości powietrza na terenie Województwa Świętokrzyskiego, wyznaczono strefy:

- Miasto Kielce
- Strefa świętokrzyska (w której znajduje się gmina Stąporków)

Klasyfikację stref wykonano w oparciu o następujące założenia:

Klasa A - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego

Klasa B - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny lecz nie przekracza poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy

Klasa D1 - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu)

Klasa D2 - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu)

W strefach zaliczonych do klasy C wymagane jest prowadzenie określonych działań, mających na celu osiągnięcie odpowiednich poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu w wyznaczonym terminie. Należy do nich opracowanie programu ochrony powietrza, o ile program taki nie został opracowany wcześniej i nie jest realizowany w odniesieniu do danego zanieczyszczenia i obszaru.

Celem rocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym dokonanie klasyfikacji stref, uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach oraz wskazanie potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącego systemu monitoringu i oceny

Wyniki rocznej oceny i klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim w roku 2015 przeprowadzone przez WIOŚ Kielce przedstawiono poniżej.

Lp	Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
			SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃
1	miasto Kielce	PL2601	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A
2	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	A

Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: WIOŚ w Kielcach)

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona roślin		
			NO _x	SO ₂	O ₃
1	2	3	4	5	6
1	miasto Kielce	PL2601	nie klasyfikowano		
2	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A

Tabela 9 Klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: WIOŚ w Kielcach)

5.2.2. Zagrożenia

Zagrożeniami dla stanu powietrza atmosferycznego na terenie gminy Stąporków są m.in.:

- emisje komunikacyjne,

- nieprawidłowe praktyki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi (spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania),
- spalanie niskokalorycznych i zawierających dużą zawartość siarki paliw stałych,
- bliskość źródła zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, jakim jest Grupa GDF SUEZ Energia Polska S.A. w Połańcu, „Trzuskawica” Spółka Akcyjna w Sitkówce, LHOIS Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej, Lafarge Holcim – Cementownia w Małogoszczu, „Grupa Ożarów” S.A. w Ożarowie, Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. Cementownia w Nowinach, Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie, CELSA „Huta Ostrowiec” Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrociepłownia Kielce, Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Starachowicach, Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim., Celsiusm Sp. z o.o. w Skarżysku - Kamiennej, MESKO S.A. w Skarżysku - Kamiennej.

5.2.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	Gmina Stąporków, Placówki oświatowe, Organizacje Pozarządowe
Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających gminie	Gmina Stąporków

5.3. Gospodarka odpadami

5.3.1. Stan aktualny

Problem z zagospodarowaniem coraz większej ilości wytwarzanych odpadów, powiązany ściśle z produkcją coraz liczniejszych dóbr konsumpcyjnych oraz systematycznym skracaniem długości życia wielu grup produktów (np. urządzeń elektronicznych powszechnego użytku), to jeden z globalnych problemów środowiskowych. Radzić sobie z nim musi więc nie tylko Polska, ale bardzo wiele innych Państw, chociażby członków Unii Europejskiej.

W naszym kraju zdecydowana większość odpadów unieszkodliwiana jest na drodze ich składowania, a więc w sposób najmniej przyjazny środowisku przyrodniczemu.

Istnieje i jest równolegle stosowanych wiele podziałów odpadów. Najczęściej wykorzystywany dzieli odpady na odpady przemysłowe oraz odpady komunalne. Podział ten przyznaje odpadom pochodzącym z rolnictwa i hodowli osobną kategorię. Przy czym ta grupa odpadów jest w znaczącej części przeznaczana do odzysku, a jedynie niewielki odsetek wymaga unieszkodliwienia z uwagi na zagrożenie, jakie stanowi dla jakości gleb i wód gruntowych.

Głównym aktem prawnym regulującym problem gospodarki odpadami jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013r., poz. 21 ze zm.). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przepisy prawne w tej ustawie zostały skonstruowane w oparciu o fakt, iż podstawowe znaczenie ma zapobieganie powstawaniu odpadów. W ślad za tą zasadą poszczególne zapisy ustawy regulują kwestie ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Gmina Stąporków aktualnie nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów komunalnych (zostało one zamknięte na koniec 2005r.) w związku z tym gmina korzysta ze składowisk zlokalizowanych poza gminą, przede wszystkim w Końskich.

5.3.1. Zagrożenia

Obszary problemowe dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy Stąporków związane są z:

- nieprawidłowymi praktykami dotyczącymi gospodarowania odpadami przez mieszkańców (np. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa (np. wywóz na nielegalne wysypiska),
- dzikimi wysypiskami śmieci,
- występowaniem wyrobów zawierających azbest.

5.3.2. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	Gmina Stąporków
Edukacja ekologiczna mieszkańców	Gmina Stąporków, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gmin
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	Gmina Stąporków, Właściciele nieruchomości
Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	Gmina Stąporków, Właściciele nieruchomości
Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	Gmina Stąporków
Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie	Gmina Stąporków
Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami	Gmina Stąporków, Podmioty zajmujące się gospodarką

ochrony środowiska	odpadami na terenie gmin
Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	Gmina Stąporków

5.4. Oddziaływanie hałasu

5.4.1. Stan aktualny

Definicja hałasu zawarta w ustawie Prawo ochrony środowiska precyzuje zakres częstotliwości dźwięków, jakie odczuwane są przez organizmy żywe jako hałas (zakres częstotliwości od 16 Hz do 16000 Hz).

Hałas jest czynnikiem silnie zakłócającym komfort psychiczny ludzi, zwłaszcza w nasilonej formie, jaką obserwuje się na terenach silnie zurbanizowanych (dużych miastach), w których funkcjonuje gęsta sieć komunikacyjna i prowadzi swą działalność wiele zakładów przemysłowych.

Aby lepiej sprecyzować czym właściwie jest hałas, stosuje się zasadę, iż hałasem jest każdy dźwięk, który w danych warunkach określić można jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Reakcja na hałas jest więc kwestią indywidualną i zależną od osobniczej wrażliwości słuchowej jednostki.

Klimat akustyczny środowiska zewnętrznego, w jakim jednostka funkcjonuje, to zespół zjawisk akustycznych mających miejsce w otaczającym środowisku (najczęściej środowisku antropogenicznym), który określić można z zastosowaniem parametrów akustycznych czasu i przestrzeni.

Uciążliwość hałasu dla organizmu zależna jest od takich parametrów jak natężenie dźwięku, jego częstotliwość oraz czas trwania.

Kwestie ochrony środowiska przed hałasem podjęte zostały w głównej mierze w ustawie Prawo ochrony środowiska, które stanowi podstawę prawną działań zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska omawianym czynnikiem szkodliwym.

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest z zastosowaniem równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w decybelach (dB). Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu

rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014r., poz. 112) określa dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, powodowane przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$. Wskaźniki te mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. Dopuszczalne wartości wskaźników w odniesieniu do jednej doby przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Na stan akustyczny środowiska gminy Stąporków mają wpływ uwarunkowania wynikające z położenia, wielkości zajmowanego obszaru, zaludnienia, stopnia urbanizacji,

uprzemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwym hałasem dla człowieka jest hałas komunikacyjny (najbardziej odczuwalny) oraz przemysłowy.

HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Stąporków jest transport drogowy. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Najpoważniejszy problem akustyczny na terenie gminy Stąporków stanowią przebiegające w obrębie zwartej zabudowy drogi przenoszące znaczny ruch pojazdów ciężarowych. W gminie taką drogą jest droga krajowa nr 42 stanowiąca główną oś komunikacyjną dla ruchu samochodowego. Na drogach o takiej randze, a także na węzłach komunikacyjnych, natężenie ruchu oraz rodzaj samochodów (duża ilość pojazdów ciężarowych) powoduje stałe i trudne do wyeliminowania pogorszenie klimatu akustycznego.

Na wzrost hałasu drogowego wpływają przede wszystkim problemy komunikacyjne, czyli nieprzystosowanie stanu technicznego dróg (parametrów i stanu nawierzchni) do występującego aktualnie natężenia ruchu i obciążenia.

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak:

- wskaźnik presji motoryzacji,
- gęstość sieci dróg,
- odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu.

Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, że na terenie gminy utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Należy jednak podkreślić, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów.

HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, jak i część procesów technologicznych czy instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Źródłem hałasu są również dźwięki emitowane z urządzeń obiektów handlowych oraz urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych. Źródłem hałasu są ponadto linie przesyłowe wysokiego napięcia. Hałas powstaje także na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów. Skala zagrożenia hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża. Emisja tego typu hałasu ma zazwyczaj charakter lokalny.

Na chwilę obecną systemy doboru lokalizacji nowych inwestycji, a także potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko oraz kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie tych uciążliwości. Ponadto dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

POMIARY HAŁASU

Pomiary hałasu drogowego na terenie gminy Stąporków prowadzone były w 2014r przez Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach. Poniżej prezentujemy wyniki ww. pomiarów.

Rejon badań	Współrzędne punktu	Data pomiaru	Odległość od krawędzi jezdni [m]	Wysokość punktu pom. [m]	Wskaźnik poziomu dźwięku	wynik [dB]	norma [dB]	przekroczenie [dB]	Rodzaj terenu
Stąporków									
Pkt. 1 ul. Piłsudskiego	N51°8'12,39" E20°34'40,43"	21.05.2014- 04.10.2014 6 pomiarów dobowych	10	4	L _{09h}	67,9	64	3,9	zabudowa jednorodzinna
					L _N	60,4	59	1,4	
Pkt.2 ul. Piłsudskiego	N51°8'15,48" E20°34'14,87"	24-25.06.14	10	4	L _{AeqD}	65,0	61	4,0	szkoła
					L _{AeqN}	62,3	-	-	

L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 22)

$L_{Aeq,N}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

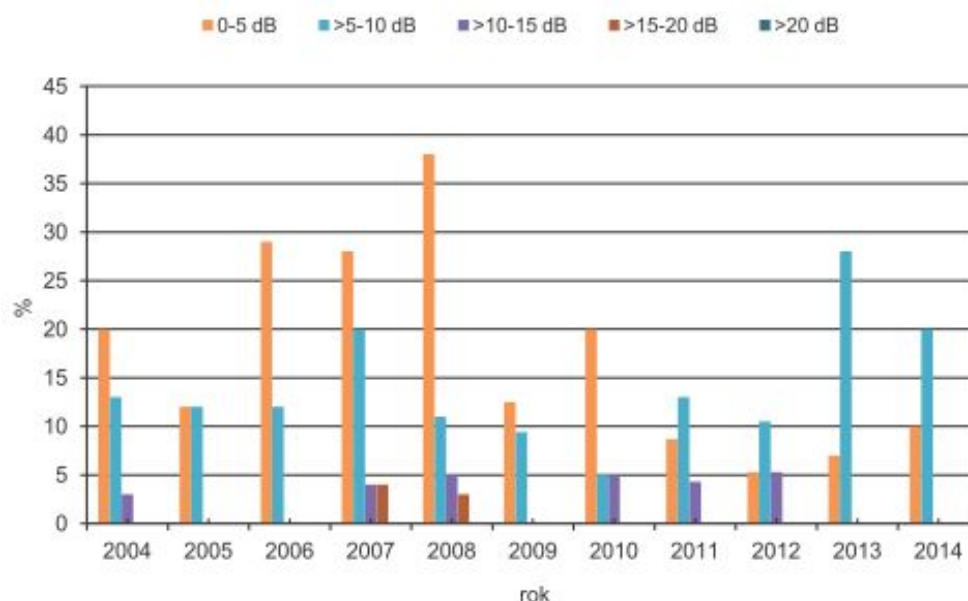
L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18),

L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

W przypadku hałasu przemysłowego brak jest ogólnodostępnych danych obrazujących skalę emisji i przekroczeń z poszczególnych zakładów przemysłowych. Dostępne ogólne dane odnoszące się do całego województwa świętokrzyskiego pozwalają stwierdzić że w latach 2013- 2014 na terenie ww. województwa dokonano łącznie badania poziomu hałasu w 24 zakładach w tym przekroczenia poziomów dopuszczalnych stwierdzono w ok. 21% przypadków w porze dziennej i w ok. 37% w porze nocnej.

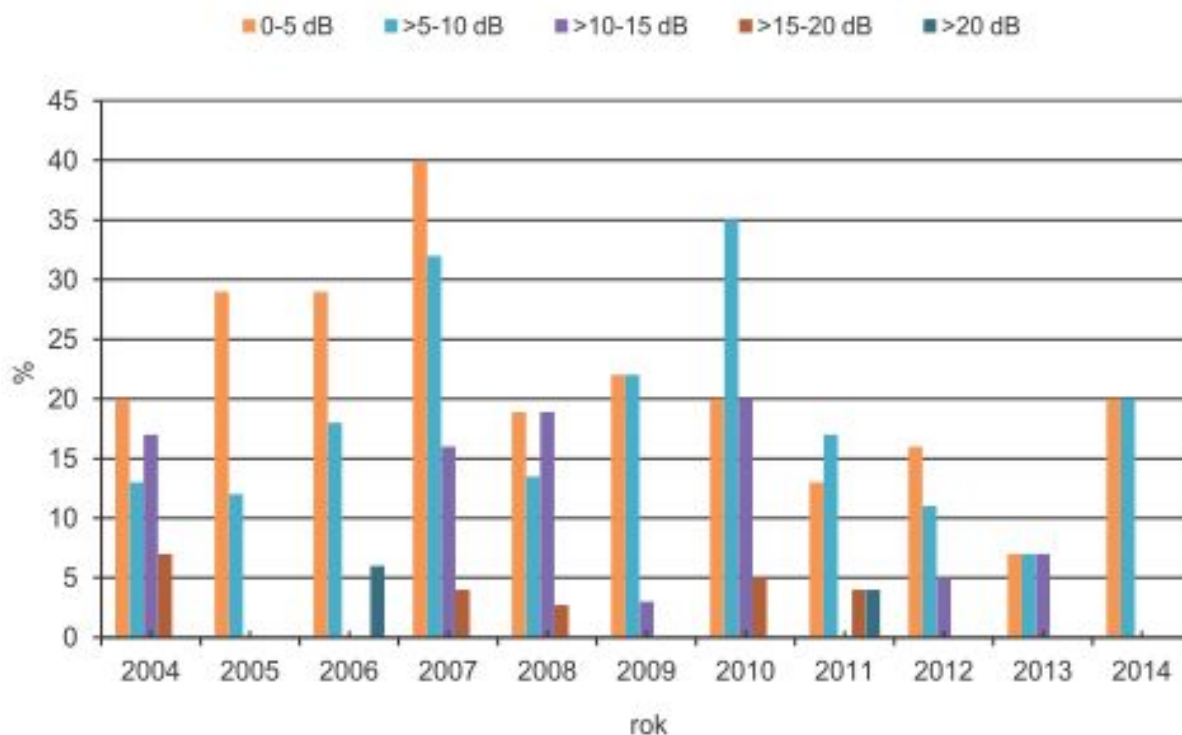
Analizując pomiary kontrolne obiektów przemysłowych wykonane w latach 2004-2014, można zauważyć, że w porze dziennej najczęściej występowały przekroczenia w przedziałach 0-5 dB oraz >5-10 dB. Przekroczenia powyżej 15 dB wystąpiły jedynie w roku 2007 i 2008.

W przypadku przekroczeń w porze nocnej również dominują przekroczenia z przedziałów 0-5 dB oraz >5-10 dB. Przypadki najwyższych przekroczeń (powyżej 20 dB) wystąpiły jedynie w roku 2006 i 2011. Poniżej prezentujemy wykresy obrazujące zbiorcze wyniki badań natężeń hałasu z obiektów przemysłowych.

Wykres 1 Procent zbadanych obiektów przemysłowych przekraczających poziomy dopuszczalny hałas w porze dziennej w latach 2004-2014 w województwie świętokrzyskim (źródło: WIOŚ)

Wykres 2 Procent zbadanych obiektów przemysłowych przekraczających poziomy dopuszczalne hałasu w porze nocnej w latach 2004-2014 w województwie świętokrzyskim (źródło: WIOŚ)

5.4.2. Zagrożenia

Podstawowym zagrożeniem dla środowiska akustycznego gminy Stąporków jest emisja hałasu komunikacyjnego zarówno w porze nocnej, jak i dziennej. Sytuacja ta wynika z obecności na terenie gminy drogi krajowej, a zwłaszcza odcinków przebiegających w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej.

5.4.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia pochodzącego przede wszystkim ze źródeł komunikacyjnych

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Kontynuacja ograniczania emisji hałasu przemysłowego i wydawanie stosowanych decyzji administracyjnych w tym zakresie	Gmina Stąporków

Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	Zarządcy dróg, Gmina Stąporków
--	-----------------------------------

5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

5.5.1. Stan aktualny

Promieniowanie elektromagnetyczne (tzw. niejonizujące) uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska. Promieniowanie to powstaje w wyniku działania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych użytkowanych w miejscach pracy czy w domu, ale też wskutek pracy urządzeń elektromedycznych służących do badań diagnostycznych i zabiegów fizykochemicznych, stacji nadawczych, urządzeń energetycznych, a także urządzeń telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych.

Obiektami, które mogą generować promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji,
- stacje transformatorowe,
- sprzęt gospodarstwa domowego i powszechnego użytku zasilany prądem zmiennym 50Hz.

Pola elektromagnetyczne mogą także być pochodzenia naturalnego. Są to między innymi promieniowanie elektromagnetyczne Ziemi lub wyładowania elektryczne w czasie burzy.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne są emisje z urządzeń, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci fal radiowych o częstotliwości od 0,1 do 300 MHz i mikrofal od 300 MHz do 300 GHz.

Głównym, mającym największe znaczenie, źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego na terenie gminy Stąporków jest terenowa sieć elektroenergetyczna, na którą składają się linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz linie średniego napięcia, a także stacje transformatorowe.

Urządzenia, które mogą w największym stopniu wpływać na zmianę natężenia pola elektromagnetycznego, jakie odnotowuje się w środowisku gminy to linie energetyczne.

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na jakość środowiska na terenie gminy zaliczyć należy także:

- o bazowe stacje telefonii komórkowej,
- o urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych, będące w dyspozycji policji i straży pożarnej, a także urządzenia mogące oddziaływać w skali domowej, np. niesprawne kuchenki mikrofalowe.

5.5.2. Zagrożenia

Jeśli chodzi o występujące w otoczeniu siedzib ludzkich źródła pól elektromagnetycznych, największe obawy wśród społeczeństwa budzi rozwój telefonii komórkowej i budowa coraz to nowych masztów wyposażonych w liczne nadajniki. Rozwój branży telekomunikacyjnej to jednak nie tylko nowe stacje bazowe (montowane m. in. na wysokich budynkach lub tych wybudowanych na wzniesieniach), niezbędne do prawidłowego funkcjonowania łączności telefonii komórkowej, ale także lawinowy wzrost liczby samych aparatów telefonicznych, których użytkowanie również powoduje emisję promieniowania elektromagnetycznego.

5.6. Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia

5.6.1. Stan aktualny

Pod pojęciem poważnej awarii rozumieć należy skutki zaistniałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Awarie te mogą prowadzić do natychmiastowego powstania zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie poważnych awarii w kontekście środowiskowym jest ustawa Prawo ochrony środowiska (POŚ), w której zawarto przepisy ogólne oraz określono instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia poważnej awarii Wojewoda poprzez Komendanta

Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa. Potencjalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego (sytuacje awaryjne lub katastrofy) na terenie gminy stwarzają głównie:

- urządzenia techniczne (instalacje) magazynujące produkty ropopochodne oraz instalacje w zakładach produkcyjnych przechowujące dla potrzeb produkcji substancje chemiczne,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych), głównie na drodze krajowej, mogący powodować m.in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb oraz pożarowe na terenach leśnych,
- magazynowania materiałów i substancji niebezpiecznych, w tym czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych.

Potencjalne źródło nadzwyczajnych zagrożeń stanowią:

- rzeka Czarna Konecka

W.w. ciek generuje potencjalne zagrożenie powodziowe.

- Susze

Spowodowane niedoborem opadów, lub nieznacznym opadem w połączeniu z wysoką temperaturą i brakiem dostępności zasobów wodnych. Ze zjawiskiem suszy mamy do czynienia coraz częściej (w ostatnich latach co rok w większym lub mniejszym zakresie), co nie jest dobrym prognostykiem dla produkcji rolniczej, tak ściśle związanej z zasobami wodnymi.

Wyróżniamy cztery typy suszy zależne od jej intensywności i czasu trwania, powiązane ze sobą w sensie przyczynowo skutkowym:

- Susza atmosferyczna określana jest jako niedostatek lub całkowity brak opadów. Jest to pierwszy etap suszy;
- Susza glebowa (w literaturze opisywana również jako susza rolnicza) jest etapem, podczas którego dochodzi do wysychania gleby, a co za tym idzie ograniczenia dostępności wody dla roślin;
- Susza hydrologiczna zwana również rzeczną, w wyniku której następuje wysychanie źródeł cieków oraz samych cieków;
- Susza hydrogeologiczna, której początkiem jest obniżenie zwierciadła wód podziemnych;
- Osuwiska

Są to zjawiska wywołane nagłym przemieszczeniem się mas ziemnych, powierzchniowej zwierzeliny i mas skalnych podłoża, spowodowane siłami przyrody (np. nasiąknięcie gruntu w wyniku intensywnych opadów deszczu, trzęsienie ziemi) lub działalnością człowieka (podkopanie stoku lub jego znaczne obciążenie). Jest to rodzaj ruchów masowych, polegających na przesuwaniu się materiału skalnego lub zwierzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu. Ruch taki zachodzi pod wpływem siły ciężkości. Osuwiska są szczególnie częste w obszarach o sprzyjającej im budowie geologicznej, gdzie warstwy skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych występują naprzemiennie. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek, skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk. Uaktywniają się przede wszystkim w okresie od maja do sierpnia oraz w czasie powodzi opadowych.

- Huragany

Strefa klimatu umiarkowanego, w której leży Polska, jest narażona na występowanie wichur, silnych wiatrów, czasem gwałtownych, wiązanych z ogólną cyrkulacją atmosfery, a także na powstawanie silnych wiatrów lokalnych (wiatry górskie: halny, fen) i tworzenie się trąb powietrznych, które przynoszą największe zniszczeń. Warunki sprzyjające powstaniu trąby powietrznej to znaczna różnica temperatury i wilgotności na granicy dwóch mas powietrza. W naszych szerokościach geograficznych trąba powietrzna jest silnym wirem powietrza o niewielkiej średnicy - od kilku do kilkudziesięciu metrów i pionowej lub skośnej osi obrotu względem powierzchni Ziemi. Wir ma postać ciemnego leja zwężającego się ku dołowi, dochodzącego do powierzchni ziemi. W tym zwężeniu powstaje wiatr o największej prędkości od 180 do 430 km/h. Katastrofalne skutki przejścia trąby powodują jednak nie tylko duże prędkości wirującego powietrza, ale również ogromna siła ssąca, która powstaje w osi wiru, gdzie gwałtownie spada ciśnienie. Siła ta jest w stanie wyrwać drzewa z korzeniami, porwać ludzi, samochody, dachy budynków i przenieść je na odległość kilkudziesięciu metrów. Czas trwania tego zjawiska w danym miejscu wynosi od kilku sekund do kilku minut.

Okres występowania:

Wichury: w okresie od listopada do marca;

Trąby powietrzne: najczęściej od czerwca do sierpnia, czasem w maju w godzinach około południowych.

Na podstawie danych WIOŚ z 2015 r. możemy stwierdzić, iż na terenie gminy Stąporków występuje zakład zakwalifikowany do grupy dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii

przemysłowej tj. GASPOL S.A. Rozlewnia Gazu LPG w Stąporkowie, 26-220 Stąporków, Niekłańska 12. Zakłady zakwalifikowane do grupy dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej znajdują się również w bliskości gminy Stąporków tj. w Końskich oraz Skarżysku- Kamiennym.

Natomiast w wykazie zakładów kwalifikowanych do grupy zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej nie wskazano podmiotów zlokalizowanych w granicach omawianej gminy.

Należy zaznaczyć, że potencjalnymi źródłami zagrożeń, które mogą spowodować awarie przemysłowe, jest nie tylko ww. podmiot, ale także wszystkie zakłady, które w swoich zasobach posiadają substancje mogące w przypadku wycieku stanowić niebezpieczeństwo dla środowiska lub ludzi.

5.6.2. Zagrożenia

Szczególnym zagrożeniem na terenie gminy Stąporków jest prawdopodobieństwo wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz ekstremalnych zjawisk pogodowych.

5.6.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	Gmina Stąporków
Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	WIOŚ Kielce, Organizacje pozarządowe, Gmina Stąporków
Rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych	Gmina Stąporków
Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych	Gmina Stąporków, Powiatowa Straż Pożarna,

6. Plan operacyjny

6.1. Wprowadzenie

Ustanowione na podstawie analizy zagrożeń dla poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego gminy Stąporków cele średniookresowe (wskazane w poprzednich rozdziałach niniejszego opracowania) stanowiły podstawę do opracowania planu operacyjnego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024, czyli listy konkretnych działań priorytetowych do realizacji. Cele dotyczą się poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, a wytyczne polityki finansowej pomagają określić zasadność określonych działań i formę, w jakiej zostaną zrealizowane.

Skuteczna realizacja celów, jakie stawia sobie gmina Stąporków w Programie wymaga znacznego zaangażowania oraz wyteżonej współpracy pomiędzy gminą a ogółem instytucji, jednostek, podmiotów odpowiedzialnych za działania na rzecz ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Przedsięwzięcia przeznaczone do realizacji w latach 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024, muszą być zgodne z postanowieniami dokumentów wyższego szczebla, a także regulacjami prawnymi obowiązującymi na terenie Polski.

6.3. Lista przedsięwzięć

Lista przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024 została przedstawiona w poniższych tabelach. Istotnym jest, aby podkreślić, iż zaproponowana lista przedsięwzięć nie blokuje możliwości realizacji innych przedsięwzięć charakteryzujących się mniejszym jednostkowym efektem. Istnieje więc możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach wyznaczonych celów średniookresowych.

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel: Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego					
1.1	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	2017- 2021	3	Gmina Stąporków	środki własne
1.2	Opracowanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	2024	6	Gmina Stąporków	środki własne
1.3	Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	2017- 2024	koszt zadania w ramach działań statutowych	Gmina Stąporków	środki własne
Cel: Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie					
2.1	Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. organizowanie konkursów i sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne, WFOŚiGW
2.2	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym i ponadgminnym	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024

2.3	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	środki własne, WFOŚiGW, środki zewnętrzne
2.4	Organizacja imprez (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne, WFOŚiGW
2.5	Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gminy	2017-2024	koszty zależne od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków	środki własne, WFOŚiGW
2.6	Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Media	środki własne
2.7	Udział przedstawicieli Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne
Cel: Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej					
3.1	Współdziałanie przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach,	środki własne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024

				Przedsiębiorcy, Organizacje pożytku publicznego,	
3.2	Współdziałal w tworzeniu nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach, Marszałek Województwa, Wojewoda	środki własne jednostek realizujących zadanie
3.3	Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Gminne Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW
Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej					
4.1	Realizacja gospodarki leśnej na terenie gmin w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Lasy Państwowe, Starosta konecki (w przypadku	środki własne jednostek

				lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa)	realizujących zadanie
Cel: Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią.					
5.1	Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne
Cel: Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji					
6.1	Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków wynikających z art. 96 ww. ustawy	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy, Organy administracji geologicznej szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego	środki własne, środki zewnętrzne
Cel: Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych					
7.1	Wspieranie działań inwestycyjnych mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy	środki własne, środki zewnętrzne

7.2	Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy	środki własne, środki zewnętrzne
7.3	Wspieranie oraz realizacja inwestycji w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji zbiorczej	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy	środki własne, środki zewnętrzne
7.4	Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków, Przedsiębiorcy, Zarządcy dróg	środki własne, środki zewnętrzne
Cel: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej					
8.1	Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Placówki oświatowe, Organizacje Pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
8.2	Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających gminie	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina Stąporków oraz placówki jej podległe	środki własne jednostek realizujących zadanie

Cel: Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko					
9.1	Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne
9.2	Edukacja ekologiczna mieszkańców	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina Stąporków, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami	środki własne, środki zewnętrzne
9.3	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	2017-2024	koszty w zależności od powierzchni	Gmina Stąporków, Właściciele nieruchomości	środki własne, środki zewnętrzne
9.4	Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Właściciele nieruchomości	środki własne, środki zewnętrzne
9.5	Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków i placówkowej podległe	środki własne jednostek realizujących zadanie
9.6	Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024

9.7	Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gminy	środki własne jednostek realizujących zadanie
9.8	Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne, WIOŚ
Cel: Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia pochodzącego przede wszystkim ze źródeł komunikacyjnych					
10.1	Kontynuacja ograniczania emisji hałasu przemysłowego i wydawanie stosowanych decyzji administracyjnych w tym zakresie	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne zarządcy dróg
10.2	Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od rodzaju i wielkości inwestycji	Zarządcy dróg, Gmina Stąporków	środki własne zarządcy dróg
Cel średniookresowy: Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń					
11.1	Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków	środki własne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024

11.2	Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie,
11.3	Rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków i placówki im podległe, Placówki oświatowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
11.4	Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stąporków, Powiatowa Straż Pożarna, Wojewódzka Straż Pożarna	środki własne jednostek realizujących zadanie

Opracowany dokument nie jest koncepcją techniczną bądź projektem skonkretyzowanych przedsięwzięć. Określa raczej ogólne założenia w zakresie ochrony środowiska, w tym wyznacza cele i zadania środowiskowe jakie powinny być wdrożone aby dokonać poprawy zdiagnozowanych problemów, przy czym przedstawione rozwiązania tworzą szerokie ramy realizacji poszczególnych zadań i nie ograniczają się do ściśle określonych przedsięwzięć. Konkretnie parametry inwestycji, skale przedsięwzięcia i lokalizację będzie można przedstawić na późniejszym etapie tj. oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych przedsięwzięcia.

Możemy jednak założyć, że przedstawione w POŚ cele będą wymagały przeprowadzenia działań administracyjno- organizacyjnych oraz inwestycyjnych. Do pierwszej grupy można zaliczyć działania gminy w zakresie efektywnego przekazywania informacji o środowisku, egzekwowania zapisów prawa, edukacji ekologicznej, prowadzenia szkoleń, warsztatów, wydawania broszur o tematyce ekologicznej, wskazywania zysków jakie niesie ekologia itp. Działania te będą generować jedynie pozytywne efekty (w dłuższej perspektywie czasu) przede wszystkim w rejonie niskiej emisji, gospodarki odpadami, środowiskowym stanie lasów, gospodarce wodnej i ściekowej.

Druga grupa działań tj. inwestycyjne będzie wymagała realizacji przedsięwzięć przede wszystkim z zakresu budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, instalacji gromadzących i przetwarzających odpady, sieci drogowej, oraz termomodernizacji budynków. Ta grupa działań będzie miała dwojakie oddziaływanie:

Na etapie realizacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie negatywnym tj.:

- emisji hałasu wywołanego użyciem sprzętu mechanicznego,
- emisji zanieczyszczeń gazowych przede wszystkim związanych z pracą silników spalinowych,
- potencjalnej emisji zanieczyszczeń płynnych powstałych w wyniku korzystania z niesprawnych maszyn i urządzeń (w tym również awarii sprzętu) bądź zastosowania nieodpowiednich materiałów,
- płoszeniem zwierząt, którego źródłem będzie wyżej wspomniany hałas, jak i wzmoczona penetracja terenu,

- zmiany stosunków wodnych w otoczeniu miejsca prac w związku z prowadzeniem wielkoobszarowych głębokich wykopów, niwelacji terenu lub jego podnoszeniem,
- zmiany w odprowadzaniu wód oraz ich spływie, co może prowadzić m.in. do podtopień okolicznych terenów,
- zmiany w strukturze i stanie gleby oraz powierzchni terenu,
- zmiany aktualnych warunków bytowania zwierząt i roślin,
- niecelowe straty w populacji zwierząt i roślin,
- negatywne oddziaływania na formy ochrony przyrody.

Należy zaznaczyć, że te negatywne oddziaływania etapu realizacji przedsięwzięć wchodzących w skład działań inwestycyjnych w większości będą miały charakter krótkotrwały, lokalny i ustąpią wraz z zakończeniem inwestycji. A każde z tych przedsięwzięć będzie rozpatrywane indywidualnie po określeniu ich parametrów oraz lokalizacji na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Nadmieniamy, że doprecyzowane przedsięwzięcia będą obejmowały szereg czynników ograniczających natężenie jak i zasięg oddziaływania, tj. przede wszystkim:

- trafny wybór lokalizacji (trasy inwestycji) określony po wnikliwej weryfikacji form ochrony przyrody i poprzedzony terenową inwentaryzacją fauny i flory oraz analizie oddziaływań,
- stosowanie nowoczesnych technologii charakteryzujących się małą materiałochłonnością oraz małoinwazyjnymi rozwiązaniami,
- sprawną realizację opartą na wykształconej i doświadczonej kadrze kierowniczej.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie pozytywnym, tj.:

- ograniczenie oddziaływania na klimat akustyczny przede wszystkim w związku z rozładowaniem ruchu samochodowego w okolicach siedzib ludzkich poprzez budowę nowych dróg i obwodnic oraz przebudowę i modernizację istniejących,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych poprzez termomodernizacje budynków wraz z wymianą kotłowni oraz propagowanie ekologicznego transportu,
- docieplenie budynków oraz wymiana starych kotłowni znacząco obniży ilość zanieczyszczeń przedostających się do powietrza w ramach, tzw. niskiej emisji,

a realizacja ciągów pieszo- rowerowych przyczyni się do redukcji zanieczyszczeń wynikających z pracy silników spalinowych,

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ciekłych poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę lub modernizację sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej,
- ograniczenie oddziaływania na grunt, powierzchnie terenu, krajobraz terenów zdegradowanych oraz dzikich wysypisk - rekultywacja pozwoli na odzyskanie ich dla celów rolniczych lub leśnych,
- ograniczenie niebezpieczeństw związanych z utratą zdrowia, oraz życia poprzez realizację przedsięwzięć z gospodarowania azbestem.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić że zapisy POŚ spowodują w perspektywie długoterminowej, redukcję zanieczyszczeń przedostających się do środowiska co znacząco poprawi jego jakość oraz komfort życia mieszkańców.

Nie ma podstaw do stwierdzenia, że zapisy POŚ, w dłuższej perspektywie czasowej, będą miały negatywny wpływ na środowisko.

6.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

W niniejszej dokumentacji przedstawione zostały działania, które mogą wywołać zarówno skutki pozytywne jak i negatywne dla środowiska. Realizacja części przedsięwzięć wymagać będzie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, dla której uzyskania konieczne jest opracowanie karty informacyjnej przedsięwzięcia i raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. W trakcie realizacji działań Programu Ochrony Środowiska należy podjąć przede wszystkim środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko tj.:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć,
- monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z POŚ oraz zasadami ochrony środowiska,

- egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w przepisach prawnych,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska (obecnie są one w posiadaniu różnych podmiotów – WIOŚ, Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny i inne),
- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska,
- cykliczne działania edukacyjne dla społeczeństwa.

Potencjalne negatywne oddziaływanie działań inwestycyjnych na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną w celu uniknięcia konfliktów społecznych.

Do działań realizowanych w ramach Programu które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej (tj. wodociągi, kanalizacja sanitarna), modernizacja dróg, inwestycje w zakresie gospodarki odpadami. Są to inwestycje, które na obecnym etapie można uznać za wymagające lub mogące wymagać raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć

mogących znacząco oddziaływać na środowisko t.j. Dz. U. z 2010r., Nr 213, poz. 1397, ze zm.).

Należy zaznaczyć, że jest to jedynie wstępna, bardzo ogólna kwalifikacja przedsięwzięć do procedury oceny oddziaływania na środowisko, natomiast szczegółowe kwalifikowanie należy prowadzić na etapie projektowania i realizacji przedsięwzięć.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt. Niemniej na obecnym etapie nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych realizacją planu i programu, które wymagałyby kompensacji.

Przy realizacji poszczególnych rozwiązań należy szczegółowo przebadać już konkretne przedsięwzięcia pod kątem ich oddziaływania na środowisko. W wyniku tej analizy koniecznym może okazać się podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych bądź nawet kompensacyjnych, np.:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych w siedliska zastępcze, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie *in situ*.
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,
- stosowanie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych,
- budowa niewielkich zbiorników w dolinach rzecznych jako imitacji starorzeczy (w przypadku konieczności likwidacji naturalnych starorzeczy w związku z budową obwodnic, obwałowań, czy innych prac hydrotechnicznych),
- przeznaczanie jak największej powierzchni rekultywowanych wyrobisk czy innych terenów pod naturalną sukcesję, w umownym „ekologicznym” kierunku rekultywacji.

Szczególną uwagę należy zwrócić na prace związane z termomodernizacją budynków oraz działania związane z usuwaniem azbestu, gdyż mogą stanowić zagrożenie dla chronionej fauny. Należy pamiętać iż otwory wentylacyjne, szczeliny, zagłębienia w elewacji, przestrzeń stropodachów budynków itp. mogą stanowić siedlisko chronionych gatunków zwierząt np. jerzyka (*Apus apus*), wróbla (*Passer domesticus*), czy też nietoperzy, oraz że wszelkie prace ograniczające dostęp ptaków bądź nietoperzy objętych ochroną gatunkową do miejsc

ich regularnego przebywania, rozrodu, zimowania należy traktować jako niszczenie ich siedlisk, co jest działaniem niezgodnym z prawem.

Jak podaje Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska „przed rozpoczęciem prac remontowych zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym”. Ekspertyzę tą może wykonać osoba fizyczna, merytorycznie związana z ornitologią i chiropterologią. Jeżeli w ramach ww. ekspertyzy zostanie stwierdzone występowanie gatunków chronionych, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych. W przypadku konieczności zniszczenia podczas prac realizacyjnych siedlisk ptaków lub ssaków objętych ochroną, należy uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, przy jednoczesnym zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych, np. poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy.

Przy uzyskiwaniu ww. zezwolenia należy wystąpić do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z odpowiednim wnioskiem (dostępnym w siedzibie RDOŚ Kielce lub na stronie internetowej) z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym. Zbyt późne rozpoczęcie formalności może uniemożliwić przeprowadzenie prac w zaplanowanym czasie.

Nie zastosowanie się do przedstawionej procedury może być przyczyną wstrzymania prac oraz ewentualną koniecznością poniesienia kary, którą w takich przypadkach stanowi grzywna a nawet areszt.

7. Uwarunkowania finansowe

7.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska wiąże się z przeznaczeniem na ten cel w budżecie gminnym określonych środków finansowych. Najczęściej jednak koszty realizacji działań prośrodowiskowych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska przewyższają możliwości budżetowe gminy Stąporków. Stąd też potrzeba starań o finansowanie zewnętrzne przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi formami finansowania inwestycji są:

- o środki własne,
- o kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- o kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,

- o dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- o emisja obligacji.

7.1.1. Fundusze krajowe

Do krajowych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

NFOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową działając na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Realizując w praktyce zasadę „zanieczyszczający płaci”, Narodowy Fundusz zasilany jest głównie wpływami z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat wynikających z Prawa energetycznego oraz ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przychodów ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych źródeł. NFOŚiGW zapewnia wykorzystanie środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska, m.in. z Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Instrumentu Finansowego LIFE, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dzięki Systemowi zielonych inwestycji (GIS - Green Investment Scheme) oraz środkom uzyskanym przez Polskę w międzynarodowych transakcjach sprzedaży uprawnień do emisji dwutlenku węgla, przyznanych w ramach Protokołu z Kioto, NFOŚiGW dofinansowuje inwestycje z zakresu ochrony klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy Fundusz oferuje beneficjentom pomoc w sprawnej i terminowej realizacji projektów, dysponując m.in. programami współfinansowania przedsięwzięć ze środków krajowych. NFOŚiGW zapewnia wsparcie finansowe przede wszystkim dla projektów, które realizują środowiskowe zobowiązania Polski wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej. Wspiera także działania Ministra Środowiska w wypełnianiu polskich zobowiązań w ramach m.in. Konwencji Klimatycznej, Konwencji o Różnorodności Biologicznej, programu NATURA 2000.

Cel generalny Strategii działania NFOŚiGW to „Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku”. Cel ten jest realizowany w ramach czterech priorytetów:

- o Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi;

- Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona atmosfery;
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

W ramach powyższych priorytetów horyzontalnie realizowane są również działania związane z edukacją ekologiczną, ekspertyzami, innowacyjnością, niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarką oraz monitoringiem środowiska i zapobieganiem zagrożeniom, a także wspieraniem systemów zarządzania środowiskowego.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach,
- Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych,
- Racjonalna gospodarka odpadami
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Geologia i Górnictwo,
- Poprawa jakości powietrza,
- Poprawa efektywności energetycznej,
- Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme),
- Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej.

W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej występują trzy formy dofinansowywania:

- ✓ finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja czyli wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki);
  - ✓ finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia);
  - ✓ finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach jest samorządową osobą prawną, działającą w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z ustawowo określonymi kierunkami przeznacza środki

na dofinansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa. Głównym zadaniem Funduszu jest finansowe wspieranie ww. przedsięwzięć realizowanych na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Priorytetowe znaczenie ma współfinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przy udziale środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Jako jednostce predystynowanej do wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Funduszowi powierzono pełnienie funkcji Instytucji Wdrażającej projekty o wartości do 25 mln euro dla dwóch osi priorytetowych: I – Gospodarka wodno-ściekowa i II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Główne zadania i kierunki działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach wyznaczane są przez Radę Nadzorczą w przyjmowanym corocznie planie działalności oraz w zatwierdzanej odrębnie na każdy rok liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Fundusz.

Nad realizacją tych założeń czuwają organy Funduszu: Rada Nadzorcza oraz Zarząd, dbając, aby wszyscy potencjalni Beneficjenci mieli stały dostęp do aktualnych zasad udzielania pomocy, listy przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania oraz kryteriów ich wyboru i podejmowali wysiłek realizacji zadań na rzecz ochrony środowiska.

Celem strategicznym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku w województwie świętokrzyskim. Cel ten realizowany jest w ramach pięciu priorytetów:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery oraz ochrona przed hałasem,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- inne działania ochrony środowiska,

z uwzględnieniem działań służących:

- realizacji procesu wypełniania zobowiązań środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, w celu uzyskania zakładanych efektów ekologicznych,
- priorytetowemu wspomaganiu przedsięwzięć dofinansowywanych środkami bezzwrotnymi pochodzącymi z Unii Europejskiej poprzez współudział

w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego w celu jak najpełniejszego wykorzystania środków pochodzących z UE,

- maksymalizacji efektów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem efektywnego wykorzystania posiadanych środków na stymulowanie próśrodowiskowego wzrostu gospodarczego województwa świętokrzyskiego,
- wspieraniu zintegrowanego podejścia do ograniczenia i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń,
- pomocy w realizacji zmniejszenia energochłonności gospodarki oraz wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- promowaniu przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych,
- wspieraniu edukacji ekologicznej, mającej na celu kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji.

7.1.2. Fundusze Unii Europejskiej

Do unijnych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ)

Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary, na które przekazane są środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Dzięki równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia strategii Europa 2020, z którą powiązany jest jego cel główny - wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to:

Zmniejszenie emisyjności gospodarki:

- wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii (OZE);
- poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym;
- promowanie strategii niskoemisyjnych;
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji.

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- dostosowanie do zmian klimatu;
- ochrona i zahamowywanie spadku różnorodności biologicznej;
- poprawa jakości środowiska miejskiego;
- rozwój infrastruktury środowiskowej.

Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego:

- rozwój drogowej infrastruktury w sieci TEN-T;
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym;
- transport intermodalny, morski i śródlądowy.

Infrastruktura drogowa dla miast:

- poprawa dostępności miast i przepustowości infrastruktury drogowej (rozwój infrastruktury drogowej w miastach i tras wylotowych z miast, budowa obwodnic).

Rozwój transportu kolejowego w Polsce:

- rozwój kolei w TEN-T, poza siecią i kolei miejskich.

Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach:

- infrastruktura i tabor dla publicznego transportu zbiorowego w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Poprawa bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej;
- budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego;
- rozbudowa terminala LNG.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego;
- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem.

Sposób finansowania projektów

W zależności od rodzaju podmiotu korzystającego ze wsparcia oraz specyfiki projektu różna jest struktura finansowania. Pierwsza podstawowa zasada mówi, że dofinansowane mogą być jedynie tzw. koszty kwalifikowane. Katalog takich kosztów określony jest dla każdego programu i typu projektu. Jeżeli pojawi się potrzeba zrealizowania działań, które nie znalazły się na liście kosztów kwalifikowanych, należy sfinansować je ze środków własnych. W części projektów finansowanych w programie Infrastruktura i Środowisko wymagane jest, aby ich realizatorzy partycypowali w kosztach, wnosząc tzw. wkład własny. Zasada ta dotyczy projektów, w których występuje pomoc publiczna. Beneficjenci otrzymują dofinansowanie w formie refundacji (wyplacane wsparcie stanowi zwrot całości lub części wydatków rzeczywiście poniesionych przez realizatora projektu i sfinansowanych z jego własnych środków) lub zaliczki (wyplacanej na poczet planowanych wydatków). Ostateczne rozliczenie dokonywane jest zawsze na podstawie dokumentów wskazujących na faktycznie i prawidłowo poniesione wydatki.

Kryteria oceny projektów

Każdy projekt przechodzi dwa stopnie oceny: formalną i merytoryczną. Pozytywna ocena w obu tych kategoriach otwiera drogę do uzyskania wsparcia z Funduszy Europejskich. W Programie Infrastruktura i Środowisko projekty wybierane są do dofinansowania w trybie konkursowym i pozakonkursowym, a ocena projektów dokonywana jest według karty oceny projektu, która jest dostępna na stronie instytucji prowadzącej ocenę projektu. Warto zapoznać się z nią przed przystąpieniem do pisania wniosku o dofinansowanie. Na etapie oceny formalnej sprawdzane jest między innymi, czy wniosek został złożony we właściwym miejscu i terminie, czy jest kompletny i odpowiednio podpisany oraz czy dotyczy działań przewidzianych do dofinansowania w programie, a jego treść jest zgodna z instrukcją wypełniania wniosku. Ocena formalna prowadzona jest w trybie zerojedynkowym. Aby przejść ją pozytywnie, wniosek musi spełnić wszystkie kryteria. Jednak niektóre błędy i braki formalne można uzupełnić w trakcie trwania oceny. Instytucja

oceniająca projekt informuje pisemnie, co i w jakim terminie należy poprawić. Ocena merytoryczna natomiast polega najczęściej na przyznawaniu punktacji w zależności od stopnia spełniania wybranego kryterium. Projekt jest oceniany pozytywnie, jeśli uzyska określone w regulaminie konkursu minimum punktowe. Niezależnie od rodzaju projektu ocenie podlega wykonalność i realność założeń projektu. Brane tu są pod uwagę m.in.:

- o wykonalność techniczna/technologiczna,
- o wykonalność finansowa,
- o wykonalność instytucjonalna/organizacyjna,
- o realność wskaźników,
- o trwałość projektu.

Ocenię podlega też stopień oddziaływania projektu na kwestie istotne w poszczególnych obszarach wsparcia programu, np. czy w wyniku jego realizacji wprowadzone zostaną innowacje, albo jaka liczba osób z problemami na rynku pracy zostanie objęta wsparciem. Lista takich kryteriów merytorycznych zależy od programu i działania, a tym samym jest dostosowana do typu przedsięwzięć, które mają być dofinansowane. W niektórych konkursach jako dodatkowy czynnik pomagający wyłonić projekty odpowiadające w jak największym stopniu celom danego programu, bądź też wpływające na bieżące zapotrzebowanie w obszarze objętym dofinansowaniem, wprowadzane są dodatkowe kryteria. Są one weryfikowane tylko w projektach, które uzyskały pozytywny wynik we wszystkich wcześniejszych etapach oceny. Mogą dotyczyć:

- o zakresu oddziaływania projektu, promując np. te o znaczeniu międzynarodowym,
- o liczby lub specyfiki osób, dla których stworzone zostaną miejsca pracy, promując np. osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne lub w określonym wieku,
- o terminu zakończenia realizacji projektu, promując np. przedsięwzięcia, które zamkną się w okresie 2 lat.

Projekty ocenione pozytywnie pod względem merytorycznym trafiają na tzw. listę rankingową, na której klasyfikowane są w kolejności wynikającej z liczby uzyskanych punktów. Decyzję o wyborze projektów do dofinansowania podejmuje Instytucja Pośrednicząca, na podstawie tej listy, kierując się ilością punktów uzyskanych przez projekt oraz wysokością limitu środków finansowych przeznaczonych na organizowany nabór wniosków.

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020

RPO stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych. Celem RPOWŚ 2014-2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne i wzrost poziomu kapitału społecznego.

Polityka rozwoju regionu realizowana w oparciu o RPO skoncentrowana została na umacnianiu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionalnej oraz budowaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw, obejmując obszary takie jak:

- B+R,
- przedsiębiorczość,
- zasobooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę,
- inkluzję społeczną osób wykluczonych,
- redukcję bezrobocia,
- podniesienie jakości świadczonych usług społecznych i publicznych,
- nowoczesną komunikację
- rynek pracy,
- włączenie społeczne,
- rozwój edukacji.

Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020:

- Innowacje i nauka,
- Konkurencyjna gospodarka,
- Efektywna i zielona energia,
- Dziedzictwo naturalne i kulturowe,
- Nowoczesna komunikacja,
- Rozwój miast,
- Sprawne usługi publiczne,
- Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,
- Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,
- Otwarty rynek pracy,
- Pomoc Techniczna.

W latach 2014 –2020 Regionalne Programy Operacyjne będą istotnym elementem realizacji polityki spójności w Polsce. W porównaniu do perspektywy finansowej 2007–2013,

na ich realizację została przeznaczona znacznie większa część środków z całkowitej alokacji funduszy UE dla Polski. Regiony otrzymały możliwość kierowania środków na konkretnie zdiagnozowane i zidentyfikowane obszary wymagające wsparcia, co oznacza wzmocnienie ich potencjału do kreowania własnego rozwoju.

- Program LIFE+ (2014 - 2020)

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska, w tym przyrody.

Zakres Programu LIFE obejmuje:

- ✓ Podprogram na rzecz środowiska:
  - Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami,
  - Przyroda i różnorodność biologiczna,
  - Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska,
- ✓ Podprogram na rzecz klimatu:
  - Ograniczenie wpływu człowieka na klimat,
  - Dostosowanie się do skutków zmian klimatu,
  - Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych służących gatunkom i siedliskom priorytetowym do 75%. Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW, uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 100% kosztów kwalifikowanych.

8. Wdrożenie i monitoring programu

8.1. Zarządzanie środowiskiem

Skuteczność działań z zakresu zarządzania środowiskiem uwarunkowana jest m. in. ich przemyślanym podziałem na zakresy czynności właściwych dla poszczególnych szczebli administracji rządowej i samorządowej. W obszarze podlegającym zarządzaniu

środowiskowemu w skali gminnej podejmowane są tzw. działania własne gminy oraz działania jednostek organizacyjnych, do których zalicza się także aktywności podejmowane przez podmioty gospodarcze wykorzystujące zasoby środowiska przyrodniczego.

Jednak nie tylko w obrębie gminy, ale także na wyższych szczeblach administracji samorządowej (w ramach ogólnie określonych obowiązków i kompetencji) realizowane są działania sprowadzające się do zarządzania środowiskiem w gminie.

Podmioty gospodarcze, o których wspomniano, w swej działalności związanej z użytkowaniem zasobów środowiska zwracają przede wszystkim uwagę na aspekt efektywności ekonomicznej oraz sytuację na rynku. Ze względu na coraz wyższą świadomość społeczeństwa, od jakiegoś czasu muszą brać także pod uwagę stanowisko opinii społecznej. Na analizowanym szczeblu zarządzanie środowiskiem realizowane jest poprzez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda, marszałek, starosta oraz wójt. Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego. Zarządy województw, powiatów oraz wójtowie/burmistrzowie gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na szczeblu wojewódzkim i gminnym, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze

ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdują odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

8.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska opracowywany dla obszaru gminy Stąporków jest dokumentem o charakterze strategicznym i w związku z tym pełni rolę instrumentu służącego wspomaganie funkcjonowania prawa miejscowego obowiązującego na terenie gminy. Założenia Programu pozostają w ścisłej korelacji z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wydawanymi dla przedsięwzięć decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzjami wydawanymi przez urząd gminy w zakresie realizacji przedsięwzięć gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwoju terenów zielonych i innych.

Dokumenty programowe wymagają nadzoru ich realizacji, co wiąże się ze sformułowaniem zasad zarządzania nimi oraz określeniem zakresu działań monitoringowych, których wyniki służyć mają określeniu stopnia wypełnienia celów Programu.

Odgórnie przyznane kompetencje pozwalają jednostce samorządu terytorialnego, jaką jest gmina i działającym w jej imieniu osobom/jednostkom/instytucjom/podmiotom na swobodną realizację celów i zadań określonych w Programie ochrony środowiska. Warunkiem zapewnienia spójności realizowanych w ramach Programu zadań z wytycznymi polityki regionalnej jest przystosowanie samorządowych struktur administracyjnych do nawiązania bezpośredniej, wzmożonej współpracy z organami dysponującymi o wiele szerszymi uprawnieniami w zakresie ochrony środowiska, które wynikają z odgórnie przyznanych tym organom kompetencji.

8.3. Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska

Monitoring prowadzonej polityki ochrony środowiska oznacza, że realizacja Programu będzie podlegała ocenie w zakresie:

- stopnia wykonania przyjętych zadań,
- stopnia realizacji założonych celów,

- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Wyniki oceny stanowiąc będą podstawę kolejnej aktualizacji Programu. Propozycja aktualizacji winna być formułowana przy znaczącym udziale systemu. System oceny realizacji Programu powinien być oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach presji, stanu i reakcji, pozwalających całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska. System tworzyć będą:

- wskaźniki presji na środowisko, wskazujące główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych, odnoszących się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, tempo eksploatacji zasobów środowiska);
- wskaźniki stanu środowiska, odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów, pozwalające na ocenę zachodzących zmian (np. lesistość, udział gruntów rolnych);
- wskaźniki reakcji (działań ochronnych), pokazujące działania podejmowane w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropresji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa, powierzchnia gruntów zrekultywowanych, wydatki na ochronę środowiska).

Do określenia powyższych wskaźników wykorzystywane będą przede wszystkim informacje Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Listę proponowanych wskaźników przedstawiono poniżej:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
Edukacja ekologiczna		
1	Przeprowadzone działania edukacyjne	szt./rok
2	Procentowy udział mieszkańców objętych działaniami edukacji ekologicznej	%
Ochrona przyrody		
1	Procentowy udział powierzchni gminy objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	%
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów		
1	Lesistość gminy	%
Ochrona wód		
1	Stan/potencjał JCWP występujących w granicach gmin	dobry/zły
2	Stan chemiczny i ilościowy JCWPd występujących w granicach gmin	dobry/zły

3	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km
4	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km
5	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.
6	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.
7	Udział mieszkańców korzystających z wodociągu	%
8	Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji	%
Ochrona powietrza		
1	Moc kotłowni, w których wymieniono źródło zasilania	kW
2	Wydatki na termomodernizację w danym roku	zł/rok
Ochrona powierzchni ziemi		
1	Wielkość powierzchni zdegradowanej	km ²
2	Wielkość powierzchni poddanej rekultywacji	km ²
Ochrona zasobów geologicznych		
1	Ilość wykrytych przypadków nielegalnej eksploatacji złóż	ilość/rok
Gospodarka odpadami		
1	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych	Mg
2	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	Mg
3	Poziom recyklingu odpadów w gminie	%
4	Poziom redukcji masy odpadów w gminie	%
Oddziaływanie hałasu		
1	Ilość skarg mieszkańców dot. uciążliwości hałasu	szt./rok
2	Ilość zanotowanych przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu	szt./rok
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych		
1	Liczba miejsc, gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	szt.
Poważane awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia		
1	Liczba poważnych awarii przemysłowych w ciągu roku	szt.

9. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stąporków na lata 2017-2020” z perspektywą do 2024 jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 672 ze zm.), który nakłada na Burmistrza Stąporkowa obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Niniejszy dokument został opracowany przez Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach przy wsparciu pracowników Urzędu Miejskiego w Stąporkowie.

W Programie ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich.

Program zawiera ocenę stanu środowiska gminy Stąporków z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Poszczególne problemy środowiskowe ujęto w podziale na działania systemowe, działania w zakresie ochrony zasobów naturalnych tj. ochrony przyrody, lasów, ochrony przeciwpowodziowej, gleb i zasobów geologicznych, a także na działania w zakresie poprawy jakości środowiska tj. powietrza atmosferycznego, wód podziemnych i powierzchniowych, gospodarki odpadami, hałasu i pól elektromagnetycznych, a także awarii stwarzających nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska.

Uwzględniając stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne, określono w Programie cele do roku 2024 i kierunki działań dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Cele te przedstawiają się następująco:

- Cel nadrzędny Programu: *Poprawa, jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy dla rozwoju społeczno- gospodarczego, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie;*
- Rozwiązania systemowe: *Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego;*
- Edukacja ekologiczna: *Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie;*
- Ochrona przyrody: *Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej;*
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów: *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej;*
- Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią: *Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią;*
- Ochrona zasobów geologicznych: *Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji;*

- Jakość powietrza: *Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej;*
- Gospodarka odpadami: *Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko;*
- Oddziaływanie hałasu: *Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia przede wszystkim pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych;*
- Poważne awarie: *Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie jej skutków.*

Założone w niniejszym Programie cele rozbudowano o miary ich realizacji, co znacząco ułatwi dokonanie oceny stanu ich realizacji w raporcie z Programu. Osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w harmonogramie rzeczowo - finansowym Programu zadania, wyszczególnione ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. W niniejszym opracowaniu wskazano możliwości finansowania działań i zadań środowiskowych w gminie Stąporków.

10. Spis rysunków i tabel

Rysunek 1 Położenie gminy Stąporków na tle granic Państwa	6
Rysunek 2 Położenie gminy Stąporków na tle granic województwa Świętokrzyskiego	7
Rysunek 3 Położenie gminy Stąporków na tle granic powiatu	7
Rysunek 4 Przebieg dróg krajowych na tle gminy Stąporków	8
Rysunek 5 Przebieg czynnych dróg kolejowych na tle granicy gminy Stąporków	9
Rysunek 6 Mezoregiony wg. Kondrackiego na tle granicy gminy Stąporków	10
Rysunek 7 Położenie gminy Stąporków na tle nasłonecznienia Polski	13
Rysunek 8 Położenie gminy na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski	14
Rysunek 9 Położenie gminy na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski	15
Rysunek 10 Lokalizacja rezerwatów na tle granic gminy Stąporków	45
Rysunek 11 Lokalizacja Parków Krajobrazowych na tle granicy gminy Stąporków	47
Rysunek 12 Lokalizacja Obszarów Chronionego Krajobrazu na tle granic gminy Stąporków	48
Rysunek 13 Lokalizacja obszarów Natura 2000 na tle granic gminy Stąporków	53
Rysunek 14 Lokalizacja pomników przyrody na tle granic gminy Stąporków	54
Rysunek 15 Lokalizacja użytków ekologicznych na tle granic gminy Stąporków	55
Rysunek 16 Mapa pogładowa z lokalizacją lasów na tle granic gminy Stąporków	57
Rysunek 17 Lokalizacja największych rzek przepływających przez gminę Stąporków	60
Rysunek 18 Lokalizacja największych zbiorników znajdujących się w granicach gminy Stąporków	62
Rysunek 19 Lokalizacja GZWP na tle granic gminy Stąporków	64
Rysunek 20 Lokalizacja gminy Stąporków na tle mapy glebowo-rolniczej	67
Rysunek 21 Lokalizacja złóż kopalin na tle granic gminy Stąporków	69
Rysunek 22 Lokalizacja JCWP na tle granic gminy Stąporków	73
Rysunek 23 lokalizacja JCWPd na tle granic gminy Stąporków	75
Tabela 1. Wykaz istotnych cieków znajdujących się w gminie Stąporków	61
Tabela 2. Dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Stąporków	65
Tabela 3. Komunalne ujęcia wód podziemnych na obszarze gminy Stąporków	65
Tabela 4 Użytkowanie gruntów w gminie Stąporków	68
Tabela 5 Zestawienie złóż kopalin występujących na terenie gminy Stąporków	69
Tabela 6 JCWP płynące występujące na terenie gminy Stąporków	71

Tabela 7 JCWPd występujące na terenie gminy	74
Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	79
Tabela 9 Klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin– klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	79
Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	84